Katselet parhaillaan kirjaa, jota ei yleisen käsityksen mukaan voi olla olemassa. Suomen Puolustusvoimien suorittamat ufotutkimukset ovat tähän asti olleet meillä tuntemattomia asioita.

Tämän kirjan kokoamisen aikana valtiollisia ufoarkistojaan ovat paljastaneet ainakin Iso-Britannia, Tanska ja Ranska. Tämä kirja paljastaa myös likaisia yksityiskohtia Suomen Puolustusvoimien ufotutkimuksesta: virallisia ufotutkimusraportteja on hävitetty polttamalla!

Luotettavista lähteistä saadun tiedon perusteella on varmaa, että kansallisarkistoomme päätyneitä uforaportteja on "muokattu" ennen niiden julkistamista. Osa uforaporteista on edelleen puolustusvoimien hallussa.

Varsin mielenkiintoisella tavalla Suomen ilmavoimat on suorittanut testilentoja ja näin maassa olevien katsojien havaintojen avulla lentokoneet on voitu sulkea pois ilmiön aiheuttajina. Aaverakettien, kummituslentokoneiden, lentävien sikareiden ja lentävien lautasten lisäksi kirjassa kerrotaan jopa laskeutumistapauksesta.

ISBN 978-951-98374-7-5

ISBN 978-951-98374-7-5

Puolustusvoimien ufohavainnot 1933–1979

Puolustusvoimien ufohavainnot 1933–1979

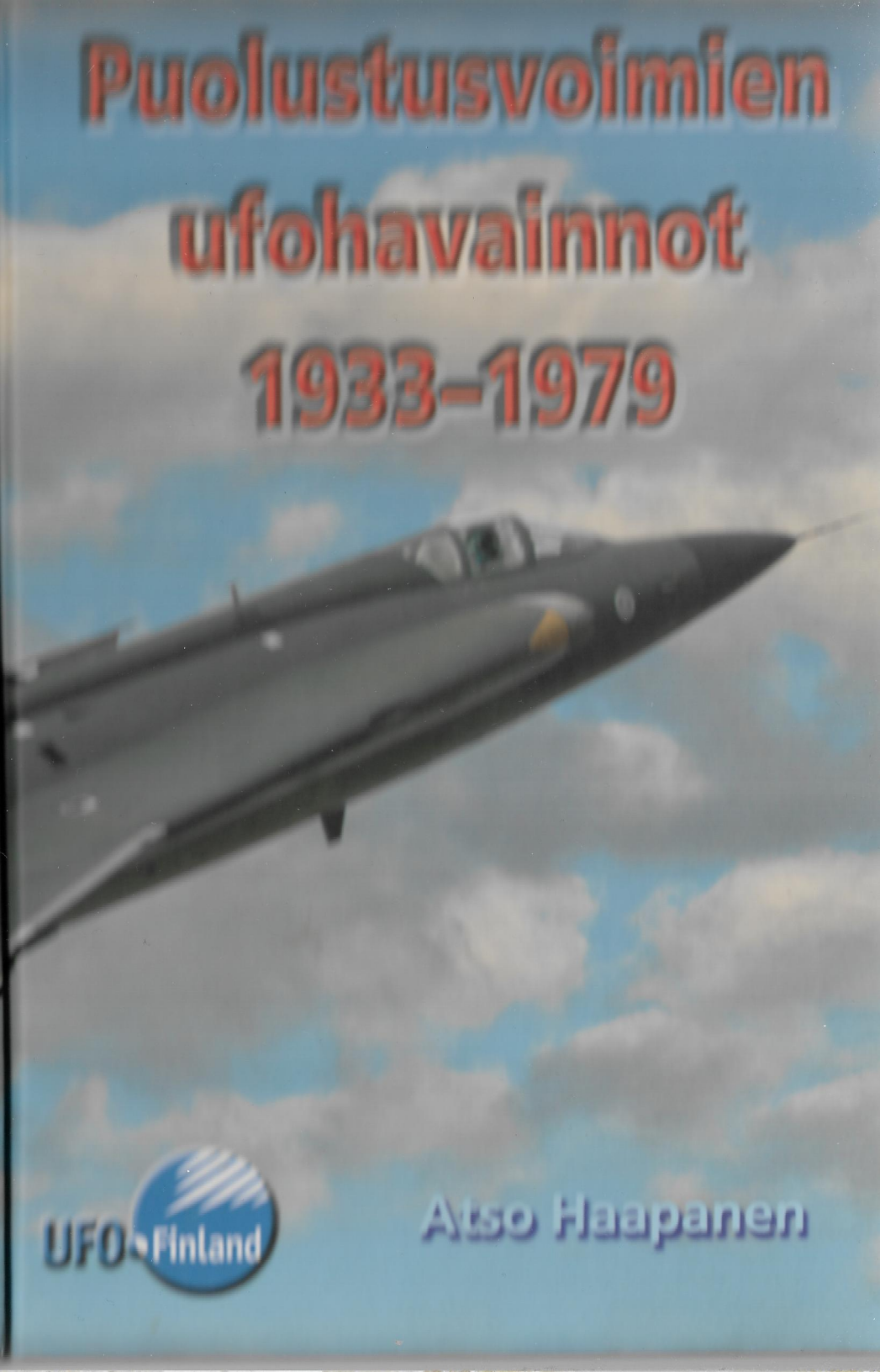

UFO-Finland

Atso Haapanen

Atso Haapanen

Puolustusvoimien ufohavainnot 1933–1979

UFO-Finland ry

Sisällön tarkistus: Leo Grundström

Kansi: Lasse Ahonen ja Tommi Ruuskanen

Kannen valokuvat: Lasse Ahonen

Graafinen suunnittelu: Lasse Ahonen

ISBN 978-951-98374-7-5

Tallinna Raamatutrükikoda 2009

Sisällys

Lukijalle 7
Ufojen kehitys 12
Suomen lähialueen avaruuskeskukset 14
Viranomaisten ja siviilien suhtautuminen ufoihin 17

Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen havainnot tunnistamattomista kohteista ja ilmiöistä

1930-luvun kummituslennot 20
Vuosi 1933 23
Vuosi 1934 24
Valo- ääni- ja näköhavaintoja 58
Vuosi 1935 59
Vuosi 1936 59
Vuosi 1937 80
Sodanaikaisia ufohavaintoja 82
Vuoden 1946 aaveraketit 86

Lentävien lautasten aika

Vuosi 1959 90
Vuosi 1960 90
Vuosi 1966 91
Vuosi 1967 93
Vuosi 1968 106
Vuosi 1969 139
Vuosi 1970 149
Vuosi 1971 161
Vuosi 1972 170
Vuosi 1973 174
Vuosien 1973–1976 tuntemattomia ilmiöitä 177
Yhteenveto 182
Onko ufoista uhkaa suomen turvallisuudelle? 182
Lähteet 184

Lukijalle

En uskonut koskaan kirjoittavani kirjaa ufoista. Olen aina suhtautunut ihmisten tekemiin ufohavaintoihin melko neutraalisti. Suurimmalle osalle havainnoista löytyy usein luonnollinen selitys. Jollekin ufoaihe saattaa olla jopa pelottava ja siihen tutustuminen vaikeaa.

Ufohavainnot voisi jakaa kahteen eri luokkaan. Ensimmäinen on humanoidihavainnot eli elävien olentojen havaitseminen. Näihin suhtaudun erittäin kriittisesti. Tietysti joillekin tapauksille ei löydy luonnollista selitystä. Tässä kirjassa en ota kantaa mahdollisiin humanoidihavaintoihin, eikä kirja käsittele niitä.

Toinen luokka käsittää tuntemattomien kohteiden havaitsemisen. Nämä voidaan edelleen luokitella valoilmiöiksi ja konkreettisiksi esineiksi.

Valoilmiöistä suuri osa johtuu rakettien laukaisuista, ilmakehässä palavista satelliittien tai rakettien jäännöksistä sekä meteoreista. Osalle havaituista valoilmiöistä ei ole löytynyt luonnollista selitystä. Olkoon ne siten ufoja, tai aina-

kin tunnistamattomia liikkuvia valoja.

Nähdyistä esineistä valtaosa on ilmakehää, revontulia tai muita avaruutta tutkimaan lähetettyjä tutkimusilmapalloja. Niitä on vuosien varrella lähetetty mm. Ruotsin Kiirunasta valtavat määrät.

Joskus esinehavainnon nähnyt kertoo ilmassa näkyneistä punaisista tai kirkkaista kolmioista. Tutkimuspalloissa on kolmionmuotoisia laitteita, joten niitä nähneet ovat havainneet näitä palloja.

Ilmavoimien tutkat olivat havainneet 1960- ja 1970-luvuilla joka kuukausi kymmeniä pallohavaintoja, lähinnä Ruotsin puolella. Osa palloista ajelehti tuulen mukana Suomen puolelle. Niitä seurattiin tutkalla ja joskus niitä käytiin myös tunnistamassa lentokoneella. Osa palloista saattoi ajelehtia myös itäisen naapurimme puolelle. Jonkin verran palloja laskeutui tai pudotettiin hallitusti Suomen kamaralle. 1960- ja 1970-luvuilla annettiin ohjeeksi, että mikäli pallo tulee alle kymmenen kilometrin korkeuteen, siitä ilmoitetaan lennonjohtoon, ettei se aiheuttaisi vaaraa lentoliikenteelle. Tarvittaessa pallo voitiin ampua alas. Tällöin varmistuttiin ensin siitä, ettei se ole lähetetty Suomesta tutkimaan oman alueemme ilmakehää. Ainakin yksi pallo ammuttiin Migillä alas vuonna 1964.

Itärajalta on löydetty myös maahan pudonneita tutkimuspalloja, joiden venäjänkielinen teksti viittaa siihen, että ne on lähetetty matkaan silloisesta Neuvostoliitosta.

Ilmavoimien alaisuudessa olleet Viestikeskukset tekivät havaitsemistaan palloista erilliset "palloilmoitukset".

Avaruudessa on valtava määrä aurinkomme tapaisia tähtiä. Osalla niistä on planeettoja. Tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että avaruudesta löytyy sellaisia planeettoja, missä ovat

otolliset elinolosuhteet Maan kaltaiselle elämälle. Lähinnä se tarkoittaa happea ja vetyä. Planeettojen ilmakehä saattaa toki poiketa maapallon vastaavasta. Mikäli muilla planeetoilla on elämää, se on todennäköisesti erilaista kuin maapallolla. Tällä omalla pallollammekin on hyvin rikas eläimistö. Varsinaisia eläimiä on lukuisia eri lajeja, ihminen on niistä yhtenä esimerkkinä. Meitä ihmisiäkin on useita eri rotuja, jotka poikkeavat toisistaan ulkonäöllisesti esimerkiksi ihonvärin suhteen. Tämän vuoksi ei sovi olettaa, että muiden planeettojen elämä olisi samankaltaista kuin maapallolla. Se saattaa olla hyvinkin erilaista. Ottamalla huomioon avaruuden ja sen tähtien sekä planeettojen kehittymisen, olisi suoranainen ihme, mikäli elämää ei olisi muualla kuin maapallolla.

Kokonaan toinen juttu on se, onko muilta planeetoilta käynyt vierailijoita täällä? Jos on, miksi ne eivät ota avoimesti yhteyttä meihin? Yleisesti ajatellaan, että ihmiskunta ei ole vielä valmis vastaanottamaan ulkoavaruuden vieraita. Ihmiskunta saattaisi järkyttyä, mikäli keskuuteemme tulisi muukalaisia. Tuntuu kuitenkin oudolta, että avaruuden kulkijat matkustaisivat kenties valovuosiakin, eivätkä edes tervehtisi maapallon asukkaita. Tietysti maan asukkaat ovat luonnostaan sotaisia, joten tulijaa ammuttaisiin välittömästi – joko pelosta tai ihan muuten vain. Vastaavasti voidaan ajatella toisinkin päin. Monien mielestä muukalaiset tulisivat auttamaan ihmiskuntaa ja tulijat olisivatkin ystävällisiä. Tieteiselokuvissa ulkoavaruuden vieraat kuvataan lähes aina kuitenkin vihamielisinä. Joidenkin tutkijoiden käsityksen mukaan on mahdollista, että mahdolliset vieraat eivät tulisikaan maapallolle "kilteissä aikeissa".

Olen lapsesta saakka ollut kiinnostunut lentokoneista. Aikuisena olen kirjoittanut muutaman ilmailuaiheisen

kirjan ja lisää on suunnitteilla ja tulossa. Ufoaiheeseen törmäsin vahingossa tutkiessani Ilmavoimien Viestikeskusten tutkatoimintaa 1960- ja 1970-luvuilta. Arkistomateriaalia tutkiessani havaitsin lukuisia havaintoja ja toteamuksia tuntemattomista valoilmiöistä ja jopa havaituista esineistä. Kiinnostukseni ufoaihetta kohtaan heräsi ja tämän vuoksi päätin tutkia aihetta lisää.

Tämä kirja kertoo Ilmavoimien havaitsemista ja muistiin merkityistä tuntemattomista valoilmiöistä, oudoista esineistä ja tutkahavainnoista. Kirjaan on otettu mukaan myös Rajavartiolaitoksen havaintoja tai heidän tekemiään tutkimuksia siviilien havainnoista. Rajavartiosto onkin suorittanut ilmoitetuista ilmiöistä erittäin tarkat ja huolelliset tutkimukset. Suuri osa rajavartioiden havaitsemista ilmiöistä johtuu Neuvostoliiton raketeista.

Ilmavoimat on kiitettävällä tavalla pyrkinyt löytämään havainnoille ja valoilmiölle luonnollisen selityksen. Tällöin on esimerkiksi otettu selvää, onko kyseisenä aikana ja paikalla ollut siviililentoliikennettä. Useita tapauksia on kuitenkin jäänyt selvittämättä, eikä niille ei ole löytynyt luonnollista selitystä.

Tämä kirja kertoo tunnistamattomista havainnoista vuoteen 1979 asti. Perinteisesti Ilmavoimilla on 25 vuoden salausaika, josta syystä uudempi havaintoaineisto on vielä salaista. Sen jälkeen asejärjestelmät ja muut tiedot ovat vanhentuneita, joten niitä voidaan tutkia julkisesti.

Sotilasviranomaisten ufohavaintomateriaali on kuuma puheenaihe monessa maassa. Esimerkiksi Englanti on julkaissut vuosien 2008 ja 2009 aikana salaisia ufokansioitaan, joihin oli kertynyt yli 7000 raportoitua ufoihin liittyvää havaintoa. Ranska oli julkistanut omat tietonsa vuotta aiemmin. Myös Japanissa on pohdittu vakavasti ufojen esiin-

tymistä. Esimerkiksi joulukuussa 2007 Japanin puolustusministeri totesi toimittajille, että mikäli ufoja tulisi Japanin ilmatilaan, niitä olisi vaikea pitää Japanin ilmatilan loukkaajina, koska ne eivät tulisi vieraasta valtiosta.[1]

Atso Haapanen

1 Helsingin Sanomat 22.12.2007.

Ufojen kehitys

Ufojen, (UFO = Unidentified Flying Object), eli oikeastaan tunnistamattomien lentävien kohteiden tai esineiden, malleissa on tapahtunut historian saatossa suuria muutoksia.

1800-luvun lopulla Yhdysvalloissa havaittiin useita tapauksia, joissa taivaalla lensi outoja ilmalaivoja. Vuonna 1934 ja muutamana vuonna sen jälkeen, tehtiin lukuisia ilmoituksia Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosissa havaituista "kummituslennoista". Vuonna 1946 havaittiin Suomen lisäksi Ruotsissa ja myöhemmin muuallakin maailmassa taivaalla lenteleviä ilmiöitä, joita alettiin kutsua "aaveraketeiksi". Havaintojen mukaan näitä lentäviä esineitä räjähti myös taivaalla. Joitakin palasia saatiin tutkittaviksi. Tällöin niiden koostumiseksi luokiteltiin palanutta kuonaa. Aaverakettien alkuperäksi veikattiin jossain tapauksissa meteoreja. Päättynyt maailmansota oli vahvasti ihmisten mielessä. Monet pelkäsivät uuden sodan syttyvän Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen kesken. Tästä syystä rakettien alkuperämaaksi arveltiin Neuvostoliittoa, joka olisi kokeillut uutta asettaan.

Näissä ihmisten näkemissä tuntemattomissa esineissä oli huomiota herättävää se, että ne kuvasivat aikakautensa kehittyneimpiä ilmassa kulkevia laitteita.

1800-luvulla tuli erilaisten kuumailmapallojen tilalle ilmalaivoja. Heti tämän jälkeen alettiin nähdä taivaalla ilmalaivoja – joidenkin mielestä muukalaisten lentämiä. Myöhemmin kuvaan tulivat lentokoneet. Nyt muukalaiset eivät enää lentäneetkään alkeellisiksi jääneillä ilmalaivoilla. Hekin siirtyivät kehittyneisiin lentokoneisiin, alkoi kummituslentojen aikakausi. Toisen maailmansodan jälkeen alkoivat tuntemattomat raketit lennellä ilmatilassamme. Ufotkin olivat ajan myötä teknistyneet. Aaverakettien aika väistyi nopeasti. Tilalle tulivat lentävät lautaset ja erilaiset lieriömäiset esineet.

Ihmiskunta on siirtynyt avaruusaikaan. Kuussa on käyty, avaruussukkula keksitty ja sotilaslentokoneet lentävät monta kertaa ääntä nopeammin. Vakoilutehtäviä hoidetaan kätevästi taivaalta satelliitin avulla.

Mikä on sitten ufojen kehitys tulevaisuudessa? Ovatko lentävät lautaset käyneet jo vanhanaikaisiksi. Mitä niiden tilalle tulee? Vai onko niiden kehitys loikannut jo niin pitkälle, että ne ovatkin näkymättöminä keskuudessamme?

Lentävistä lautasista alettiin yleisesti kirjoittaa vuoden 1947 kesällä. Yhdysvaltalaiset havainnot tulivat ensin julkisuuteen, myöhemmin eri puolelta maapalloa. Itse "lentävä lautanen" nimitys alkoi, kun yhdysvaltalainen Kenneth Arnold lensi 24.6.1947 Mount Rainierin -vuorten alueella. Siellä oli kadonnut merivoimien C–46 -kuljetuskone. Arnold päätti lentää katsomaan, näkyisikö mahdollisesta hylystä merkkejä. Lennon aikana hän havaitsi kirkkaita valonvälähdyksiä. Ne eivät heijastuneet kuitenkaan maahan pudonneesta lentokoneesta, vaan taivaalla kieppuvista kirk-

kaista kiekoista. Kentälle palattuaan Arnold selosti näkemäänsä tutuilleen. Ilmiö päätyi pian sanomalehtiin, joissa kirjoitettiin taivaalla näkyneistä lautasista.[2] Näin käsite lentävät lautaset olivat syntyneet!

Tarinat lentävistä lautasista saivat pian jatkoa. Heinäkuun 8. päivänä 1947 väitettiin New Mexicon osavaltiossa sijaitsevan Roswellin kaupungin lähistölle pudonneen lentävän lautasen. Tästä tapauksesta tuli mysteeri ja eräänlainen legenda, joka elää voimakkaana vielä tänäänkin. Tapauksesta on kirjoitettu maailmalla lukuisia kirjoja ja lehtiartikkeleita. Aiheeseen liittyviä uusia kirjoja ilmestyy edelleen.

Tarinan mukaan paikalta oli löydetty myös humanoidien eli ihmisten kaltaisten olentojen ruumiita. Ne selitettiin koemielessä pudotetuiksi nukeiksi. Ilmeisesti maahan on todellakin pudonnut jotain. Oli se sitten avaruusalus, salaista vakoilulaitteistoa, tai tieteellistä tutkimuskalustoa, on epäselvää. Luultavasti koko mysteeri jää selvittämättä, sillä tapauksen ympärillä on liikaa salamyhkäisyyttä. Mikäli kyseessä oli aito "lentävä lautanen", se jätettiin kertomatta. Olipa totuus sitten mikä tahansa.

Suomen lähialueen avaruuskeskukset

Suomessa tehdyistä ufohavainnoista ovat monet peräisin entisen Neuvostoliiton tekemistä rakettilaukaisuista.

Kylmän sodan alettua kiihtyi kilpavarustelu myös avaruuden suuntaan. Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kehittivät

2 Havaitut kohteet olivat todellisuudessa bumerangin muotoisia, ei lautasten. Ne muistuttivat nykyisiä B–2 -pommikoneita.

mannertenvälisiä ohjuksia toistensa tuhoamiseksi. Ohjuksista kehitettiin myös monivaiheisia kantoraketteja, jotka kykenivät viemään satelliitin maata kiertävälle radalle. Rakettien laukaisua ja avaruustutkimusta varten perustettiin Neuvostoliittoon kosmodromeja, eli avaruustutkimuskeskuksia.

Neuvostoliiton ja nykyisen Venäjän nuorin ja tärkein avaruuskeskus sijaitsee Plesetsk-järven rannalla noin 200 kilometriä Arkangelista etelään. Keskus on myös salaisin entisen Neuvostoliiton käyttämistä avaruuskeskuksista. Siellä tehtiin ensimmäiset mannertenvälisiin ohjuksiin liittyvät koelaukaisut vuonna 1957. Plesetskin olemassaolo myönnettiin vasta 1980-luvun lopulla. Länsimaat tiesivät kuitenkin paikan olemassaolosta jo 1960-luvulta lähtien.

Plesetskin avaruuskeskuksesta on Suomeen matkaa noin 450 kilometriä. Tavallisesti raketit ammutaan Suomesta poispäin, itään tai koilliseen. Tällöin raketin pakolieskat näkyvät yöllä Suomeen varsin hyvin, sääoloista riippuen. On kuitenkin arveltu, että Suomeen näkyisivätkin vain ne raketit, jotka lähetetään länteen tai luoteeseen kiertoradalle, jonka kaltevuus ekvaattoritasoon nähden olisi enemmän kuin 90 astetta.

Venäjän toinen tunnettu avaruuskeskus on Kazakstanissa sijaitseva Baikonur. Se perustettiin vuonna 1955 mannertenvälisten R.7 -ohjusten koealueeksi. Sieltä on tehty kaikki miehitettyihin lentoihin liittyvät laukaisut. Neuvostoliiton hajottua avaruuskeskus jäi itsenäiseksi julistautuneen Kazakstanin maaperälle. Venäjä vuokrasi alueen kuitenkin käyttöönsä. Tulevaisuudessa tämän avaruuskeskuksen toiminta siirrettäneen Plesetskin alueelle. Luonnollisesti Venäjä haluaa rakettien laukaisut tapahtuvan omalla maaperällään.

Kapustin Yar on Neuvostoliiton ensimmäinen avaruuskeskus, joka tunnetaan myös nimellä Volgograd. Sieltä tehtiin ensimmäiset rakettilaukaisut jo vuonna 1947. Ensimmäinen avaruuslaukaisu Kapustin Yarista tehtiin vuonna 1962, jolloin avaruuteen laukaistiin Kosmos 1 -satelliitti. Tämän jälkeen avaruuskeskuksesta on laukaistu pääosin tieteellisiä satelliitteja Kosmos-raketeilla. Avaruuskeskuksen toiminta kuitenkin hiipui 1980-luvun alussa. Paikalla on yhä sotilastukikohta, joten aluetta saatetaan myöhemmin elvyttää tarvittaessa.

Naapurimaallamme Ruotsilla on Kiirunassa avaruuskeskus. Sieltä lähetetään Ruotsin omia ja Euroopan avaruusjärjestön (ESA) raketteja, joiden kuljettamien luotaimien tarkoituksena on tutkia ilmakehän ja lähiavaruuden erilaisia ilmiöitä ja koostumuksia. Näitä raketteja voidaan nähdä Suomessa. Kiirunasta on lähetetty ja lähetetään edelleen runsaasti erilaisia raketteja tutkimuspalloja.

Pohjois-Norjassa, Andenesin kaupungin lähellä, sijaitsee Andöyan koealue. Se on maailman pohjoisin avaruuskeskus, josta laukaistaan luotausraketteja ja ilmakehää tutkivia tieteellisiä luotauspalloja. Sen toiminta alkoi vuonna 1962 ja siitä lähtien alueelta on tehty yli 800 laukaisua. Myös näitä raketteja voidaan havaita Pohjois-Suomessa suotuisissa olosuhteissa.

Lisäksi erilaisia raketteja ja ohjuksia ammutaan taivaalle myös pohjoiselta merialueelta.

Viranomaisten ja siviilien suhtautuminen ufoihin

Tunnistamattomat lentävät esineet ovat olleet ihmisten huomion kohteena Suomessa jo ennen 1960- ja 1970-lukujen ufoaaltoa. Lokakuun 4. päivänä vuonna 1957 Neuvostoliitto lähetti avaruuteen Sputnik 1 -satelliitin. Ihmiskunta oli siirtynyt avaruusaikaan. Sputnik 1:stä seurasi lisää satelliitteja. Ihmiset alkoivat katsoa taivaalle entistäkin enemmän. Samalla he havaitsivat satelliittien lisäksi muitakin ilmiöitä. Tavallisesti niille löytyi luonnollinen selitys. Sotilasviranomaiset eivät useinkaan kertoneet siviileille ilmiön todellista aiheuttajaa. Tämän vuoksi huhut ufoista levisivät nopeasti. Sotilasviranomaisten tuntemat ilmiöt eivät olleet kaikkien tiedossa, joten suuri yleisö tulkitsi ne tuntemattomiksi.

Asiasta antaa hyvän kuvan Kaamasen tutka-aseman 14.12.1959 Hämeen Lennoston esikunnalle antama raportti: "Sen johdosta kun lehdissä on kerrottu oudoista valoilmiöistä, joita ovat nähneet useat ihmiset täällä pohjoisessa, katson aiheelliseksi hiukan selvittää asiaa. Ilmiöt ovat venäläisten suihkukoneiden jättämiä tiivistysjuovia, joihin auringonvalo sattuu taivaanrannan takaa, punaten täten juovan kirkkaan hohtavaksi. Juovat ovat joissakin tapauksissa ajautuneet Suomen puolelle ylätuulten mukana. Ilmiöistä on syntynyt toinen toisiaan ihmeellisimpiä juttuja, riippuen näkijän mielikuvituksesta ja näkökulmasta."

Raportin oli tehnyt vääpeli Sistonen. Hän oli laittanut esimerkkinä raporttiin Lapin Kansassa 10., 11. ja 12. joulukuuta 1959 olleet uutiset.

Kyseinen Sistonen oli ylennyt 30.11.1964 sotilasmestariksi. Hän raportoi Kaamasen tutka-aseman kuukausira-

portissa Viestikeskus 3:n päällikölle Tampereelle seuraavaa: "Taivasta halkovat revontulten lisäksi kaikenkokoiset ja -tapaiset tekokuut. Naapurin emäntä kertoi nähneensä kaksi teko sellaista samalla kertaa. Ivalossa on joku muka nähnyt monta värisävyä loistaneen esineen muka putoavan pellolleen."

Sotilasmestari oli kysellyt Ivalon nimismieheltä kyseisestä tapauksesta. Poliisi ei ollut nähnyt tai kuullut mitään asiaan liittyvää.

Tapaus on eräs esimerkki siitä, kuinka puolustusvoimat suhtautui varhaisiin ufohavaintoihin. Nykyään tilanne on jo toinen. Salaisuuksien verho on kuitenkin laskeutunut nykyisten havaintojen ja tiedottamisen väliin. Kaikissa puolustusvoimien tekemissä havainnoissa on 25 vuoden salausaika, joten tuoreita tapauksia saadaan odottaa pitkään, ennen kuin ne tulevat julkisiksi.

Puolustusvoimien raporteissa kerrotaan yleensä vain lyhytsanaisesti nähdyistä oudoista ilmiöistä. Niitä on tutkittu, mikäli se on ollut mahdollista. Siviilit suhtautuvat ilmiöihin vaihtelevasti, pääsääntöisesti uteliaasti ja tiedonhaluisesti. Lehdistö kertoo havainnoista maltillisesti tai sensaatiomaisesti, lehden linjasta riippuen.

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen havainnot tunnistamattomista kohteista ja ilmiöistä

1930-luvun kummituslennot

Kummituslennot ovat mielenkiintoinen jakso ufohavaintojen historiassa. Usein ajatellaan, että ufoaalto alkoi Suomessa syksyllä 1969, kestäen kohtalaisen kiihkeänä muutamia vuosia vielä 1970-luvulla. Kyseessä olivat Pudasjärvellä ja ympäristökunnissa havaitut tapaukset. Osa näistä havainnoista on pystytty selvittämään luonnollisilla, joskin ei aivan tavallisilla asioilla.

Pudasjärven ufoilmiöistä on osan arveltu johtuneen pietsosähköisestä ilmiöstä. Siinä kvartsikiteisiin kohdistuu voima, jonka kasvaessa ilman kaasuatomit virittyvät. Sen purkautuessa atomit alkavat hehkua valoa.[3] Muina selityksinä on esitetty radonkaasua, syvällä peruskalliossa olevaa uraania, tektonista toimintaa (pieniä maanjäristyksiä), suokaasua ym. Kuitenkin suuri osa Pudasjärven ilmiöistä on jäänyt luonnollista selitystä vaille.

Mitä nämä 1930-luvun "kummituslennot" olivat? Ne alkoivat vuoden 1933 lopulla Ruotsissa ja Norjassa, jonka jälkeen havaintoja tehtiin myös Suomessa. Pohjois-Suomen taivaalla kuultiin lentokoneiden ääniä, mutta tavallisesti mitään koneita ei näkynyt. Joissakin tapauksissa kerrotaan nähdyn myös lentokoneen.

Puolustusvoimat selitti osan äänihavainnoista puhelinlankojen huminaksi, osan keksityiksi tarinoiksi. Tavallisesti ajatellaan lentojen olleen neuvostoliittolaisten tekemiä vakoilulentoja. Näin saattaa ollakin. Suomalaisetkin suorittivat jo ennen Talvisotaa useita valokuvauslentoja Leningradin alueelle. Tällöin kuvattiin lähinnä lentokenttiä ja muita

3 Katoavatko ufot? sivu 111.

sotilaallisia kohteita. Venäläiset harrastivat varmasti samaa toimintaa Suomessa. Tuolloin ei ollut tutkia, jotka olisivat havainneet ilmatilassamme pörräävät naapurin koneet.

Kummituslennot herättivät kansalaisten mielissä pelkojakin. Ne eivät kohdistuneet kuitenkaan "ulkoavaruuden muukalaisiin", vaan lähinnä venäläisiin. Myös Englannissa ja Saksassa arveltiin lentojen olevan venäläisten suorittamia vakoilulentoja. Samalla ne ovat saattaneet pudottaa vakoilijoita laskuvarjoilla, tai kone on laskeutunut sopivalle paikalle ja vakoilijat ovat poistuneet koneesta.

Näistä epämääräisistä surinaäänistä ja näköhavainnoista on useita esimerkkejä kirjattuna ylös puolustusvoimien tutkijoiden toimesta 1930-luvulla. En keskity kuitenkaan näihin äänihavaintoihin.

Kummituslentojen yhteydessä havaittiin taivaalla myös useita valoilmiöitä. Ne ovat kiinnostavia tutkittaessa kummituslentojen yhteyttä mahdollisiin ufoihin.

Puolustusvoimat otti kummituslennot vakavasti. Tämän vuoksi Suomen ja Ruotsin sotilasviranomaiset ryhtyivät yhteistyöhön kummituslentojen selvittämiseksi. Se oli järkevää, sillä kummituslennoista oli ollut vaivaa myös Ruotsissa ja Norjassa.

Ilmavoimien tehtävänä oli tuolloinkin tunnistaa ja torjua mahdolliset alueloukkaukset. Konemäärä oli kuitenkin rajallinen. Vähäiset koneet keskitettiin Etelä-Suomen turvaksi ja nimenomaan Karjalan kannakselle. Sehän oli paras hyökkäysväylä Neuvostoliitosta Suomen pääkaupunkiin.

Lähes kaikki kummituslennot havaittiin Pohjois-Suomen taivaalla. Lieneekö se sattumaa vai ei. Tietenkin voidaan ajatella, että venäläisten tekemät lennot olisivat varmemmin paljastuneet etelässä, jossa ilmatilan valvonta oli tehokkaampaa.

Kummituslennot saivat siis alkunsa, kun vuoden 1933 joulukuussa alkoi Ruotsin ja Norjan pohjoisosista tulla sanomalehtiin uutisia, joiden mukaan näillä seuduilla oli havaittu lentoja, joista sikäläisillä viranomaisilla ei ollut tietoa. Joulukuun puolivälistä alkaen lentoja alettiin havaita myös Pohjois-Suomessa. Suomen puolustusvoimien ilmoituksen mukaan useimmissa tapauksissa havainnot olivat epämääräisiä valoilmiöitä. Suurin osa oli näköharhoja ja planeettoja. Tästä tulkinnasta voidaan vetää se johtopäätös, ettei vuoden 1933 lopulla Suomessa suhtauduttu vielä kyllin suurella vakavuudella kummituslentoihin. Saattaa olla kyllä niinkin, että viranomaisten tietoon tulleet ilmoitukset olivat tosiasiassa tähtiä tai mielikuvitusta, jolloin tavallisesta asiasta oli muotoutunut selittämätön ilmiö.

Kummituslentojen tutkinnassa oli lähtökohtana se, oliko mahdollista, että ilmiö oli venäläinen lentokone. Mikäli todettiin, ettei kyseessä voinut olla lentokone, lopahti tutkijoiden innostus. Ilmiö todettiin tavallisesti tähdeksi tai avaruudessa tapahtuneeksi ilmiöksi. Missään nimessä ei oletettu, että kyseessä olisi voinut olla vieraalta planeetalta tullut avaruusalus. Tosin eihän sellaisista vielä siihen aikaan yleisesti puhuttukaan.

Kummituslentojen yhteydessä havaittiin useita mielenkiintoisia valoilmiöitä. Osa on saattanut olla peräisin lentokoneista. Tuntuu kuitenkin oudolta, että vakoilemassa ollut lentokone olisi lentänyt purjehdusvalot päällä. Tällöin se olisi helposti havaittu. Koneet lensivät yksitellen, joten törmäysvaaraakaan ei ollut, vaikka valot eivät olisikaan olleet päällä. Tietysti voidaan ajatella, että valot olivat merkkinä maassa olevalle vakoilijalle. Se näki koneen ja tiesi antaa sille valomerkkejä saadakseen muonatäydennyksen.

Vuosi 1933

Ilmeisesti ensimmäinen puolustusvoimien ylöskirjaama kummituslento oli Liisa Anttilan havainto. Kyseessä oli joulukuun 14. päivänä 1933 Liikasenvaaralla (Kuusamo) tehty havainto. Anttila kertoi nähneensä harmaan kohteen, joka kirkastui lähestyessään. Se lensi hyvin korkealla. Kohde tuli idästä ja kääntyi pohjoiseen. Mitään ääntä ei kuulunut. Outo kohde ei kylläkään muistuttanut, ainakaan tämän kirjan kirjoittajan mielestä, lentokonetta. Kohde oli ollut etupuolelta kuin harallaan oleva kämmen, peräpuolesta se oli pyöreä.

Toinen vuoden 1933 aikana raportoitu havainto on tiistailta joulukuun 16. päivältä. Tuolloin suojeluskunnan alikersantti Pietilä näki entisen Kemin maalaiskunnan Alapaakkolassa punertavan liikkuvan valon, joka muuttui kirkkaaksi. Valo lensi lännestä pohjoiseen. Tämäkään ilmiö ei pitänyt mitään ääntä. Taivas oli osittain matalalla olevien pilvien peitossa. Lisäksi oli kova tuuli. Pietilä seurasi ilmiötä noin kolme minuuttia. Tuomio oli kuitenkin tyly. Valoilmiö todettiin "melkoisella varmuudella" läntisellä taivaalla havaituksi Venus-planeetaksi.

Näiden kahden tapauksen lisäksi oli Tapaninpäivän jälkeen nähty Raudanjoen ja Kemijoen yhtymäkohdassa kirkas valo. Ilmiöstä saadut tiedot olivat kuitenkin todettu perustuneen kuulopuheisiin. Puolustusvoimat ei voinut enää tutkia tapausta, sillä se oli tullut armeijan tietoon liian myöhään.

Vuosi 1934

Mekaanikko Jurvelin lähti tammikuun 9. päivänä 1934 kysymään töitä Kuusiluodon sahalta Kemin tienoilla. Takaisin paluu tapahtui hiihtämällä jäätä myöten, kuten menomatkakin. Jurvelin saapui noin kello 18.30 Valkiakarin luo. Siellä hän huomasi mereltä päin, saariston yli Kuusiluodon eteläpuolitse lähestyvän valon. Ilmassa liikkuva valo lähestyi nopeasti Valkiakaria. Samalla se laskeutui alemmaksi. Päästyään matalalle, valo teki kaarroksen etelään häviten samalla näkyvistä. Samalla kohtaa näkyi kuitenkin toinen valo. Se oli sinipunertavan värinen, muistuttaen puhalluslampun pitkulaista liekkiä. Jurvelin arveli sitä lentokoneen pakoputken aiheuttamaksi. Tämäkin valo laskeutui alemmaksi, näyttäen laskeutuvan jäälle. Valo katosi Pikku Valkiakarin taakse jääden sinne. Jurvelin oli itse karin toisella puolella, eikä voinut nähdä, mitä karin toisella puolella tapahtui. Jurvelinilla oli heikko kuulo, mutta silti hän oli erottavinaan sieltä jonkinlaista ääntä ja hälinää. Hän ei uskaltanut mennä katsomaan tapahtumia lähempää, koska arveli laskeutujien olevan salakuljettajia, jotka voisivat kimpaantua häiritsemisestään.

Jurvelin jäi kuitenkin paikalle seisomaan. Mitään ei enää näkynyt. Valot eivät tulleet takaisin, eikä hän uskaltanut mennä lähemmäksi katsomaan. Oltuaan paikalla kymmenen minuuttia, hän lähti jatkamaan matkaa.

Kotiinsa päästyään Jurvelin kertoi tapauksesta muutamalle ihmiselle. Viranomaisille hän ei kertonut, koska tapaus ei ollut aiheuttanut suurempaa huomiota muissa ihmisissä.

Tämä oli vuoden 1934 ensimmäinen raportoitu kummituslento. Se jäi arvoitukseksi.

Keskiviikkona tammikuun 17. päivänä näki asutustilallinen Kustaa Toppi merkillisen ilmiön. Hän havaitsi Simon ja Ranuan välisellä maantiellä, 40 kilometriä Simosta Ranualle päin, tiellä valon edessään. Valo tuli Toppia vastaan. Mitään ääntä ei kuulunut. Toppi luuli silti valon tulevan lähestyvästä autosta, joten hän meni tiensivuun. Mitään ei kuitenkaan tullut vastaan. Tie ei edes ollut autolla ajattavassa kunnossa.

Saman kuun 24. päivänä Simossa havaittiin jälleen outo valoilmiö. Nyt havaintopaikkana oli Ylikärppä. Tällä kertaa valo tuli postinkuljettajaa vastaan.

Puolustusvoimat totesi, että tapauksesta oli ollut juttu 27.1.1934 Pohjois-Pohja -sanomalehdessä. Lehden mukaan kirkas valonheittimen valo tuli ylhäältä maahan. Valo oli niin kirkas, että hevonen säikähti sitä ja syöksyi metsään. Postinkuljettajan mukaan kyseinen valo ei tullut mistään autosta.

Pohjois-Pohja -sanomalehden mukaan myös 17. päivän tapauksessa taivaalta oli suunnattu maahan voimakas valo. Se eteni tien suunnassa Simoa kohti. Lehden mukaan valo oli myös ohittanut Toppilan. Mitään autoa tai jälkiä ei kuitenkaan näkynyt.[4]

Puolustusvoimien mukaan ilmiölle ei ole löytynyt luonnollista selitystä. Se jäi siis arvoitukseksi.

Kummallisen valon vierailut eivät loppuneet tähän. Tammikuun 23. päivänä, eli päivää aiemmin kuin edellä mainittu tapaus sattui, oli outo valo liikuskellut myös varsin aktiivisesti.

Nyt sen näkijöinä olivat autonkuljettaja Hiukka, kaup-

4 Pohjois-Pohja 27.1.1934. Lehden mukaan Kustaan sukunimi oli Toppila, puolustusvoimien mukaan Toppi.

pias Salla ja kolme lasta. Heitä vastaan tuli voimakas valo, joka häipyi lopulta itään päin. Ilmiöstä ei kuulunut mitään ääntä. Tapahtumapaikkana oli maantie Rovaniemen pohjoispuolella, Korintteen lossista 500 metriä Jäsköön päin. Kello oli tuolloin 06.30–07.00.

Tapauksesta tiedotettiin sanomalehti Lapin Kansalle, jossa se selostettiin 25.1.1934. Lehdessä oli otsikkona: "Joko autotkin alkavat kummitella?"

Lehdessä todettiin, että Rovaniemi–Kittilä tiellä oli tullut kauppias Sallaa vastaan suuri linja-auto, jossa oli tavallista voimakkaammat valot. Autonkuljettaja Hiukka ohjasi seuruetta kuljettaneen auton tien sivuun odottaakseen lähestyvän linja-auton ohitusta. Se ei kuitenkaan koskaan tullut. Miehet menivät lopulta katsomaan, missä auto viipyi. Mitään ei kuitenkaan näkynyt. Valo ja salaperäinen linja-auto oli kadonnut.

Puolustusvoimien edustajien kysyessä autonkuljettaja Hiukalta ilmiöstä tarkemmin, ei hän osannut varmuudella sanoa, tuliko valoilmiö maata myöten, koska tie oli kumpuinen ja ilmiö näkyi vaaran takaa. Valo oli ollut kuitenkin voimakkain mitä koskaan on näkynyt autossa. Valo sammui kun Hiukka sammutti autonsa valot. Tämän jälkeen jäi näkymään punainen valoviiru ilmiön jälkeen. Puolustusvoimien mukaan tapaus jäi tarkemmin määrittelemättä.

Ehkä sama ilmiö jatkoi liikkumista vielä päivän aikana. Nimittäin kauppias Auno Lappalainen havaitsi kello 18.10 Kemissä Ruutinkarin luona läntisellä taivaalla kirkkaan valoilmiön. Hän otaksui kyseessä olevan lentokoneen. Valon lähestyttyä kauppias meni pyytämään naapuriaan, makkaramestari Kosti Kulmalaa myös katsomaan konetta. Lentokoneeksi otaksuttu valo liikkui ja teki kaarron oikealle, jolloin näkyviin tuli punainen valo. Se oli paljon himmeämpi

kuin aiemmin nähty kirkas valo. Lopulta ilmiö teki jyrkän kaarron oikealle ja meni samaan suuntaan, josta oli tullutkin. Ilmiöstä ei kuulunut ääntä, eikä näkynyt ääriviivoja. Havainnon kesto oli noin 20 minuuttia.

Lappalainen ilmoitti havainnostaan myös toiselle naapurille, työmies Väinö Sunnarille. Tämän mielestä taivaalla näkyvä valo oli punertava. Havaintohetkellä oli pilvinen sää ja kova tuuli. Sunnari totesi hänen seurassa olleen neljä henkilöä, jotka kaikki näkivät ilmiön.

Lappalainen soitti havainnoistaan Kemissä ilmestyvän Pohjolan Sanomien toimitukseen. Sieltä riennettiin katsomaan ilmiötä toimitustalon kolmanteen kerrokseen. Toimittaja Reino Oikelmus kertoi kuulusteluissa, että taivaalla näkyi punertava, sävyltään ajoittain vaaleneva ja säteilevä valo. Ilmiö muistutti kirkkaan tähden välkehtimistä, mutta oli väriltään punertavampi ja sameampi. Toimituksessa katseli ilmiötä kaikkiaan viisi henkilöä. Näistä muut totesivat samaa Oikelmuksen kanssa, mutta Suojeluskunnan radioohjaaja Hulkko ilmoitti myös ilmiön nousseen korkeammalle samalla kun se hävisi.

Ilmavoimat lensi koemielessä samalla paikalla ja samalla tavalla 3.2. kello 19.35. Lentokoneen valot olivat nyt huomattavasti heikommat, eikä punaista valoa näkynyt lainkaan. Toisella ylilennolla havaittiin vihreä valo. Molemmissa tapauksissa lentolaitteilla oli sama nopeus. 23. päivänä ilmiön nopeus kaarrossa oli kuitenkin hitaampi, mutta se poistui suuremmalla nopeudella.

Ilmavoimien tekemässä kokeessa havaittiin myös, että lentokoneen valo muistutti hyvin paljon tähteä varsinkin silloin, kun se lähestyi suoraan katsojaa kohti. Koneen lähestyessä punainen valo erottui paljon heikommin kuin vihreä. Lentokoneen valot voitiin nähdä 20 kilometrin pääs-

tä. Moottorin ääni oli sen sijaan heikosti kuultavissa koneen ollessa lähelläkin.

Tätä tammikuun 23. päivän ilmiötä Ilmavoimat piti pitkään lentokoneesta johtuvana. Helmikuun 22. päivänä suoritettiin kuitenkin lisää kuulusteluja ja mittauksia. Tällöin todettiin, että "valon lähteen on täytynyt olla äärettömän kaukana".

Ilmavoimien lopullinen johtopäätös oli, että kyseinen havainto olikin tähti. Raportissa todettiin kuitenkin, että lentokone oli tullut Ruotsin puolelta Ruutinkarin kohdalle, josta kääntyi takaisin länteen. Kyseessä on ollut varsin outo tähti, mikäli se on kaarrellut taivaalla.

Tammikuun 28. päivänä liikkui Pohjois-Suomen alueella ilmeisesti kaksi erillistä valoilmiötä.

Ensimmäinen havaittiin kello 17.30 Jaatilan kylässä, Mäkismikun talon pihalla. Valoilmiö todettiin metrin läpimittaiseksi ja se näkyi etelässä. Ilmiö liikkui tasaisesti Rovaniemi–Kemi rataa pitkin, kääntyen länteen. Mitään ääntä ei kuulunut. Havainnon tekijänä oli maanviljelijä Armas Pölkkö vaimoineen ja tilallinen Kalle Marjanen. He arvelivat ilmiöön olevan matkaa noin kymmenen kilometriä. Se oli kääntynyt noin 39 kilometrin päässä Rovaniemeltä länteen. Katsojat näkivät ilmiön 15 minuutin ajan. Tuona aikana he arvelivat valon liikkuneen noin 40 kilometriä. Puolustusvoimat totesi, että "ilmiötä ei ole voitu tarkemmin todeta".

Tässäkin tapauksessa tulee esille, kuinka vaikea on hahmottaa esineen tai ilmiön kokoa. Nyt sen kerrottiin näyttävän metrin kokoiselta. Ilmeisesti se näyttikin siltä. Kymmenen kilometrin päässä oleva metriltä näyttävä kohde olisi todellisuudessa täytynyt olla huomattavasti suurempi kuin nyt nähty kohde.

Rouva Anna Ruuska havaitsi tammikuun 28. päivänä

kello 18.00 Pudasjärveltä kaakkoon sijaitsevassa Jaalangan Leinolassa valoilmiön. Lännen suunnalla näkyi noin kaksi metriä metsänrajan yläpuolella miehen pään kokoinen lampun valoa muistuttava valopallo. Se leijaili paikallaan ja hetken kuluttua säkenöi. Ruuska katsoi ilmiötä noin 15 sekuntia, jonka jälkeen meni sisälle kertomaan ilmiöstä miehelleen. Molempien tullessa takaisin ulos, ilmiö oli liikkunut luoteeseen, kadoten nopeasti metsän taakse. Laskeutuessaan pallo muuttui punertavammaksi. Ääntä ei kuulunut. Taivas oli kirkas ja tähdet näkyivät. Valo näkyi noin 2,5 minuuttia.

Ruuskan mies, Vilho Ruuska tarkensi ilmiön 20–30 cm:n kokoiseksi. Ilmiön näki myös kaksi muuta henkilöä.

Samana päivänä havaittiin kello 18.00 Kemin ja Oulun puolivälissä, Olhavan asemalta kaksi kilometriä Ouluun menevän radan varressa, kirkkaan tähden värinen punertava valo. Se oli kaukana taivaan rannassa. Mitään ääntä ei kuulunut. Ilmiö näkyi 1–2 minuutin ajan. Näkijänä oli lautamies Hannes Ravakka.

Tässä tapauksessa ei ole kerrottu ilmansuuntaa, missä valoilmiö oli. On mahdollista, että Jaalangan ja Olhavan ilmiöt ovat samoja. Jaalangan ja Olhavan välimatka on kartalta mitattuna hieman alle sata kilometriä.

Uskoisin, että molempien ilmiöiden selityksenä on laskeva Venus-planeetta. Sen laskuaika täsmää havaintojen kellonaikojen kanssa.

Venus hämäsi ihmisiä samana päivänä muuallakin. Esimerkiksi kello 18.07 ilmoitettiin Kemin kaupungissa Mäkiniemen nurkalla nähdyn punertavan valopisteen Selkäsaaren yläpuolella. Se lensi taivaanrannan lähettyvillä länteen päin. Kohteesta ei kuulunut ääntä. Se vaihtoi väriä punertavan, kirkkaan ja vihreän välillä ja näytti myös välillä nouse-

va ja laskevan. Kohde todettiin pian laskevaksi planeetaksi.

Rovaniemen Saarenkylässä havaittiin tammikuun 29. päivänä kello 20.50 kirkas valoilmiö. Se oli Ounasvaaran yläpuolella, jossa nousi ylöspäin. Mitään ääntä ei kuulunut. Taivaalla oli kirkas kuutamo ja hieman pilviä. Ilmiön havaitsivat paikallispäällikkö Hiukka ja kersantti Pöykkö. He seurasivat valon kohoamista vertaamalla sitä rakennuksen nurkkaan. Valo nousi minuutin aikana metrin. Se hävisi lopulta pilviverhon taakse. Saman havainnon teki Rovaniemellä paikallispäällikkö Karvo. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että valoilmiön nousunopeus oli sellainen, ettei se voinut olla muu kuin tähti.

Tässäkin tapauksessa pätee silloinen tutkimuksen periaate. Mikäli kyseessä ei voi olla lentokone, oli se tähti tai muu luonnollinen kohde.

Tammikuun 30. päivän tapauksesta on vaikea sanoa, oliko se lentokone, vai selittämätön valoilmiö. Maanviljelijä Jaakko Väänänen havaitsi kello 20.40 Utajärven Utoslahdella lentokoneen, joka lensi idästä länteen. Kone lensi vain noin sadan metrin korkeudella. Lähestyessään Utajärven kirkonkylää, kone kohosi kuitenkin korkeammalle. Koneessa ei näkynyt mitään valoja. Kone oli kaksitasoinen ja huomattavan pitkä. Väänänen ei osannut kiinnittää huomiota koneen laskutelineeseen, joten hän ei havainnut oliko koneessa kellukkeet tai sukset.

Kone näkyi noin viiden minuutin ajan. Siitä ei kuulunut mitään ääntä. Väänänen arveli sen johtuvan siitä, että tuuli etelästä, joten kone oli tuulen alapuolella. Taivaalla oli kirkas kuutamo, joten kone näkyi selvästi, vaikka siinä ei ollutkaan valoja.

Koneen näki myös Väänäsen vaimo ja kaksi poikaa. He tulivat ulos kuitenkin niin myöhään, etteivät nähneet koneen ääriviivoja enää selvästi.

Tässä havainnossa oli nähty kone, muttei valoja. Hieman ennen, kello 17.45, oli havaittu taivaalla valot, muttei konetta.

Kauppias Juho Kemilä näki taivaalla kirkkaan valon kulkemassa korkealla lounaan suunnassa. Ilmiö oli näkyvillä 2–3 minuuttia. Sen havaitsi myös Kemilän poika ja kaupassa ollut työmies Hannes Koistinen.

Tässäkään tapauksessa ei kuulunut ääntä. Sen arveltiin johtuneen siitä, että ilmiöön oli liian pitkä matka. Taivaalla oli kirkas kuutamo, ja ilma oli tyyni.

Utajärven pappilan kaksi renkiä näki ilmiön myös. Kello oli tuolloin 17.30. Valosta oli lähtenyt eteenpäin auton valoja muistuttava valokartio. Ilmiö oli hävinnyt välillä pilvenhattaran taakse. Valokartion suunta oli muuttunut ilmiön kulkusuunnan muuttuessa. Ilmiö hävisi metsän taakse, palaten jonkin ajan kuluttua uudelleen näkyviin. Lopulta se hävisi etelään. Valo oli näkynyt taivaalla peräti puoli tuntia. Taivaalla leijaili yksittäisiä pilviä. Kuu oli ollut tapahtuman aikana pilven takana.

Kello 18.10 havaittiin Utajärven kirkonkylällä jälleen valoilmiö. Ehkä se oli sama kuin aiemmin, mutta tullut jostain syystä takaisin. Nyt se havaittiin Kemilän kaupan pihalta. Kauppias Kemilä ja kaksi työmiestä näkivät kirkkaan, liikkuvan valon kulkevan idästä länteen. Tässäkään tapauksessa ei kuulunut mitään ääntä. Aiemmin taivaalla oli leijaillut yksittäisiä pilviä. Nyt oli lumituisku ja tuuli puhalsi etelästä. Ilmiö näkyi kirkkaana kymmenen minuuttia.

Tutkimuksissa todettiin, että Utajärvellä oli lentänyt kyseisenä aikana tuntematon lentokone. Väänäsen myöhempi havaintoaika (kello 20.40) selitettiin sillä, että hän oli erehtynyt ajassa.

Kaikesta päätellen taivaalla on lentänyt tuolloin jokin esine. Oliko se venäläinen lentokone, vai ulkoavaruuden vierailija, jää arvoitukseksi.

Mikäli kyseessä oli ufo, on se piipahtanut Utajärven käyntikertojen välissä myös pohjoisempana ja lännempänä. Nimittäin kello 17.40–17.45 välisenä aikana nähtiin Torniosta noin 25 kilometriä pohjoiseen sijaitsevalla Karunki–Kukkola -alueella valoilmiö. Se oli havaitsijoiden mukaan kuitenkin etelän ja lounaan välissä Ruotsin puolella. Mitään ääntä ei taaskaan kuulunut. Havainnon tekijänä oli suojeluskuntasotamies Niskala ja muita ihmisiä. Havaittu valo oli toisinaan kirkas ja välillä punertava. Se eteni nousten ja laskien, luoden kirkasta valoa maahan.

Samanlainen ilmiö havaittiin kello 17.35–17.55 myös Kuusiluodossa. Se todettiin laskevaksi planeetaksi.

Tullivartija Pöykkö näki vielä kello 21.30 valopisteen lentävän pohjoisesta etelään. Ääntä ei kuulunut. Taivaalla oli kuutamo. Ilmiö näkyi viiden minuutin ajan. Välillä se muutti väriään punertavaksi. Puolustusvoimat totesi kyseessä olleen luultavasti jonkun tähden.

Tammikuun 31. päivänä raportoitiin kolmesta valoilmiötapauksesta.

Ensimmäinen havainto tehtiin kello 05.50 Kemijärven ja Posion keskustoista noin 60 kilometrin päässä sijaitsevassa Autin kylässä. Siellä suojeluskuntasotamies T. Harju-Autti ja Alpi Autti havaitsivat nopeasti liikkuvan kirkkaan valon. Valo häipyi toisinaan näkyvistä ja lopuksi katosi etelään metsän reunan taakse. Ilmiö oli näkyvissä noin neljä minuuttia. Mitään ääntä ei kuulunut. Taivaan todettiin olleen pilveilevä. Puolustusvoimien 6.2.1934 tekemän raportin mukaan kyseessä oli todennäköisesti jokin tähti.

Kello 17.05 havaittiin Sattasessa (Sodankylässä) valoilmiö. Se lensi korkealla idästä länteen. Tässäkään tapauksessa ei kuulunut mitään ääntä. Taivas oli kirkas ja ilma tyyni. Havainnon tekijöinä olivat kunnallislautakunnan esimies Kumpula ja suojeluskuntasotamies Kumpula. Puolustusvoimien mukaan kyseessä oli jälleen joku planeetta.

Hieman myöhemmin, kello 17.22 havaittiin pohjoisen suuntaan etenevä valoilmiö Oulun edustalla sijaitsevassa Laitakarissa, Selkäsaaren yläpuolella. Ääntä ei kuulunut. Taivas oli kirkas. Ilmiön näkivät suojeluskuntakersantti Tyven ja suojeluskuntasotamies Torvinen. Heidän mukaan ilmiö välkkyi kuin morsettaen. Lisäksi Selkäsaaren yläpuolella tuli pilvien välistä näkyviin tummahko punainen valo. Puolustusvoimat ei löytänyt ilmiölle luonnollista selitystä.

Tammikuun 1934 tapausten johdosta puolustusvoimien oli pakko ryhtyä tekemään jotain outojen kummituslentojen tapausten selvittämiseksi.

Tämän vuoksi Ilmavoimat kokeili, kuinka hyvin lentokoneen valot näkyisivät ilmasta maahan. Tammikuun 31. päivänä lennettiin yölento. Sen johdosta todettiin, että lennettäessä 1500 metrissä kuutamo- ja tähtikirkkaina öinä, ei tottumaton havaitsija voinut erottaa lentokonetta. Moottorin ääni kuului, mutta mitään purjehdus- tai muita valoja ei näkynyt. Koneen ääntä saattoi seurata 5–8 minuuttia. Lennettäessä puolipimeinä öinä 300 metrin korkeudessa ja alempana, havaittiin ensin lentokoneen keula- tai perävalo. Se voitiin erottaa 15–20 kilometrin etäisyydeltä. Tullessaan katsojaa kohti tai hänestä etäännyttäessä, valot muistuttivat himmeää tähteä. Vasta aivan lähellä erottui ensin vihreä ja myöhemmin punainen purjehdusvalo. Kun kone lensi aivan havainnoitsijan yli, näkyi siitä ainoastaan perä- tai keulavalo.

Ilmavoimat on tallettanut kummituslennoista kertovaan

kansioon 5.1.1937 ilmestyneessä sanomalehti Uuden Suomen numerossa neljä olleen jutun lentokoneiden valoista. Siinä kirjoitettiin, että lentokoneissa tavallisesti käytetyistä tähtimoottoreista lähtee varsin heikko sininen liekki. Se näkyy vain 500–600 metrin päähän. Muunlaisissa moottoreissa liekki näkyy vain 100–200 metriä. Katetuissa koneissa käytetään sinistä tai vihreää valoa, joka ei näy kauas. Avokoneissa käytetään pieniä valoja, jotka näkyvät vain lähelle.

Kummituslentojen tuoma uhka Suomen turvallisuudelle otettiin varsin kiitettävällä tavalla huomioon puolustusvoimien ylimmässä johdossa. Tämän vuoksi Sotaväen päällikkö kenraalimajuri Hugo Österman ilmoitti 31.1.1934 Pohjois-Pohjanmaan Sotilaslääänin komentajalle, että Ruotsin sotilasviranomaisten kanssa oli sovittu, että kumpikin maa keskittää pohjoisessa toimivia salaperäisiä lentäviä kohteita koskevat tutkimukset yhden sotilaspäällikön alaisuuteen. Pohjois-Suomessa suoritettavien tutkimusten johtajaksi määrättiin 2.2.1934 alkaen Pohjois-Suomen Sotilaslääänin komentaja eversti Tauno Ilmoniemi.

Sotaväen päällikkö Hugo Österman ilmoitti myös 10.2.1934 ilmatorjunnan piiripäälliköille, että Suomen alueella esiintyvä vieras lentävä kohde olisi mahdollisuuksien mukaan aseenkäytöllä pakotettava laskeutumaan. Tätä varten oli ensin annettava kansainvälinen laskeutumismääräys. Se oli päivällä kolme keltaista tai mustaa savumerkkiä kymmenen sekunnin välein, yöllä kolme vihreää valoammusta kymmenen sekunnin välein. Ellei määräystä välittömästi noudatettaisi, avattaisiin maasta tai takaa-ajavasta lentokoneesta konekivääri tuli.

Vaikka kummituslennot esiintyivätkin pääsääntöisesti Pohjois-Suomen alueella, havaittiin outoja ilmiöitä myös muualla eri puolella maata.

Helmikuun 1. päivän iltana 1934 kello 18.00–19.00 välisenä aikana havaittiin Liperin pitäjän Mattisenlahden kylässä valoilmiö. Tuolloin Jenny Karvinen ja Liisa Pakarinen olivat lähteneet suksilla Mattisenlahdesta Joensuuhun. Matkansa aikana he havaitsivat Pyhäselän yläpuolella ilmassa liikkuvan esineen tai valoilmiön. Kohde alkoi näkyä heidän ollessa noin kahden kilometrin päässä Mattisenlahden rannasta. Kohteen valo oli punertava ja tähteä suurempi. Aluksi se näytti nousevan melko matalalta ja kohoavan ylöspäin etelä–itä -suuntaan. Päästyään korkeammalle, alkoi kohde tehdä portaittaisia syöksyjä nopeasti alaspäin. Lisäksi kohde kierteli spiraalinomaisesti. Myöhemmin se lähti etenemään itä–etelä -suuntaan. Kohde hävisi näkyvistä melko korkealla. Tuolloin neitokaiset olivat ehtineet lähes kaupungin rantaan.

Naisten mielestä ilmiössä oli outoa se, että sen väri muuttui välillä vihreäksi ja taas uudelleen punertavan valkoiseksi. Mitään ääntä ei kuulunut, vaikka he pysähtyivät sitä varta vasten kuuntelemaan. Ilmiö oli näkynyt yli puoli tuntia. Se oli näyttänyt olevan 6–8 kilometrin päässä Pyhäselän pitäjän Hammaslahden Nivan suunnalla.

Tapausta tutkittiin Pohjois-Karjalan Suojeluskuntain Piiriesikunnassa ja Etsivän Keskuspoliisin Joensuun edustustossa, sekä Rannikkotykistörykmentti 3:ssa. Tapaus jäi selvittämättä.

Ratamestari Väinö Tamminen ilmoitti nähneensä helmikuun 2. päivänä kello 19.00 kirkkaan valoilmiön. Se ilmaantui näkyviin lännestä päin metsän reunan takaa. Se nousi metsänreunan yläpuolelle, jossa pysyi näkyvissä 3–4 minuutin ajan. Tämän jälkeen se laskeutui metsän reunan taakse hetkeksi, kunnes nousi jälleen näkyviin samassa paikassa, mutta hieman himmeämpänä. Tämän jälkeen

valo hävisi taas metsän reunan taakse. Kello 19.30 valo ilmaantui jälleen näkyviin. Tälläkin kertaa paikka oli sama ja valo käyttäytyi edelleen samalla tavalla. Valoja oli vain yksi ja se oli kirkkaan valkoinen. Se oli muodoltaan enemmän pitkänomainen kuin pyöreä. Havainnon tekijän mielestä se ei ollut lentokone, koska valo meni pystysuoraan ylös ja alas. Se ei kulkenut lainkaan pituussuunnassa. Tamminen ei osannut kertoa ilmiön etäisyyttä. Hän arveli sen olleen kaukana, ilmeisesti merellä. Havaintohetkellä Tamminen oli Iin aseman lähellä olevalla rautatiesillalla.

Helmikuun 5. päivän aamuyöllä nähtiin Alavieskan Someronkylässä mielenkiintoinen ilmiö. Emäntä Lempi Somero nousi kello 02.15 vuoteesta hoitamaan lastaan. Tuolloin hän havaitsi ikkunasta peltotien itäpään paikkeilla kaksi toisiaan lähellä olevaa valoa. Ne muistuttivat auton valoja. Valot pysyivät kuitenkin paikallaan ja niiden editse liikkui tummia varjoja, joita emäntä arveli ihmisiksi. Jonkun ajan kuluttua valot lähtivät liikkeelle ja kohosivat jyrkästi ylöspäin, muuttuen samalla himmeiksi. Tällöin hän herätti miehensä. Valot näyttivät tekevän kierroksen ja katoavan itään. Mitään ääntä ei kuulunut, eikä muita valoja nähty. Talon isäntä meni yöpukimissa ulos. Hän havaitsi valonkajastusta idässä ja kuuli jotain surinaa.

Talon vanhaemäntäkin oli kyseisenä aikana luullut näkevänsä kuun valoa korjatessaan uudinta (verho) ja samalla kurkistaessaan ulos. Valo oli näkynyt kaakon suunnalla. Hän ei ollut kiinnittänyt asiaan suurempaa huomiota. Mitään ääntä hän ei ollut kuullut.

Tapauksen oli nähnyt vielä kaksi henkilöä. Herra Otto Kivioja oli nähnyt kirkkaan valon, joka muistutti salamaa.

Se oli valaissut huoneen, jossa hän nukkui. Huoneessa oli ikkuna pohjoisen puolella. Talo sijaitsi noin kilometrin päässä Someron kylästä pohjoiseen. Valo oli tuntunut liikkuvan.

Herra J. Hämeenkorpi oli puolestaan nähnyt ikään kuin valon painuvan alas Someron kylän eteläpuolelle. Havainto oli tehty runsaan kilometrin päässä Someron kylästä pohjoiseen. Muita havainnon tekijöitä kylällä ei ollut.

Myöhemmin aamuyöllä nousi myrskyinen länsituuli ja lumisade.

Tapauksen tutkijat ihmettelivät, että kyseiset valoilmiöt tulivat puheenaiheeksi vasta muutaman päivän kuluttua. Lisäksi kummastuttiin sitä, etteivät Somerot olleet käyneet katsomassa kyseisellä paikalla valoilmiön mahdollisia syitä ja merkkejä. Paikalta löytyi kuitenkin myöhemmin kymmenen metriä pitkä jälki. Tutkimuksien perusteella ei uskottu, että valoilmiö olisi aiheutunut lentokoneesta. Sen arveltiin johtuneen meteorista, salamasta tai kuusta.

Ilmavoimat tutki mahdollisuutta, olisiko paikalle voinut lentokoneen laskeutua ja nousta. Tätä tarkoitusta varten lennettiin 11.2. Kauhavalta Sääski-koneella tunnukseltaan SÄ–137 Alavieskaan. Tätä ennen oli kyläläisille ilmoitettu koneen lentävän siellä kello 15.00–16.00 välisenä aikana, jotta he voisivat tarkkailla sitä ja kuunnella, kuuluisiko sen ääni.

Valoilmiön havaintopaikkaa tarkasteltaessa Ilmavoimat tuli siihen tulokseen, että sinne ei lentokone voinut ilman vaurioita (ympäri- tai pystyyn menoa) laskeutua ja lentoon se pääsisi vieläkin huonommin. Kyseinen paikka oli latojen ja metsän rajoittama. Notkelman poikki kulki kuitenkin peltotie.

Ilmavoimien tutkijat eivät havainneet maassa enää mitään jälkiä, koska lumi oli peittänyt ne. Tien eteläpuolella

kulkeva oja, josta jäljet oli löydetty, vajotti miestä polvia myöten. Tie oli kova ja kantava.

Siviilit olettivat lentokoneen laskeutuneen paikalle siten, että toinen suksi olisi kulkenut ojaa pitkin, toisen kulkiessa tiellä tai pellolla. Ilmavoimat tyrmäsi kuitenkin ajatuksen. Tällöin kone olisi ollut kallellaan ja siipi olisi osunut maahan. Sen seurauksena olisi ollut kääntyminen ja pystyyn- tai ympärimeno sekä koneen vaurioituminen. Vaikka siipi ei olisi ottanutkaan maahan, ei kone olisi voinut kulkea runsasta sadan metrin matkaa ilman ympäri menemistä. Jos ilmoitettu kymmenen metrin jälki olisi koneen kannuksen aiheuttama, olisi pellolla pitänyt näkyä ainakin toisen suksen jälki. Mikäli kone olisi päässyt laskun jälkeen ilmaan, oli paikka liian pieni kääntymistä varten. Tämän vuoksi paikalla olisi pitänyt olla lisää jälkiä. Lisäksi lentoonlähtöä pidettiin mahdottomana.

Raportissa on mielenkiintoisena sivuhuomautuksena merkitty kuitenkin kysymysmerkillä varustettu sana sulkeisiin. Se oli (helikopteri?).

Tästä päätellen pidettiin pienenä mahdollisuutena, että paikalla olisi ollut helikopteri, mikäli siellä oli joku lentolaite käynyt. Neuvostoliitolla oli tuolloin helikopterimaisia autogiroja, mutta sellainen ei olisi voinut toimintasäteensä puolestakaan vierailla Alavieskassa. Toinen mielenkiintoinen asia on se, että helikopterista käytettiin tuolloin jo kyseistä nimeä.

Tutkimuksissa todettiin, että mahdollisessa pakkolaskussa lentokone olisi laskeutunut tien pohjoispuolella olevalle suuremmalle peltoaukeamalle, eikä tälle kyseiselle paikalle.

Valoilmiön esiintymispaikalta löytyneen kymmenen metrin jäljen arveltiin tulleen esimerkiksi siten, että tiellä oli kulkenut kuorma, josta oli törröttänyt aidas tai vastaava,

joka olisi vetänyt kyseisen jäljen.

Ilmailukoulun johtaja everstiluutnantti Keilola totesi raportin lopuksi: "Luotan täydellisesti luutnantti Rantasen ja vääpeli Ruokosen arviointiin väitetyn lasku- ja starttipaikan mahdottomuudesta. Tapaus on erinomaisen vakuuttava todiste ilmailua ymmärtämättömän kansan harhaluuloista ja sanomalehtitarinoiden aiheuttamasta mielikuvituksen villiintymisestä."

Nykyään etsittäisiin valoilmiön havaintopaikalta "ufomaisia jälkiä". 1930-luvulla ei ufoista vielä tiedetty, eikä niitä osattu tutkia. Nytkin paikalta etsittiin vain mahdollisuutta, oliko sinne voinut laskeutua neuvostoliittolainen lentokone. Kun todettiin, ettei voinut, oli tapaus käsitelty. Johtopäätös oli se, että ihmiset olivat nähneet väärin. Lentokonetta ei ollut paikalla käynyt. Olen samaa mieltä.

Valoilmiön lähellä oli havaitsijan kertomuksen mukaan liikkunut varjoja. Olivatko ne olleet ufon miehistöä? Kymmenen metrin jälki olisi voinut olla aluksen lähtö- tai tulojälki. Lumimyrsky oli peittänyt lähes kaikki jäljet, eikä paikalla oltu käyty edes tuoreeltaan tapauksen jälkeen. Mikäli siellä olisi kävellyt muita kuin ihmisiä, olisivat niiden jäljet varmaan olleet hangessa. Nyt todisteet olivat peittyneet lumeen.

Helmikuun 5. päivänä, kello 20.30–20.35, tehtiin toinenkin mielenkiintoinen havainto. Tuolloin asutustarkastaja Paavo Lankinen oli vaimonsa kanssa iltakävelyllä. Heidän ollessa Parikkalan aseman kohdalla, havaitsivat he valon heijastuvan heidän viereensä hankeen. Kävelijät katsoivat ympärilleen, mutta eivät nähneet mitään erikoista. Lopulta he kohdistivat katseensa taivaalle. Siellä näkyi noin veturinlyh-

dyn kokoinen pyöreä valokiekko. Se liikkui vaakasuoraan heidän yläpuolellaan Elisenvaaran–Savonlinnan suunnassa (pohjoinen). Se poikkesi hieman länteen rautatien suunnasta Parikkalan aseman kohdalla. Ilmiö oli väriltään valkoinen (ehkä kirkas, kirjoittajan oma huomautus). Valoilmiön nopeus oli suuri. Havainnon tekijöiden mielestä ilmiö oli liian nopea ainakin korkealla lentäväksi lentokoneeksi.

Ilmiön havaintoaika oli melko lyhyt, vain 4–5 sekuntia. Sitten valo hävisi äkkiä, mitenkään pienenemättä tai himmenemättä ensin. Havainnon tekijöiden mielestä kyseessä ei voinut olla meteori. Mitään lentokoneen ääntä tai vastaavaa ei kuulunut. Valokiekon rajat eivät olleet selvästi havaittavissa. Ne olivat kuin "himmennetyn lasin läpi näkyvät". Lankinen huomautti kuulustelupöytäkirjaa tehtäessä, että hän oli maailmansodan aikana nähnyt lentokoneen käyttävän valonheittäjää, mutta kyseinen ilmiö ei muistuttanut sitä.

Kuulusteluissa Lankisen Siiri-vaimo ilmoitti samat tiedot. Hänen mukaan valo oli kuitenkin suurempi kuin veturin lyhty.

Havainnon tekohetkellä taivas oli kevyesti pilvessä. Tähtiä ei näkynyt. Lisämainintana kuulustelupöytäkirjassa sanotaan, että kuultuja henkilöitä pidettiin paikkakunnalla luotettavina henkilöinä.

Lieneekö näillä päivän molemmilla havainnoilla yhteyttä toisiinsa? Ehkä outo "ilmojen kulkija" on vieraillut hieman etelämpänä kuin tavallisesti. Seitsemäntenä päivänä se, tai jokin muu esine palasi jälleen pohjoiseen.

Iin piirin nimismies lähetti 14.2.1934 Oulun suojeluskunnan esikuntaan mielenkiintoisen kirjeen. Siinä kerrottiin

havainnosta, joka tehtiin 7.2. kello 03.30–03.55. Tuolloin kyseinen Iin nimismies kertoi havainneensa valoilmiön, joka muodostui kahdesta melkein koko ajan horisonttitasossa olevasta valopisteestä. Niiden väli oli heikosti valaistu, ikään kuin valopisteiden valo olisi heijastunut jostakin pinnasta. Valopisteiden puolivälissä näkyi muutaman kerran valoa. Kaksi tai kolme kertaa valo näkyi tulevan suppilon tapaisesta esineestä. Ilmiö näytti aluksi lentokoneelta, mutta lähemmin sitä tarkasteltaessa nimismies tuli siihen tulokseen, ettei se voinut olla lentokone. Sitä, mikä se oli, ei hän osannut selittää.

Kyseessä on erittäin mielenkiintoinen havainto. Se oli selvästi suppilon mallinen esine, jonka pinta heijastui valossa. Kyseessä oli siis kiinteä, ehkä metallinen esine. Sen molemmilla puolilla oli kiinteä valo ja keskellä satunnaisesti välähtelevä tai maahan suunnattu valo.

Metallisesta suppilosta tulee pienelläkin mielikuvituksella mieleen lentävä lautanen. Mikä tämä esine tai ilmiö oli,

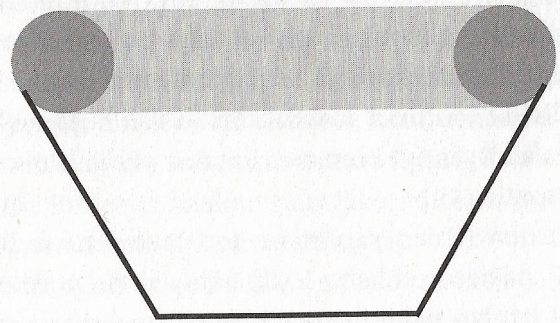

Hyvin karkea piirros valoilmiöstä. Ilmeisesti jotakuinkin tällaisen ilmiön nimismies oli havainnut. Kohteen yläosa on keltainen, vasen ja oikea reuna tummemmat.

jää mysteeriksi.

Saman päivä iltana 14.2.1934, kello 20.30 nähtiin vielä samoilla seuduilla toinenkin valoilmiö. Tapahtumapaikkana oli Haukiputaan Takkurannan kansakoulu. Ilmiön näki neljä henkilöä. Taivaalla lensi kolme valoa, punainen, keltainen ja kirkas. Ne liikkuivat ryhmänä lännestä itään, noin 20 asteen korkeudella. Valot näkyivät noin 20 minuutin ajan. Valoryhmä laskeutui ja kohosi aaltomaisesti. Erään nousun aikana havaittiin ilmiössä metallinhohtoinen välähdys. Havainnon tekijät arvelivat välähdyksen heijastuneen lentokoneen siivestä. Tämän jälkeen valot lähtivät nopeasti etenemään koilliseen, jonne hävisivät. Mitään ääntä ei kuulunut. Taivas oli tähtikirkas.

Vaikea sanoa, liittyvätkö nämä kaksi tapausta toisiinsa ja onko kyseessä sama kohde. Lentokoneessa on punainen ja vihreä siipivalo. Rungossa on kirkas etu- ja takavalo. Joissakin konetyypeissä valo on vielä rungon keskelläkin.

Haukipudas sijaitsee Iistä alle 20 kilometrin päässä etelässä, joten välimatkan perusteella kyseessä voisi olla sama kohde. Tapahtumilla oli väliaikaa lähes vuorokausi, joten siinä ajassa lentokonekin olisi ehtinyt pidemmälle. Mikäli kyseessä oli lentokone ja se oli molemmissa tapauksissa sama, olisi se joutunut laskeutumaan välillä jonnekin, sillä se ei olisi kyennyt olemaan ilmassa yhtäjaksoisesti niin montaa tuntia.

Puolustusvoimien raportissa todetaan, että helmikuun 2., 4. ja 7. päivänä oli kello 19.00 nähty Iissä suurikokoinen kirkkaan lyhdyn näköinen valo. Se oli noussut metsänreunan yli ja näkynyt noin neljän minuutin ajan. Ilmiön näki Iin vartio, ratamestari Tamminen ja hänen poikansa sekä varastonhoitaja Oja. Puolustusvoimat totesi, ettei valo voi olla lentokoneesta.

Helmikuun 2. päivältä löytyy ratamestari Tammisen näkemästä ilmiöstä tehty hyvä raportti. Sen olen kertonut jo edellä. Neljännen ja seitsemännen päivän tapahtumista Iissä kello 19.00 ei ole raportoitu. Ilmeisesti paikat ja ajat ovat menneet sekaisin. Toinen vaihtoehto on, ettei havainnoista ole tehty kunnollisia pöytäkirjoja.

Raporttien yhteenvedossa todetaan kuitenkin, että helmikuun 4. päivänä kello 19.55 havaittiin Kuolajärvellä ja Märkäjärvellä kolme valoa: punainen, sininen ja valkea. Ne liikkuivat lännestä itään. Valot olivat ensin peräkkäin, mutta siirtyivät sitten rinnakkain. Raportissa todetaan, että sen näkivät mm. tukkityömaalla kymmenen jätkää.

Matinlompolossa, Raanujärvellä ja Sirkassa oli puolestaan havaittu kello 20.40 valopiste itäisellä taivaalla. Se nousi ja laski.

Pellon Lehmivaarassa havaittiin myös kello 23.10 kolme valoa lentämässä kaakosta pohjoiseen.

Helmikuun 6. päivänä havaittiin Kiimingin Haipuskylässä kirkkaanpunertava valo. Se näkyi kello 19.00–19.15 välisenä aikana. Ilmiön lentokorkeus oli havaintohetkellä 40 astetta. Sen häipyessä korkeus oli laskenut kymmeneen asteeseen. Tämäkin ilmiö teki jatkuvasti nousevaa ja laskevaa liikettä. Valo kulki luoteesta kaakon suuntaan. Mitään ääntä ei kuulunut. Ilma oli kirkas ja taivas tähtinen.

Tästä ilmiöstä tulee mieleen, että se voisi olla laskeva Venus. Tuona aikana ei kuitenkaan laskenut mikään isokokoinen planeetta.

Puolustusvoimien raportin mukaan punaisia, vihreitä ja valkoisia valoja näkyi helmikuun 7. päivänä kello 04.30 Syrjän kylässä. Kello 22.00 oli näkynyt lentokone, muttei valoja

Suomussalmen kirkonkylässä. Kone olisi ollut kaksitasoinen ja se olisi lentänyt vain 50 metrin korkeudella.

Torstaina helmikuun 8. päivänä havaittiin useita valoilmiöitä eri puolilla maata.

Helmikuun 8. päivänä ilmoitettiin, että Muhoksen kunnantalon luona oli näkynyt kello 01.10 noin katulyhdyn kokoinen kirkas, mutta välillä punertavaan vivahtava valo. Se näkyi länsi-lounaassa, kadoten metsän reunan taakse. Ilmiö oli näkyvissä kymmenen minuuttia. Myöhemmin todettiin, että eräs talon isäntä oli liikkunut kyseisellä suunnalla sijainneella korkeahkolla mäellä lyhdyn kanssa.

Puolustusvoimien selonteossa ei kuitenkaan kerrota, miksi mies olisi hiiviskellyt talvella keskellä yötä metsässä.

Reilua tuntia myöhemmin, kello 02.38–02.43 välisenä aikana havaittiin Ylipaakkolan kansakoululla neljä valoa ja lisäksi liikkuva valo. Sen arveltiin tulevan lentokoneen pakoputkesta. Valot lensivät pohjoisesta etelään Kemijoen yläpuolella. Valojen lisäksi kuului surinaa viiden minuutin ajan.

Pyhännän Tavastkengällä palvelijatar Siiri Huovinen havaitsi kello 07.00 taivaalla kaksi punaista pyöreää valoa, jotka olivat rinnakkain. Valot liikkuivat hitaasti etelästä pohjoiseen. Huovinen riensi sisälle ja kertoi näkemästään maanviljelijä Matti Viiolle. He tulivat yhdessä ulos. Tällöin taivaalla näkyi yksi punainen valo, joka liikkui hitaasti idästä länteen. Valo näkyi noin kymmenen minuuttia. Mitään ääntä ei kuulunut.

Ilmiön havaitsi myös maanviljelijä Turunen.

Pulkkilan Junnonojalla havaittiin seuraava tapaus. Tuolloin seppä Aatami Halmetoja huomasi kello 07.00 lounaasta lähestyvän punertavan valon. Kylän laidalla valo teki käännöksen ja palasi takaisin lounaaseen. Valo oli pallomainen ja se jätti jälkeensä valojuovan. Valoilmiö nousi ja laski välillä, ollen välillä puidenlatvojen korkeudella, välillä taas vähän ylempänä. Valo näkyi kello 08.00 asti. Tuolloin se näkyi enää pienenä valojuovana. Mitään ääntä ei kuulunut. Ilma oli selkeä.

Havaintonsa aikana Halmetoja haki paikalle myös kansakoulunopettaja Pietiläisen. Tämä näki lounaaseen katoavan ilmiön ja sen jälkeensä jättämän valojuovan. Hän seurasi ilmiötä noin 15 minuuttia.

Kolmantena näkijänä oli maanviljelijä Tuomikoski. Hän teki samat havainnot opettajan kanssa.

Raahen suojeluskuntapiirin VI alueen aluepäällikkö Kujala tutki tapauksen. Hänen mielestä ilmiö johtui kuusta.

Seuraava havainto tehtiin Ranualla. Tuolloin Anna Heikkilä lähti kello 20.20–20.30 tienoilla ulos hakemaan maitoa. Käveltyään noin 250 metriä, hän havaitsi maantien varressa 400 metrin päässä kulkemansa tien ja maantien risteyksessä olevan Ranuan osuuskaupan päärakennuksen ja sen lähistöllä olevien puiden olevan kirkkaasti valaistut. Lähemmin tarkasteltuaan Heikkilä havaitsi, että valo tuli vinosti ylhäältä alas (myöhemmin arvioituna noin 60 asteen kulmassa). Valokeilan lähtökohdassa erottui selvästi lentokoneen äärriviivat. Koneen runko näytti veneen malliselta. Kone kulki nopeasti sivuttain vinosuunnassa Heikkilän kulkeman tien poikki, lähestyen länsiluoteesta ja edeten itäkaakkoon. Koneen perässä näkyi valoa. Se oli himmeämpää ja ehkä punaisempaa kuin alaspäin valaiseva valo. Koneesta kuului myös heikkoa surinaa.

Lentäviä esineitä liikkui pohjoisessa samoihin aikoihin useampia. Nimittäin kello 20.20 näkyi Puolangan Törmän-

mäellä, noin 22 kilometriä Kiehimästä Puolangalle päin, kaksi punaista valoa. Ne olivat hyvin korkealla. Katsojien mielestä ne olivat kahden metrin päässä toisistaan. Valot lensivät länsiluoteesta itään päin. Mitään ääntä ei kuulunut.

Samoihin aikoihin tehtiin valoilmiöhavainto Pudasjärven Hetekylässä. Tuolloin alikersantti Pietarila havaitsi kompassisuunnassa 260 astetta läntisellä taivaalla yhden valon, joka näkyi 20 asteen kulmassa vaakasuorasta tasosta. Valo oli suurempi ja voimakkaampi kuin tähden valo. Se muistutti väriltään sähkölampun väriä. Valo liikkui itään. Valon tullessa Pietarilan kohdalle, siitä erkani hitaasti toinen himmeämpi valo. Molemmat valot poistuivat itään. Niiden välimatkaksi arvioitiin toisistaan 4–5 metriä. Etäisyyttä valoihin ei voitu kuitenkaan arvioida. Havainto tehtiin kello 20.32–20.35. Valot häipyivät avaruuteen, ensin himmeämpi, sitten kirkkaampi. Mitään ääntä ei kuulunut koko havainnon aikana.

Saman ilmiön näki myös kaksi miestä kahden kilometrin päässä edellä mainitusta paikasta luoteeseen, ja lisäksi nainen 3,5 kilometrin päässä koilliseen.

Pari minuuttia tätä tapausta aiemmin oli ilmiö havaittu Haukiputaalla Ervastin rannassa. Tuolloin maanviljelijä Matti Markus näki kello 20.30 etelässä päin lentokoneen valot etenemässä lännestä itään. Valoja näkyi aluksi vain yksi, mutta sitten kaksi lähellä toisiaan. Valot näkyivät noin minuutin. Tuona aikana näkyi myös valojen välissä lentokoneen runko.

Mitään ääntä ei kuulunut. Kilometrin päässä oli saha käynnissä ja Markuksella lakki korvilla, joten hän ajatteli äänen kuulumattomuuden johtuneen näistä seikoista.

Haukiputaan ja Pudasjärven tapauksissa on todennäköisesti kyse samasta lentolaitteesta. Se on ensin ollut Hauki-

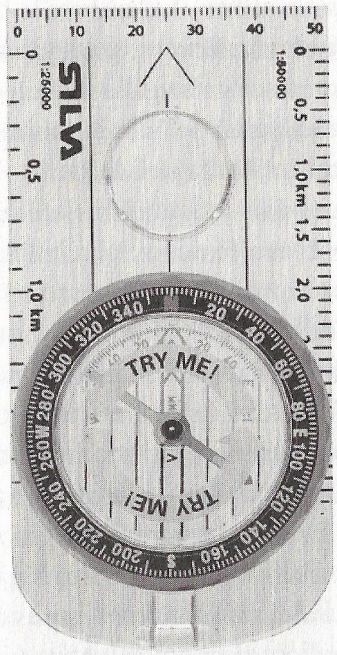

Valokuva: Lasse Ahonen

Normaalisti suunnat esitetään kompassin asteina, jossa ympyrän kehä on jaettu 360 osaan, eli asteeseen. Sotilaskäytössä Suomessa on tavallista käyttää tarkempaa piiruasteikkoa, jossa ympyrän kehä on jaettu 6000 osaan. Yksi aste on siis 16,7 piirua. Piirusuunta ilmoitetaan tavallisesti kaksijakoisesti: esim. 30–00 osoittaa etelään. Alla olevassa taulukossa on normaalin asteikon ja piiruasteikon vastaavuudet.

	normaali asteikko	**piiruasteikko**
pohjoinen	0°	0
itä	90°	15–00
etelä	180°	30–00
länsi	270°	45–00

Korkeuskulmat esitetään tavallisesti asteina, jossa vaakataso on 0° ja suoraan pystysuuntaan 90°. Voidaan käyttää myös piiruasteikkoa.

putaalla ja lentänyt sitten Pudasjärvelle. Kartan mukaan Haukiputaalta on Pudasjärven Hetekylään vajaa 70 kilometriä idän suuntaan. Puolangalla ja Ranualla on täytynyt olla omat kohteensa, joten pohjoisen taivaalla on seikkaillut ainakin kolme tuntematonta kohdetta.

Pohjois-Pohjanmaan sotilaslääänin esikunta määräsi majuri Teittisen tutkimaan Haukiputaan havaintoa.

Tutkimus suoritettiin 11.2. havaintopaikalla. Lisäksi Ilmavoimien koneella suoritettiin 17.2. koelento kahteen otteeseen havaintopaikan yllä. Päivällä lennettiin ohjaajan tutustuttamiseksi reittiin ja illalla suoritettiin varsinainen koelento samoissa olosuhteissa kuin ilmiö oli nähty. Lennot olivat samanlaiset nyt ja ilmiön suorittamana. Nyt kuitenkin lentokoneen ääni kuului erittäin hyvin.

Tutkimus tyrmäsi havainnon täysin. Majuri Teittisen laskelmien mukaan valoilmiön kulmanopeus oli ollut 22 astetta sekunnissa. Tuolloin ilmiö olisi lentänyt nopeudella 1500 km/h, mikäli se olisi ollut kilometrin päässä havainnon tekijästä. Mikäli se oli kauempana, olisi kohteen nopeus ollut vieläkin suurempi. Vastaavasti, mikäli se olisi ollut lähempänä, olisi sen moottorin ääni kuulunut. Lisäksi todettiin, että mikäli kyseessä oli lentokone, olisi sen valojen pitänyt kadota hetkeksi siipien ja rungon varjoon koneen lentäessä 40 aseen korkeudessa havainnontekijän ohitse.

Muutama muukin ihminen oli nähnyt saman ilmiön. He pitivät sitä meteorina. Se olisi lentänyt Jyväskylän ja Oulun välistä itään. Tämän olettamuksen tukena oli Jyväskylässä tehty havainto. Tuolloin Yrjö Tirkkonen havaitsi 8.2.1934 kello 20.57 vaimonsa kanssa Jyväskylässä kirkkaan valon, jolla oli pitkä himmeä pyrstö. Ilmiö eteni lännestä itään melko korkealla. Valo näkyi noin kaksi minuuttia. Ääntä ei kuulunut, sillä samaan aikaan ajoi auto havainnon tekijöiden vierestä.

Puolustusvoimien loppupäätelmän mukaan kyseessä oli todennäköisesti meteori. Toisen ilmoituksen mukaan vastaavanlainen havainto tehtiin Jyväskylässä vasta kello 23.20.

Helmikuun 8. päivänä kello 20.35 oli havaittu vielä Kemin Karihaarassa kaksi erilaista valoa peräkkäin. Ne liikkuivat lännestä itään. Puolustusvoimat totesi ne kuitenkin yhdeksi tähdeksi!

Kuten aiemmin totesin, oli helmikuun 8. päivänä Pohjois-Suomen taivaalla ainakin kolme eri lentävää kohdetta. Ne saattoivat kokoontua myöhemmin illalla Iin kunnassa. Nimittäin Iin rautatiesillan vartio näki kello 23.15 lännessä kolme punaisen hehkuvaa palloa peräkkäin noin puolen minuutin väliajoin. Ne nousivat havaitsijoiden arvion mukaan noin 100 metrin korkeuteen ja laskivat sitten kaaressa alaspäin. Pallojen arveltiin olevan viiden kilometrin päässä. Puolustusvoimat totesi, ettei kyseessä voinut olla lentokone.

Kello 23.20 nähtiin puolestaan Kuivaniemellä, viisi kilometriä Iin asemalta sisämaahan päin, suuri punainen valo matalalla puiden yläpuolella. Valo liikkui pohjoiseen. Tapauksen johdosta hälytettiin Simon, Ajoksen, Veitsiluodon ja Kuusiluodon vartiot. Simon vartiossa tapaus todettiin tähdeksi.

Seuraavana päivänä, eli helmikuun 9. tehtiin uusi havainto. Simossa oleva ilmavalvontavartio ilmoitti kello 00.10 havainneen punaisen valon. Se nousi liekehtien ylös ja liikkui kaakosta pohjoiseen. Puolustusvoimat totesi kyseessä olevan ilmeisesti saman ilmiön, joka oli havaittu hieman aikaisemmin Kuivaniemellä. Lisäksi todettiin, että samanlainen ilmiö oli havaittu Simossa jo parina edellisenä yönä. Se vahvisti käsitystä, että kyseessä oli planeetta.

Helmikuun 9. päivänä havaitsi kolme työmiestä Kajaa-

nin Kilolammilla valoilmiön. Idästä ilmestyi kello 04.05 valoilmiö, jossa alhaalla oli isompi kirkas valo ja sen yläpuolella pienempi valo. Niiden välimatkaksi arvioitiin noin pari metriä. Valot kohosivat lähestyessään ylemmäksi. Ne pysähtyivät leijailemaan paikallaan puoleksi tunniksi, miehistä noin kilometrin itään päin. Noin viiden minuutin kuluttua valojen ilmestymisestä tuli paikalle samalta suunnalta kuin edellisetkin, neljä muuta valoa. Ne kääntyivät kuitenkin kilometrin päässä ja häipyivät lounaaseen. Valojen ilmestyttyä kuului hyvin voimakasta moottorin ääntä. Valojen ollessa ylhäällä ei kuulunut enää mitään. Ilmestyessään valot olivat alhaalla, puiden latvojen yläpuolella. Sitten ne nousivat taivaalle. Ilma oli kirkas ja tyyni. Valoilmiö jäi leijailemaan paikalleen nousten ja laskeutuen miesten poistuttua paikalta.

Asiaa tutkittaessa todettiin, että Kilolammilta noin kolme kilometriä itäkaakkoon oli kaksi sirkkelisahaa. Niiden valaistuksena oli kaasuvalolamppuja ja käyttökoneina naftalla käyvät moottorit. Sahojen arveltiin toimivan kahdessa vuorossa. Tämän vuoksi pidettiin mahdollisena, että valoilmiöt olivat peräisin sahan valoista ja ääni sen moottoreista.

Samana päivänä luotsi Kaarlo Jokisalo havaitsi vielä Kemissä kello 17.40 Ajosaaren suunnassa valoilmiön, joka liikkui pohjoiseen. Siinä oli kaksi valopistettä, toinen oli kirkkaampi ja toinen himmeämpi. Ilmiö näytti tekevän loivan kaarroksen, jonka jälkeen se alkoi nousta. Nousun aikana valot himmenivät ja katosivat lopulta kokonaan. Mitään ääntä ei kuulunut. Paikalla oli markkinat, joten mahdollinen hiljainen ääni ei olisi kuulunutkaan markkinamelun yli. Taivas oli pilvessä ja pakkasta 18 astetta. Havainnon tekijä luuli konetta Ilmavoimien koneeksi. Paikalla ei kuitenkaan lentänyt omia koneita.

Useat ihmiset näkivät valon. He pitivät sitä lentokoneena. Jokisalo arveli, ettei kyseessä ollut tähdenlento. Ilmiö lensi paljon hitaammin ja se oli näkyvillä noin kolme minuuttia. Ilmiön valot olivat näkyneet voimakkaampina kuin luotsin näkemissä armeijan lentokoneissa.

Luotsin pojan mukaan ilmiössä oli vain yksi kirkas valo, jota hän arveli lentokoneen keula- tai perävaloksi. Tapauksen näkivät useat muutkin. Ilmiö todettiin markkinapalloksi.

Helmikuun 10. päivänä havaitsi puhelinkeskuksen hoitaja Manne Vääräniemi Taivalkoskella valoilmiön. Pohjoisella taivaalla näkyi kello 00.15 tähteä muistuttava, mutta tavallista kirkkaampi valo. Se tuntui lähenevän, suurenevan ja liikkuvan sivusuunnassa 2–3 sormenleveyden verran itään. Samalla se tuikki huomattavasti ja häipyi laskeutuen alemmaksi.

Majuri Teittinen suoritti asian johdosta kuulustelun puhelimitse. Tällöin todettiin kyseessä olleen ilmeisesti tähden. Taivas oli kuitenkin suureksi osaksi pilvessä. Ääntä ei kuulunut. Teittinen arveli, että pilvien liikkumisen vuoksi oli näyttänyt siltä, kuin valo olisi liikkunut.

Seuraava valoilmiö havaittiin helmikuun 11. päivänä Suomussalmen Pärsämöllä. Tuolloin kello 18.30 havaittiin Järvelän metsäkämpällä, noin 35 kilometriä Suomussalmen kirkolta koilliseen, Kiantajärven yläpuolella lentävä valoilmiö. Pohjoisesta etelään lentänyt ilmiö oli valkoinen ja sen perässä näkyi tulisuihku. Ilmiö lensi korkealla. Mitään ääntä ei kuulunut. Havaitsijoina oli noin 20 miestä. Valo näkyi noin kymmenen minuuttia. Se kulki tasaisesti ja nopeasti. Näkijöiden mielestä se oli lentokone.

Jaalangan ilmavalvonta-asemalla (noin 24 km Pudas-

järveltä kaakkoon) kuultiin kello 21.40 pohjoissuunnassa lentokoneen ääntä. Se kuului hyvin korkealta noin kuuden minuutin ajan. Valoja ei näkynyt.

Seuraavanakin päivänä kuultiin Jaalangan ilmavalvonta-asemalla lentokoneen ääntä. Vartiossa ollut sotamies Heikkinen kuuli pohjoisesta kello 21.40 äänen, joka ei voinut tulla autosta tai moottoripyörästä. Mitään valoja ei näkynyt. Ääni kuului hyvin korkealta ja kaukaa noin kuuden minuutin ajan. Samasta suunnasta oli aamulla näkynyt valoraketteja.

Tapaus täyttää lentokoneen tunnusmerkit, eikä niinkään tuntemattoman valoilmiön. Mainitsin tapauksen, koska se liittyy toiseen havaintoon. Nimittäin Juuso Kemppainen kertoi nähneensä kello 19.55–20.05 (aika ei ole kuulustelupöytäkirjan mukaan kuitenkaan tarkka) vaaleanpunaisen valon liikkuvan nousten ja laskien. Se kaartoi pohjoisesta itään ja katosi pohjoiseen. Taivaalla näkyi tähtiä ja sää oli tyyni. Puolustusvoimien mukaan kyseessä ei ollut lentokone. Lisäksi raportissa kerrotaan havaitun valoraketin koillisessa. Aikaa ei kerrota.

Samana päivänä 11. helmikuuta kello 18.30 havaittiin myös sähkövalon värinen valo taivaalla. Se liikkui mutkitellen ylös ja alas, sekä sivuttain. Tapauksen näki aluepäällikkö Mäkelä. Hän seurasi ilmiötä noin 15 minuutin ajan. Sitten valo poistui kadoten eteläkaakkoon. Ilma oli tähtikirkas ja tyyni. Ilmiöstä ei kuulunut mitään ääntä. Valoilmiön havaintopaikka oli noin kahdeksan kilometriä Puolangan kirkolta koilliseen. Tutkimuksissa todettiin, että kyseessä ei voi olla lentokone.

Tapaukseen saattaa liittyä ilmiö, joka havaittiin kello 18.15 Oulaisissa. Siellä oli havaittu lentokone lentämässä pohjoisesta etelään. Mitään ääntä ei kuulunut. Näkijöinä oli

useita pakkakuntalaisia. Majuri Teittisen suorittamissa puhelinkuulusteluissa selvisi, että kyseessä ei voinut olla lentokone, vaan jokin valoilmiö.

Helmikuun 12. päivänä näyttää tuntematon lentotoiminta olleen melko vilkasta.

Ivalossa havaittiin kello 19.20–20.10 keltainen valo hyvin korkealla. Se lensi kaakon suuntaan. Mitään ääntä ei kuulunut pilviseltä taivaalta. Valo oli ollut samalla paikalla kello 20.10 asti, jonka jälkeen se hävisi. Puolustusvoimien mukaan kyseessä ei voinut olla lentokone, koska se oli ollut paikallaan.

Tapauksessa herättää ihmettelyä se, että taivas oli pilvinen, mutta silti korkealla ollut keltainen valo havaittiin.

Taivalkoskella nähtiin puolestaan kello 20.00–21.00 lentokone idässä päin. Se näkyi noin tunnin ajan puiden latvojen yläpuolella. Lisäksi kuului hyminän kaltaista ääntä. Havainnon näkijöinä olivat Hanhelan talon isäntä ja kuusi muuta ihmistä. Ilmatorjuntavartija ei nähnyt mitään, vaikka oli 10–12 kilometrin päässä kyseisestä talosta. Tämän vuoksi puolustusvoimat totesi, ettei tapauksessa voinut olla kyseessä lentokone.

Helmikuun 13. päivänä tapahtui taivaalla jotain outoa. Useat henkilöt havaitsivat Oulussa Pateniemen sahalla ja sen lähettyvillä valoilmiön koillisella taivaalla. Muutaman näkijän mielestä valo näkyi viiden minuutin ajan, jonka jälkeen se hävisi. Tuona aikana se liikkui noin viisi astetta. Jotkut kertoivat nähneensä ilmiön kello 20.40–20.55. Valoilmiö oli hieman horisontin yläpuolella ja vaihteli väriään. Välillä se oli kirkkaampi, välillä punertava ja toisinaan sinertävään vivahtava. Valo liikkui hitaasti. Se oli 2–3 kertaa

tavallista tähteä suurempi. Taivas oli pilvessä. Mitään ääntä ei kuulunut.

Muutaman havaitsijan mielestä näytti siltä kuin valo olisi ensin lähestynyt havainnon tekijää, sitten se olisi kaartanut ja lähtenyt samaan suuntaan, josta oli tullutkin. Kahden havaitsijan mielestä valo teki ylös-alas -liikettä.

Pohjois-Pohjanmaan Sotilasläänin tekemissä tutkimuksissa ilmeni, että valoilmiön oli täytynyt olla avaruudessa. Valoilmiön nähneistä osa oli ollut kahden kilometrin päässä toisistaan. Silti heidän havaintonsa näkösuunnat eivät leikanneet toisiaan. Tutkimuksissa todettiin myös, että havaintopaikkojen (kolmion kannan) välin ollessa kaksi kilometriä kohtisuoraan havaintosuuntaan ja valon etäisyyden ollessa 20 kilometriä (lentokoneen purjehdusvalojen näkyväisyyden raja), tulisi näkösuuntien leikata toisiaan noin kuuden asteen kulmassa. Lisäksi todettiin, ettei esimerkiksi 180 km/h lentävä lentokone voi pysyä 15 minuuttia ilmassa havainnon tekijöiden osoittamien kulmien ja lentokoneen valojen näkyväisyyden rajoissa. Koneen olisi tällöin pitänyt kaarrella samoilla paikoilla useaan kertaan. Silloin olisi lentokoneen valojen täytynyt välillä kadota hetkeksi siipien tai rungon suojaan. Lisäksi koneen äänen olisi täytynyt kuulua ainakin ajoittain.

Tapahtuman johdosta Ilmavoimat lensi vielä 17. heinäkuuta Aero A–32 GR -tiedustelukoneella tunnukseltaan AEj–52 koelennon kello 20.10–21.00. Tällöin todettiin, ettei aiemmin näkynyt valoilmiö voinut johtua lentokoneesta.

Puolustusvoimien lopullisessa tutkimuksessa todettiin myös, ettei kyseessä voinut olla lentokone. Ilmiö oli ilmeisesti tähti tai joku muu valoilmiö. Kertojien osoittamassa suunnassa näkyi kello 21:n aikaan tähti, nähtävästi Sirius. Kohteen valo muistutti lentokoneen valoa ja se näytti liikkuvan nopeasti. Lisäksi se vaihteli väriään.

Sirius on kieltämättä isokokoinen ja kirkas tähti. Maapallon ilmakehä saa sen lisäksi vilkkumaan eri värisävyjä, joten kyseessä saattaa ollakin Sirius. Asiassa ihmetyttää kuitenkin se, että moni ihminen erehtyi luulemaan samaan aikaan tähteä tunnistamattomaksi valoilmiöksi. Varsinkin kun muutaman havainnontekijän välimatka oli kaksi kilometriä, joten he eivät olleet tietoisia toisten havainnoista.

Maanviljelijä Kalle Puolakka havaitsi helmikuun 14. ja 15. päivän välisenä yönä, puolen yön tienoilla, oudon valoilmiön. Puolakka katsoi kotonaan Yli-Iin Leskelässä ikkunasta ulos Iijoelle päin. Tällöin hän havaitsi joella kirkkaan valoviirun Hökän talon suunnassa. Puolakka katsoi valoa tarkemmin. Tällöin hän havaitsi toisenkin valon vähän viistossa ylempänä. Valo liikkui joen suunnassa melko nopeasti. Se kaarsi Hökän talon ohi ja meni metsään noin kahden kilometrin päähän talosta. Siellä valo kaarteli, kunnes lopulta teki kaarroksen joelle päin. Samalla se valaisi metsän läpi ja nousi ylemmäksi ja kääntyi länteen. Ylempi valo liikkui valaisten etuviistoon alas maahan. Sitten se kaarsi kaakkoon kohoten ylemmäksi.

Puolakka ei katsonut kellosta ilmiön tarkkaa kestoaikaa. Hän arvioi ajaksi kuitenkin puolisen tuntia.

Pohjois-Pohjanmaan Sotilasläänin paikallispäällikkö Rajala kävi kuulustelemassa helmikuun 16. päivänä Puolakoita tapauksen johdosta. Kallen vaimo Maria kertoi nähneensä saman ilmiön kuin miehensä. Paikallispäällikkö kävi hiihtämässä tapahtumapaikalla yhdessä Kalle Puolakan kanssa. Maastossa ei näkynyt mitään merkkejä vieraan lentokoneen vierailusta. Tämän jälkeen paikallispäällikkö meni Hökän

talolle. Valoilmiö oli näkynyt siellä päin, joten asiaan voisi löytyä sieltä lisävalaistusta. Kuulusteluissa selvisi, että talon emäntä Hanna Hökä oli käynyt lyhdyn kanssa navetassa kello 23. Hän ei ollut viipynyt siellä kuitenkaan kauaa. Hän oli juossut pihan yli. Lisäksi lyhty ei ollut kovin kirkas. Puolustusvoimat epäili lyhtyä valoilmiön aiheuttajaksi. Puolakat kertoivat kuitenkin nähneensä ilmiön ennen kello 23:a. Heidän mielestä lyhty ei voinut olla valoilmiön aiheuttaja.

Helmikuun 15. päivänä havaittiin Pekkalan lossilta Kemijoella kirkas valo. Se näkyi kello 23.30 alkaen noin kolme minuuttia. Ilmiö lensi lännestä itään. Se näkyi, vaikka taivas oli pilvinen. Havainnon teki neiti Jylhänkangas. Puolustusvoimat totesi, että "valoilmiö jää epäselväksi".

Seuraava valoilmiö nähtiin helmikuun 16. päivänä Pudasjärvellä Siuruankylässä. Saima Siuruainen ja opettajatar Koukkari olivat matkalla Aholaan. He huomasivat noin kello 19.10 pohjoisella taivaalla lähestyvän punaisen valon, joka kääntyi itään. Välillä ilmiöstä näkyi vain punainen valo, toisinaan punainen valo oikealla, sininen keskellä ja kirkas vasemmalla. Ilmiö kulki välillä hitaammin, mutta toisinaan se kiihdytti vauhtia nopeammaksi. Naiset menivät lähellä olevaan Aholan taloon sisälle, jonne olivat olleet matkalakin. He kertoivat talon väelle näkemästään.

Yrjö Ahola riensi ulos kuultuaan merkillisestä valoilmiöstä. Hän havaitsi himmeän punaisen valon, joka kulki tasaisesti lähentyen, kunnes se kääntyi itään tehden kauempana korkeita, aaltomaisia liikkeitä. Valon kulkiessa itään, katosi punainen valo ja tilalle tuli vihreä. Se näkyi puoli minuuttia, kunnes se katosi ja tilalle tuli jälleen punainen valo. Ilmiö häipyi vähitellen itään himmeten koko ajan. Valo oli

näkynyt kymmenen minuuttia. Se oli kadonnut kello 19.58 radion aikaa. Ahola arveli sen olleen 1–2 kilometrin päässä. Ääntä ei kuulunut vastatuulesta johtuen. Ilmiön suunnalla oli melkein musta taivas, lännessä olivat revontulet, muutoin sää oli selkeä.

Nähdyt valot viittaisivat siihen, että kyseessä oli voinut olla lentokone. Aaltomaiset liikkeet kuitenkin kummastuttavat, mutta onhan kone voinut tehdä syöksyjä. Tai sitten näkijä on luullut koneen kaarteluja aaltomaisiksi liikkeiksi.

Ilmatorjuntavartiot eivät olleet havainneet mitään.

Helmikuun 18. päivänä risteili ilmeisesti tuntematon ilmaalus ainakin kolmella eri paikkakunnalla.

Kello 23.20 havaittiin Kemin Pajusaaren tehtaalla kaksi liikkuvaa valoa neljän minuutin ajan. Lisäksi nähtiin valonheijastus Mustakarin päällä. Mitään ääntä ei kuulunut. Valot etenivät kaakosta luoteeseen. Puolustusvoimat totesi, että ilmiö oli pysynyt samassa suunnassa, joten se ei voinut olla lentokone.

Kello 23.40 havaittiin Haukiputaan kirkonkylässä, Santaholman sahalla, kirkas tähteä kookkaampi valo. Se näkyi noin kymmenen minuuttia. Valo kulki idästä länteen. Tästäkään kohteesta ei kuulunut ääntä.

Tuntematon ilmojen kulkija oli ehtinyt kello 23.45 Kemiin. Siellä se havaittiin Ritikan kansakoululla lentämässä Veitsiluotoon päin. Ilmiö todettiin kirkkaan puoleiseksi valoksi. Sen lentosuunta oli pohjoisesta etelään, joten se oli ehkä jo paluumatkalla? Havainnon tekivät ilmatorjunta-asemalla työskennelleet henkilöt. Hekään eivät kuulleet ilmiöstä mitään ääntä.

Oulussa tehtiin 24.2.1934 yhteenveto ajalla 14.12.1933–19.2.1934 tehdyistä selittämättömistä havainnoista.

Valo-, ääni- ja näköhavaintoja

– Valoilmiöitä, jotka ovat todettu tähdistä, kuusta, tähdenlennoista, meteoreista, lyhdyistä yms. johtuviksi 37 kpl.

– Valoilmiöitä, joita ei ole voitu tarkemmin selvittää, mutta eivät ole ainakaan lentokoneista, 11 kpl.

– Valoilmiöitä, jotka ovat aivan epämääräisiä yhdeltä paikalta ja yhden henkilön havaitsemia, 10 kpl.

Ääni- ja näköhavaintoja lentokoneista

– Äänihavaintoja, jotka ovat todettu autoista, moottoripyöristä sekä puhelin- ja sähköjohdosta, 16 kpl

– Äänihavaintoja, joita ei ole voitu selvittää, 5 kpl.

– Äänihavaintoja, jotka ovat aivan epämääräisiä, 11 kpl.

– Havaintoja, jotka ovat todettu oman lentokoneen aiheuttamiksi, 13 kpl.

– Havaintoja, jotka ovat todettu ruotsalaisen lentokoneen aiheuttamaksi, 6 kpl.

– Havaintoja, jotka ovat todettu moottorikiitäjän aiheuttamaksi, 3 kpl.

Vuosi 1935

Vuosi 1935 näyttää olleen jostain syystä välivuosi kummituslennoissa, tai ainakin niiden havaitsemisessa.

Puolustusvoimat on kirjannut ylös muutaman tuntemattoman havainnon. Ihmiset olivat havainneet lentokoneen lentävän taivaalla, tai kuulleet sen äänen. Yhtään valoilmiöhavaintoa ei ilmeisesti ole tehty, tai ainakaan niitä ei ole kirjattu ylös. Asia tuntuu kummalliselta, sillä seuraavana vuonna niitä näkyi paljon. Tuntuu hieman oudolta, että vuosina 1934 ja 1936 oli havaittu paljon outoja valoilmiöitä, mutta vuonna 1935 ei. Eräs syy voi olla tietysti se, että ihmiset eivät ole enää viitsineet ilmoittaa viranomaisille taivaalla tehdyistä havainnoista. Ehkä kansalaisten vuonna 1934 tekemiä havaintoja vähäteltiin ja ne todistettiin näköharhoiksi. Oudoista ilmiöistä todettiin, etteivät ne voineet olla lentokoneita, joten ihmisten havainnot mitätöitiin. He olivat nähneet jotain, mutta kun se ei ollut lentokone, niin kyseessä oli tähti, lyhty, tai jokin ”avaruuden tapahtuma”.

Vähemmästäkin menee luottamus viranomaisten tutkimuksiin!

Vuosi 1936

Vuonna 1936 ilmoitettiin jälleen lukuisia valoilmiöhavaintoja viranomaisille. Osasyynä oli se, että lehdistö herätti jälleen henkiin kummituslentohavainnot.

Tänäkään vuona ei kuitenkaan ole alkuvuodesta raportoitu valoilmiötapauksia. Vasta syksyllä tehtiin ilmoituksia

taivaalla liikkuneista valoista. Lentokone- ja äänihavaintoja oli toki ollut pitkin vuotta.

Sodankylän Syväjärvellä havaittiin 30.10.1936 kello 21.05 valoilmiö. Läntisellä taivaalla kiisi outo valo melkoisella nopeudella luoteeseen. Valo oli kellertävä, öljylampun valon värinen. Sen takaosa oli hieman sinertävä tai vihertävä. Ilmiö lensi arviolta 800–1000 metrin korkeudessa. Se oli melkein auton lyhdyn kokoinen. Mitään ääntä ei kuulunut.

Toisen havainnon mukaan kyseessä oli ollut kolme valoa, eikä yksi. Niistä keskimmäinen oli kuin kirkas sähkövalo, arviolta auton lyhdyn kokoinen. Oikealla aivan vieressä oli pienempi punertava valo ja vasemmalla kauempana pieni vihertävä valo. Ilmiö oli kaarrellut, jolloin oli näkynyt vain kirkas valo. Erään havainnontekijän mukaan se oli valaissut maata 3–4 kertaa. Valokeila oli ollut samanlainen kuin laivoissakin.

Ilmiön havaitsivat monet ihmiset. Kahden havaitsijan mukaan kuului heikohko ääni, mutta lopulta he eivät tienneet, oliko se johtunut puhelinlangoista.

Kuulustelijana toiminut kapteeni (nimi epäselvä) totesi, että ihmiset olivat varmuudella nähneet omituisen valoilmiön. Kertomusten perusteella ei voitu olettaa, että kyseessä olisi ollut lentokone.

Posiolta Kemijärvelle päin olevalla Suolijärvellä havaittiin 21.–22.11.1936 välisenä yönä mielenkiintoinen valoilmiö. Tuolloin, kello 23.55, Jumiskon koulun opettaja Väinö Valariutta katsoi koulun luokkahuoneen ikkunasta ulos. Hän havaitsi valoa itäisellä taivaanrannalla, kompassisuunnassa 37–00. Valo liikkui hitaasti länteen ja se näytti seuraavan Posio–Peräposio tietä. Etäisyys valoon oli pitkä, jopa 25–30

kilometriä. Sen liike muistutti kertojan mielestä matkustajakoneen liikettä. Valariutta oli matkustanut lentokoneella, joten hän osasi tehdä vertailevia havaintoja. Ilma oli hyvin kirkas. Valariutta meni ulos, mutta mitään ääntä ei kuulunut. Hän seurasi valoa yksin noin viisi minuuttia.

Tämän jälkeen hän kutsui ilmiötä katsomaan vieraansa, opettajatar Elsa Suistolan ja kouluhoitajan Anna Eerolan. Ilmiö lensi taivaalla peräti 1,5 tuntia. Välillä näytti kuin ilmiö olisi valaissut alapuolista maastoa. Valo liikkui taivaalla edestakaisin arviolta noin 15 kilometrin matkalla. Kerran se teki ikään kuin suurta ympyrää aikaisemmin liikkumansa paikan ympärillä.

Opettaja Valariutan vaimo näki myös saman ilmiön. Hänen mielestä kirkas valkoinen valo eteni idästä länteen. Se oli aluksi ollut matalalla, mutta kohonnut sitten ylemmäksi, tehden ylös-alas -liikettä. Valo oli pysynyt koko ajan samanlaisena. Mitään alaspäin suuntautuvia valoja hän ei ollut nähnyt.

Opettajatar Elsa Suistola kertoi valon olleen punertavan ja halkaisijaltaan 10 cm. Se oli noussut hitaasti noin metrin metsänreunasta ja lähtenyt sitten liikkumaan vaakatasossa. Valo oli tehnyt kuitenkin ylös-alas -liikettä. Valo näkyi välillä myös vihreänä, valkoisena ja hieman punertavana. Kerran näytti myös kuin se olisi tehnyt ympyräliikettä, ja siitä olisi lähtenyt myös valokeila alaviistoon. Opettajatar oli verrannut valoa taivaalla näkyvään kirkkaaseen kiintotähteen ja havainnut miten valo liikkui sen ohi. Valo ei vilkkunut niin kuin tähti vilkkui.

Kouluhoitaja Anna Eerola kertoi puolestaan myös valkoisen valon olleen 10 cm läpimitaltaan. Hän kertoi saman lailla havainnosta edellisten kanssa. Myös hän havaitsi valon liikkuvan ylös ja alas. Ilmiön väri vaihteli valkoisen, sinisen

ja punaisen välillä. Eerola oli kerran näkevinään valon seassa koneen ääriviivat. Valon häviämistä hän ei huomannut, koska oli mennyt nukkumaan. Muutkaan ilmiön näkijät eivät havainneet sen poistumista, sillä he olivat silloin eri huoneessa ja kun tulivat takaisin, oli valo hävinnyt.

Koululla tehdystä havainnosta tehtiin ainakin kaksi raporttia. Etsivän keskuspoliisin raportin mukaan Anna Eerola oli nähnyt, että valkoisen valon toisella puolella oli ollut punainen ja toisella puolella vihertävä valo. Lisäksi lentokoneeksi otaksuttu esine oli tehnyt muutaman "aeropatialiikkeen", mm. silmukan.

Tapaukseen saattaa liittyä Posion kylässä emäntä Selma Maunun (toisen raportin mukaan Manner) havainto. Hän oli mennyt nukkumaan kello 22.00. Hän heräsi puolen yön tienoilla, kun makuuhuone tuli äkkiä kirkkaaksi. Samoin läheinen metsä näytti olevan valaistu. Ilmiö näkyi vain hetken (toisen raportin mukaan minuutin). Sitten oli jälleen pimeää.

Luutnantti Nyyssölä Lapin rajavartiostosta kuulusteli kaikkia havainnon nähneitä. Lisäksi hän kuulusteli useita kyläläisiä, mutta he olivat olleet siihen aikaan nukkumassa, eivätkä olleet havainneet mitään.

Luutnantin mukaan ihmiset olivat nähneet jonkin tavallisesta kiintotähdestä poikkeavan valon. Ilmiön 1,5 tunnin havaintoaika oli kuitenkin niin pitkä, ettei valon katsottu johtuvan lentokoneesta. Luutnantti totesi raportissaan vielä, että oli olemassa planeettoja, jotka voivat nousta jostakin paikasta ja liikkua tavallisten tähtien ohi laskeutuen ja häviten jopa kahden tunnin kuluttua. Tällaisen tähden valo vaikuttaa usein silmään erivärisenä. Luutnantin mielipide oli, että kysymyksessä oli tällainen tähti.

Avustaja K. Tyni ilmoitti 30. päivän iltana keskuspoliisin

etsivälle, että tapaukseen oli löytynyt luonnollinen selitys. Samaan aikaan kun valoilmiö huomattiin, Posiolla olevat postiautomiehet olivat lähteneet kymmenen kilometrin päähän Perä-Posiolta Pernujärvelle päin postiautolla viemään nuoria tanssipaikalle. Sieltä he lähtivät paluumatkalle kello 24.00. Välillä tuli kuitenkin auton moottoriin vikaa. Tämän vuoksi ajaminen oli hidasta, jota hidasti vielä mäkinen maasto. Sen vuoksi auton täytyi peruuttaa mäissä useita kertoja ja lähteä sen jälkeen uudelleen mäkeä ylös. Tämän vuoksi auto ehti Perä-Posiolle vasta kahden aikaan.

Jumiskon koulun ikkunat olivat samalle suunnalle, jossa automiehet olivat hääränneet. Tämän vuoksi pidettiin todennäköisenä, että opettajat olivat nähneet postiauton valot. Auton peruuttaessa mäissä ja lähtiessä jälleen eteenpäin, syntyi vaikutelma valoilmiön edestakaisesta lennosta. Jumiskon koululta oli suoraan tanssipaikalle 15 kilometriä, joten senkin katsottiin todistavan auton olleen kyseessä.

Selitys on periaatteessa hyvä. Uskoisin selityksen, jos kyseessä olisi ollut nykyaikainen auto. Nykyään autoissa on tehokkaat halogeenilamput. Niiden valo heijastuu hyvin pilvistä ja auton kääntyessä taivaalla saattaa liikkua outoja valoja, jotka todellisuudessa ovatkin peräisin autosta. 1930-luvulla autojen lampuissa oli kuitenkin tavallisia polttimoita. Ne olivat heikkotehoisia, eivätkä valaisseet pitkälle. Jonkinlaista valonkajastusta on saattanut niistäkin taivaalle syntyä, mutta onko nähdynlaista ilmiötä, on kokonaan toinen juttu. Muutama valoilmiön näkijä kertoo lisäksi havainneensa valkoisen valon lisäksi punaista, sinistä ja vihreää. Niitä ei ole postiauton lampuissa. Ovatko värilliset valot vain näkijöiden mielikuvituksen tuotetta? Tietysti voi olla niinkin, että taivaalla on tuikkinut isokokoinen tähti, joka maapallon ilmakehästä johtuen on välkkynyt erivärisiä va-

loja. Samalla suunnalla on sitten näkynyt postiauton valot.

Oli miten oli, tapaus jää mielestäni arvoitukseksi.

Kittilän pitäjässä Kallon kylässä havaittiin valoilmiö marraskuun 26. päivänä. Tuolloin työmies Juho Korteniemi huomasi kello neljän aikaan Aapo Kallojärven ja Ollikaisen talojen välistä lännestä lähestyvän hyvin kirkkaan valon. Se oli näkyvissä 2–3 minuuttia, kunnes se hävisi pohjoiseen metsän taakse. Poron ruhoja vartioimassa ollut Korteniemi ei kiinnittänyt ilmiöön suurempaa huomiota. Taivas oli paksujen pilvien peitossa, eikä kuuta tai tähtiä näkynyt.

Korteniemi meni viiden aikaan kahville Poikelan taloon. Siellä hän kertoi aamuisesta näkemästään muille miehille. Kahvin jälkeen Korteniemi palasi vartiointitehtäviin ruhojen luo. Noin kello 05.30 hän huomasi kylää lähestyvän hyvin kirkkaan valon. Se oli niin kirkas, että kansakoulun savupiiput ja katonharja erottuivat. Valo oli näkyvissä 3–4 minuuttia. Tuona aikana valo teki kierroksen koulun yllä, kunnes se lähti hiljaa itä-pohjoista kohti, jonne se hävisi. Valo oli näkynyt hyvin kirkkaana muistuttaen auton valoja, mutta oli paljon kirkkaampi. Poikelan talolta oli koululle matkaa noin 800 metriä. Mitään ääntä ei kuulunut. Taivas oli pilvessä ja satoi hieman lunta.

Havainnosta on tehty ainakin kaksi eri raporttia. Molemmissa on kerrottu suurin piirtein samat asiat. Toisessa raportissa kerrotaan kuitenkin valon tulleen toisen kerran esille siten, että kello 05.15 oli kansakoulun suunnalta näkynyt valon kajastusta ja viisi minuuttia myöhemmin oli valo tullut näkyviin. Se oli aluksi näyttänyt olevan 40 senttiä läpimitaltaan, kasvaen sitten 60 senttiin. Tämä johtui ilmeisesti siitä, että valo tuli lähemmäksi katsojaa.

Mielestäni tällaiset ilmiön läpimitan veikkaukset eivät ole tarkkoja. Mikäli arveltu 40 sentin kokoinen esine tai valo olisi ollut lähellä, olisi se ollut varsin pieni. Mikäli se oli kaukana ja näytti 40 sentin kokoiselta, olisi se ollut suuri. Kyseisessä tapauksessa etäisyydeksi arveltiin 800–1000 metriä. Ilmiön näki monet muutkin henkilöt. Eräs heistä arveli sen kooksi täydenkuun kokoa. Toinen 2–3 kertaa isomman kuin täysikuu.

Silminnäkijät olivat nähneet kyseisen valoilmiön valottavan kansakoulun pihaa ja rakennusta. Näin on todella ollut, nimittäin koululla asunut opettaja Onni Saastamoinen heräsi kello 05.30 siihen, että huone oli valoisa. Valo tuli huoneen koillisenpuoleisesta ikkunasta. Opettaja meni katsomaan, mitä ulkona näkyi. Hän havaitsi pohjoisessa 300–500 metrin korkeudella (havaintokulma 50 astetta) pyöreän hyvin kirkkaan valon. Se oli täyttä kuuta hieman pienempi, mutta paljon kirkkaampi.

Opettajan kuulustelussa on huvittavakin piirre. Nimittäin hän aluksi kieltäytyi antamasta mitään lausuntoa asiasta. Syyksi hän totesi, että ”hän vakaasti uskoi vieraitten lentokoneiden vierailuihin, mutta kieltäytyi jyrkästi kertomasta mitään näkemästään valosta. Kieltäytymisen syyksi hän sanoi, että viranomaiset kuulustellessaan kummituslentoja tahallaan koettavat vääristellä totuutta ja salata kummituslentojen todenperäisyyden, joten hänen kertomuksensa ei asiantilaa parantaisi, ja saattaisi hänet itsensä vain naurunalaiseksi”.

Tämä toteamus pätee usein nykyäänkin. Varmaan moni ufohavainto jää kertomatta muille, koska näkijä pelkää leimautuvansa ”hörhöksi”.

Ilmiön havaitsi myös Kallon kyläosastopäällikkö vääpeli Keskitalo. Hän heräsi viiden aikaan ja loikoili sängyssä, kun

havaitsi noin 05.30 huoneen tulevan hyvin valoisaksi. Vääpeli meni heti ulos katsomaan mikä valaisi sisälle. Hän näki valon lähestyvän Kallovaaralta päin. Valo kiersi koulun valaisten sitä. Vääpelin olinpaikasta oli koululle matkaa noin 300 metriä. Keskitalon ja Korteniemen havainnot olivat samanlaiset. Poikkeuksena Keskitalo mainitsi, että valot olivat leveämmät kuin auton valot.

Tämän oudon valoilmiön näki myös noin 16 muuta miestä. He ilmoittivat kuulusteluissa nähneensä samanlaisen ilmiön kuin edellä mainitut.

Kuulustelut suorittaneen aluepäällikkö Kalliomäen mielestä kyseessä oli vieraan lentokoneen liikkuminen paikkakunnalla.

Rajavartioston esikunta määräsi asiasta täydentävät tutkimukset. Ne suoritettiin 1.–2.12.1936 kapteeni Karangon toimesta.

Tuolloin selvisi, että työmies Willman havaitsi kello 05.50 taivaalla ympyrän muotoisen punertavan, hyvin kirkkaan valon. Se oli 2–3 kertaa täyttä kuuta suurempi. Ilmiö oli kuuta paljon kirkkaampi. Ilma oli muuten pilvinen ja pimeä. Valo pysyi paikallaan 3–4 minuuttia. Sitten se häipyi melko nopeasti. Ilmiön sijaintikohtaan jäi auringonlaskun tapainen iltarusko, joka muuttui kajastukseksi.

Kallon kyläosastopäällikkö vääpeli Keskitaloa kuulusteltiin uudelleen. Tuolloin hän kertoi luulleensa aluksi jonkun valottavan huonetta sähkölampulla. Nyt vääpeli tarkensi valon olleen hieman punertavan, kirkkaan ympyrän, joka oli täyttä kuuta pienempi. Valon ympärillä oli kuitenkin voimakasta valonkajastusta neljä kertaa valon halkaisijan verran. Ilmiö oli edennyt nopeasti pohjoiseen. Noin kahden minuutin kuluttua se kääntyi kuitenkin jyrkästi vasemmalle, suunnilleen etelään, jolloin se kirkastui. Minuutin kuluttua valo teki jälleen kaarroksen, nyt oikealle. Nyt se kiihdytti vauhtia ja eteni koilliseen.

Tuntematon kohde on saattanut hääräillä Kittilässä jo aiemmin. Nimittäin Arvi Marjala oli kello 01.00 havainnut kirkkaan valon liikkuvan länteen. Havainnosta ei ole tehty tarkempaa raporttia.

Ilmiö on ilmeisesti suunnannut kulkunsa Kittilästä Sodankylään. Siellä havaittiin kello 06.20 Petkulan kylässä olevalla suolla maassa oleva valoilmiö. Se näkyi noin tunnin ajan, jonka jälkeen se kohosi suoraan ylös ja hävisi länteen päin. Ilmiön näkivät useat kyläläiset. Valo oli ollut noin 200 metrin päässä lähimmästä talosta. Kyläläisten mielestä ilmiö oli hyvin kirkas. Talojen väki ilmoitti havainnosta nopeasti muihin taloihin. Tämän vuoksi koko kylän väki sai tiedon oudosta valosta varsin nopeasti. Esimerkiksi Iivari Harju oli kiivennyt talonsa katolle katsomaan suolla olevaa ilmestystä. Se oli ollut noin 1,5 kilometrin päässä, mutta näkynyt hyvin. Valo oli liikkunut tällöin luoteeseen. Harju oli katsonut valoilmiötä viisi minuuttia, mutta kun mitään erikoista ei ollut tapahtunut, hän oli laskeutunut alas ja mennyt kertomaan havainnosta naapuriinsa.

Eelis Harju oli puolestaan havainnut kotitalonsa pihalta oudon valon noin 200 metrin päässä. Valo oli ollut suurin piirtein miehen rinnan korkeudella. Valoja oli ollut useita. Ne olivat auton valon tapaisia, mutta kirkkaampia ja ne olivat vaakasuorassa rivissä noin kahden sylen leveydeltä. Näiden kirkkaiden valojen jokaisessa välissä oli pienempi sininen, vihreä ja punainen valo. Tämä 15-vuotias poika meni isänsä kanssa katsomaan tarkemmin outoa ilmestystä. Valot siirtyivät kuitenkin kauemmaksi. Tämän jälkeen he palasivat takaisin ja menivät kyselemään muilta kyläläisiltä, olivatko he nähneet outoja valoja. Matkansa aikana Eelis kii-

pesi toisen pojan kanssa talon katolle. Sieltä he havaitsivat valonkajastuksen kulkevan länteen. Valo oli sinivihreä. Se kulki ylös ja alas mutkitellen samalla melko nopeasti. Valo oli koko ajan puiden latvojen alapuolella.

Luutnantti Turtiainen Lapin rajavartiostosta ja aluepäällikkö Matinlassi kävivät tapahtumapaikalla seuraavana yönä. He suorittivat tarkemman tarkastuksen kuitenkin vasta 27. päivän aamuna heti päivän valjettua. Suolla, missä valo oli näkynyt, havaittiin omituiset jalaksen tai pyörän jäljet. Ne olivat ympyrän muotoiset ja halkaisijaltaan noin 13 metriä. Tutkijoiden mielestä jäljet olivat tulleet jonkinlaisesta laskutelineestä tai sen oli aiheuttanut autogiro.

Moni lukija varmaan ajattelee, että jäljet ovat tulleet ufosta, jonka läpimitta oli ollut 13 metriä. Jäljet saivat tutkimuksissa arkisemman selityksen. Tapausta oli määrätty tutkimaan edellä mainittujen luutnantin ja aluepäällikön lisäksi myös etsivän keskuspoliisin Kemin osaston nuorempi etsivä Tauno Väisänen. Hänen johtamansa tutkimuksen tuloksena selvisi, että kyläläinen Yrjö Hyvönen oli ollut ranganhakumatkalla hevosen vetämällä reellä. Hevonen oli säikähtänyt jotakin ja hypännyt tiensivuun poikkiteloin. Hyvöselle ei jäänyt muuta vaihtoehtoa kuin ajaa hevonen ympäri ja jatkaa sitten matkaa. Tällöin oudot jäljet olivat tulleet suolle. Tauno Väisänen käski Hyvösen ajaa hevosen vetämät reet samalla tavoin kuin jäljet jättäneellä kerrallakin. Hyvönen teki niin kohdassa, jossa lumen pinta ei ollut rikkoontunut. Molemmissa tapauksessa tuli täsmälleen samanlaiset jäljet. Tämän johdosta oudot jäljet todettiin reen tekemiksi jäljiksi. Havaitulle valoilmiölle ei kuitenkaan löytynyt selitystä.

Etsivä Väisänen kuulusteli vielä kylän väkeä. Kaikki ilmoittivat suurin piirtein samaa. He olivat nähneet kirkkaan valon liikkuvan suolla. Lopulta se oli hävinnyt, tai he olivat

kyllästyneet katsomaan sitä ja rientäneet kertomaan siitä toisille. Eräs mielenkiintoisimmista havainnoista oli Johan Harjun tekemä. Hän oli katsellut pihalta ilmiötä, mutta päätti sitten lähteä katsomaan sitä lähempää poikansa kanssa. He olivat kävelleet noin 200 metrin päässä olevaa valoa kohti. Ilmiössä oli näkynyt ainakin kolme isoa valopistettä ja niiden välissä ainakin kolme eriväristä pienempää pistettä. Harju muisteli värien olleen sinisen, vihreän ja keltaisen. Valopisteet olivat noin kahden metrin päässä toisistaan. Kaikkiaan etäisyys äärimmäisestä valopisteestä toiseen äärimmäiseen oli noin 20 metriä. Kaikki valot olivat miehen rinnan korkeudella. Kuulustelupöytäkirjaan on merkitty sulkuihin sen tarkoittavan 150–160 senttiä. Miesten lähestyessä valoa, se käänsi valokeilansa poispäin ja lähti nopeasti poistumaan kunnes katosi näkymättömiin.

Harjun havainnoista tehty raportti oli tarkin ilmiöstä tehty havainto. Sen mukaan mahdollinen esine oli 20 metrin kokoinen, eli varsin kookas. Harju oli ihmetellyt myös värikkäiden valojen valovoimaisuutta. Ne olivat valaisseet ympäristöä hyvin paljon. Muut kyläläiset näkivät vain kirkkaan valon, Harju poikansa kanssa myös värikkäät.

Kyseisen havainnon piirteet eivät sovi lentokoneeseen, eikä mihinkään muuhun luonnolliseen selitykseen.

Mainittakoon vielä, että Harju lähti jo kello 07.00 heinänhakumatkalle samalle suolle, jossa valo oli näkynyt (haki todennäköisesti suolla olevasta ladosta heiniä). Lumessa ei näkynyt mitään tavallisuudesta poikkeavaa.

Merkillinen valonkajastus oli nähty muuallakin. Aleksanteri Tasala kertoi etsivälle nähneensä kello 06.30–06.45 tuntemattoman valon Jeesiö-joessa Sodankylän pohjoispäässä.

Valo oli ollut kirkas ja erottunut selvästi esimerkiksi kuun valosta. Tasala ei nähnyt ilmiötä tarkemmin, eikä voinut tarkemmin kertoa mikä se oli.

Etsivän mielestä kyseessä oli sama kohde kuin Petkulan kylässä. Siellä valo oli liikkunut länteen, nyt sen nähtiin menevän pohjoiseen. Etsivä totesi, että kyseiset suunnat leikkasivat kylien välimaastossa, joten se vahvisti saman kohteen olevan kyseessä.

Tämä merkillinen valoilmiö sai jatkoa seuraavana yönä. Bernhard Lokka havaitsi kello 03.00 omituisen kulkijan avaruudessa. Hän oli ollut matkalla heinäladolleen, kun hän kuuli heikkoa surinaa, joka koveni vähitellen. Pian kohde oli hänen kohdallaan. Silloin hän havaitsi kirkkaan valon, joka valaisi koko tienoon valoisaksi. Valo oli ollut muodoltaan kuin käyrä sapeli. Tämän vuoksi etsivä Väisänen totesi kyseessä olleen pyrstötähden, joka sattumalta oli lentänyt kyseiseltä kohdalta. Tapahtumapaikkana oli sama suo kuin edellisenäkin yönä.

Pyrstötähti on varsin ainutlaatuinen selitys tapahtumalle. Tämän kirjan kirjoittaja, kuten moni muukin, on nähnyt muutaman komeetan, eli pyrstötähden. Yksikään ei ole kuitenkaan käyttäytynyt mainitulla lailla. Komeetat eivät lennä nopeasti, eivätkä ne pidä ääntä. Ehkä etsivä on tarkoittanut tähdenlentoa. Silti selitys on varsin ontuva.

Outo lentelijä ei vielä kuitenkaan kadonnut minnekään.

Talollinen Aleksanteri Tasala meni kello 06.35 talliin. Heti pihamaalle tultuaan hän huomasi pohjoisessa noin kilometrin päässä punertavan valon kajastuksen. Se valaisi selvästi puiden latvoja ja hankea. Kajastus näytti liikkuvan itään. Tasala katseli ilmiötä viitisen minuuttia. Sitten hän meni talliin ja oli siellä viisi minuuttia. Ulos tullessaan hän havaitsi ilmiön tulleen kirkkaammaksi.

Ilmiö on nähty kuitenkin tuona aikana myös Kittilässä. Talollinen Albert Jatkola oli nähnyt kello 06.00–07.00 välisenä aikana kotonaan Kittilän Alakylässä merkillisen valoilmiön. Ollessaan talonsa pihalla, Jatkola havaitsi etelässä, melko kaukana ja korkealla, tavallista kirkkaamman valoilmiön. Se oli 5–6 kertaa leveyttään korkeampi, yläpäästä suippeneva ja terävä. Ilmiön alaosa oli pyöreä. Valo tuli reunoiltaan vähitellen sinertäväksi tai vihertäväksi. Lisäksi se oli niin voimakas, että se valaisi jonkin verran maata. Valo oli kirkkaimmillaan puolen minuutin ajan. Sitten se kutistui vähitellen kokoon ja hävisi. Valo liikkui aluksi etelään, mutta sitten se pysähtyi. Tässäkään tapauksessa ilmiöstä ei kuulunut mitään ääntä.

Raportissa kerrotaan, että tämänkaltaisia ilmiöitä Jatkola oli nähnyt ennenkin. Osa on ollut kirkkaampiakin ja liikkuvia. Jatkola kertoi vielä, että hänen tyttärensä oli toistakymmentä vuotta aiemmin (eli joskus 1920-luvulla) nähnyt syystalvella valoilmiön, joka oli ikään kuin pudonnut taivaalta maahan. Se oli jonkun aikaa palanut hangella. Jatkola kertoi vielä, että Pohjois-Suomessa oli nähty pitkän aikaa kaikenlaisia valoilmiöitä, ennen kuin lentokoneista edes tiedettiin mitään. Valoilmiöt olivat niin tavallisia, etteivät ne edes herättäneet erityisempää huomiota.

Jatkolan kuulustelupöytäkirja on erittäin mielenkiintoinen. Muut havainnontekijät olivat nähneet pyöreän, kuumaisen ilmiön. Jatkolan näkemässä tapauksessa sen alaosa oli pyöreä, mutta yläosa lähinnä rakettimainen. Kaikissa tapauksissa ilmiö oli ollut erittäin kirkas ja se oli valaissut maata.

Jatkolan tytön havaintokin on mielenkiintoinen. Tulee mieleen, että hän oli nähnyt maahan pudonneen meteoriitin. Sellaisen tippuminen päähän on paljon epätodennäköi-

sempää kuin loton päävoiton saaminen. Tässä tapauksessa se oli ollut kuitenkin lähellä!

Outoja valoilmiöitä havaittiin muuallakin kuin Pohjois-Suomessa. Laatokalla Mantsinsaaressa tehtiin lokakuun 23. päivänä havainto tuntemattomasta valoilmiöstä. Useat ihmiset näkivät valoilmiön, jota he arvelivat venäläiseksi lentokoneeksi. Esimerkiksi Tatjana Paavontytär Laamanen oli menossa työpaikaltaan Mantsinsaaren kasarmilta kotiinsa hieman kello 19 jälkeen. Lähellä kotiaan hän havaitsi tähdenlentoa muistuttavan valon lentävän taivaalla. Se näkyi kuitenkin pidemmän aikaa kuin tähdenlento ja se kulki sellaisella nopeudella, kuin Laamanen oli nähnyt lentokoneiden lentävän. Ilmiön näkijä kertoi kuulusteluissa valon kääntyneen. Se oli lentänyt aluksi Vasili Onnukan taloa kohti ja kääntynyt sitten seppä Savinaisen talon kohdalla. Valo suureni koko ajan. Aluksi se oli ollut suuren tähden kokoinen, mutta Savinaisen talon kohdalla jo kattolampun tulen kokoinen. Valo oli keltaisempi kuin sähkövalo. Taivaalla näkyi tähtiä ja kuu. Ilmiöstä ei kuulunut mitään ääntä. Lopulta se himmeni ja katosi.

Rouva Laamasen 13- ja 11-vuotiaat pojat havaitsivat saman ilmiön kotinsa pihalta. Poikien havainnon mukaan valoja oli kuitenkin kaksi. Suurempi oli edessä ja pienempi ja himmeämpi perässä. Ilmiöstä oli lisäksi kuulunut surinaa. Pojat luonnehtivat valoa myrskylyhdyn kokoiseksi. Pienempi oli ollut kapeampi ja pidempi. Se oli värissyt lentonsa aikana.

Emännät Alma Kokotti ja Fanni Jänis näkivät taivaalla valon, joka oli tähteä kirkkaampi ja suurempi. Sen perässä, arviolta 1,5 metrin päässä, näkyi himmeämpi valo. Ilmiö

kulki aluksi lännestä itään, mutta kaarsi sitten pohjoiseen.

Kalastajat Vilho Lukin ja Ivan Lossi näkivät Mantsinsaaren laiturilta myös kyseisen valon. Heidän mukaan valosta lähti kipinöitä ja ikään kuin valojuova. Lossin mielestä kyseessä oli venäläisten keksimä ilmatorpedo.

Tapauksen näkivät myös sotilashenkilöt. Kersantti Pekka Kähkönen ja tuntemattomaksi jäänyt matruusi olivat kuulleet lentokoneen surinaa ja havainneet taivaalla valot, jotka muistuttivat lentokoneen purjehdusvaloja. Hekin näkivät kaksi valoa. Suurempi oli ollut ensin ja alle kymmenen metrin päässä oli tullut pienempi valo. Se oli ikään kuin kipinöinyt, eli se oli äkkiä sammunut ja syttynyt taas. Kersantti kertoi havainnosta myös viestimestarille. Samalla hän lähti ottamaan selvää, oliko paikalla lentänyt omaa lentokonetta. Matkalla hän kuuli kuitenkin tykkimies Hotilta, että saman ilmiön olivat havainneet myös Mantsinsaaren laiturilla olleet majuri Liusvaara ja aseteknikko Salokangas. He eivät olleet pitäneet ilmiötä lentokoneena. Tämän vuoksi kersantti Kähkönen ei ilmoittanut asiasta eteenpäin.

Kyseinen tykkimies Hotti kertoi havainneensa korkealla lujaa kulkevan valon. Hänenkin mielestä valo oli muistuttanut öljylampun väriä. Samalla Mantsinsaaren laiturilla oli ollut myös kaksi siviilimiestä sekä edellä mainitut majuri Liusvaara ja aseteknikko Salokangas. Valo oli näkynyt pari minuuttia. Laiturilla olleet upseerit olivat todenneet ilmiön olevan lentokoneen, mutta epäilleen sitten asiaa, koska siitä ei ollut kuulunut mitään ääntä. Hotti oli havainnut vain yhden valon.

Tykkimies Ivan Aalto näki myös saman ilmiön taivaalla. Hänen mukaansa valoja oli kuitenkin kolme. Ne lensivät peräkkäin ja niiden etäisyys toisistaan oli niin suuri, etteivät ne voineet olla samasta lentokoneesta. Tykkimies Aallonkin

mukaan edellä lentänyt valo oli suurin, takana tulevat olivat himmeämpiä. Lisäksi ensimmäisen valon takana, noin lentokoneen mitan päässä, oli näkynyt työntyvä liekki. Se oli punaisempi kuin etummainen valo. Ensin etenevä valo alkoi kohota, tällöin muut valot katosivat. Kun valo oli noussut hyvin korkealle, alkoi se laskeutua loivasti pohjoiseen. Lopulta valo katosi näkyvistä. Mitään ääntä ei kuulunut. Tykkimies arveli kyseessä olleen meteorin, joten hän ei tehnyt ilmoitusta asiasta.

Tapauksen johdosta kuulusteltiin seuraavana päivänä vielä muita laiturilla olleita henkilöitä ja Aunus-laivalla palvelleita merimiehiä.

Asemestari Tohka kertoi havainneensa noin metrin pituisen säkenöivän valon. Se näkyi noin 30 asteen korkeuskulmassa. Ilmiö havaittiin kello 19.15 ja se oli näkyvillä kahden minuutin ajan. Valon nopeus oli tasainen. Tohkan mielestä ilmiön nopeus oli ainakin 500 km/h. Sen hän arveli vertaamalla ilmiön lentonopeutta aiemmin näkemiensä suomalaisten lentokoneiden nopeuksiin.

Mielenkiintoinen arvio, sillä tämän kirjan kirjoittaja laski, että ilmiön lentäessä myöhemmin Pitkärannasta Miekkalammelle, olisi sen pitänyt lentää 540 km/h, jotta se olisi ehtinyt sinne kymmenessä minuutissa.

Vääpeli Lehtonen kertoi havainneensa, että valon lähestyessä ilmestyi sen etupuolelle toinenkin valo. Taaempi valo oli näyttänyt pitkähköltä ja säkenöivältä. Ilmiön jatkaessa matkaa, lakkasi etummainen valo näkymästä.

Ylikersantti Melanen ja mekaanikko Dahlström kertoivat tehneensä samat havainnot. Dahlströmin mielestä valojen välissä näkyi kuitenkin jotain harmahtavaa.

Vääpeli Koponen kertoi myös nähneensä kaksi valoa. Ne näyttivät olevan 1–2 metrin päässä toisistaan, noin 30

asteen korkeuskulmassa. Myös hän oli havainnut toisesta valosta lähtevän säkeniä. Valot olivat liikkuneet erittäin nopeasti pohjoiseen. Vääpelin mielestä valon nopeus oli niin suuri, ettei kyseessä voinut olla lentokone.

Tapauksen johdosta kuulusteltiin vielä ainakin neljää Aunus-laivan matruusia. He kertoivat nähneensä pitkän, säkenöivän valon. Muuten heidän selostuksensa oli edellisten kaltaisia. Kukaan havainnontekijöistä ei ollut kuullut mitään ääntä.

Valoilmiön nähtiin siis poistuvan pohjoiseen. Parinkymmenen minuutin kuluttua se havaittiin Pitkärannan luona. Tuolloin työnjohtaja (suojeluskunnan vääpeli) Lauri Siimes sekä neidit Elina Kinnunen ja Julia Saavinin näkivät taivaalla tähdenlennon. Pian he havaitsivat, että valo näkyi pitempään kuin normaali tähdenlento. Valo oli näkyvissä noin 60 asteen suunnassa ja se oli Siimeksen mielestä 20–25 piirua horisontin yläpuolella. Hieman ennen katoamistaan valo laskeutui loivasti alemmaksi. Ilmiön nopeus tuntui tähdenlentoa hitaammalta. Valoilmiö oli polkupyörän lyhdyn valon kokoinen ja väriltään kellertävä.

Havaintopaikka oli Pusunsaaren sillan ja rautatieveturitallin puolivälissä. Ilmiö oli näkynyt kello 19.20. Se kulki kaakosta luoteeseen.

Saman ilmiön havaitsi myös kapteenin rouva Vera Rossi. Hän oli matkalla suojeluskuntatalolle ilmavalvontakurssille, kun hän pääsi toteuttamaan koulutusta tositoimissa. Rossin havainnosta tehty raportti on vain kahdeksan rivin mittainen. Siinä kerrotaan hänen nähneen melkein etelä–pohjois -suuntaan menevän valon kello 19.20. Rossi oli aluksi luullut sitä meteoriksi, mutta sen nopeus oli ollut liian hiljainen.

Tämän jälkeen valoilmiön on täytynyt lähteä melkoisella nopeudella koilliseen. Se havaittiin kello 19.25 Kotajärvel-

lä. Siellä sen näki rajasotamies Sulo Karilainen. Ilmiö eteni Kotajärven itäpuolitse pohjoista kohti. Valo näkyi noin minuutin ajan, jonka jälkeen se katosi. Karilainen arveli näkemäänsä meteoriksi.

Valoilmiö näkyi viiden minuutin kuluttua Suvilahdessa. Tuolloin tavallisen lampun kokoinen ja värinen valo liikkui etelästä pohjoiseen. Se näkyi 1–2 minuutin ajan, jonka jälkeen hävisi näköpiiristä. Näkijöinä oli kirjanpitäjä Toivo Johansson ja työmies Väinö Karppinen. Johansson kertoo ilmiön lentäneen korkealla, Karppinen puolestaan vain 500 metrin korkeudella. Molemmat miehet olivat vierekkäin havainnonteko hetkellä.

Suvilahdesta matka on jatkunut koillista kohti, sillä se nähtiin Miekkalammen tienoilla Suojärven itäpuolella. Siellä havainto tehtiin rajamiesten toimesta. Rajasotamiehet Olli Hämäläinen ja Viktor Kuikkaniemi olivat partioimassa kyseisellä alueella, kun he huomasivat valoilmiön taivaalla. Se näytti heistä putoavalta tähdeltä, joka oli pudonnut noin 3000 metrin korkeudelta 40 asteen kulmassa 1000 metrin korkeudelle. Liukulennon aikana näkyi ilmiön perässä pieniä kipinöitä. Rajamiehet arvelivat niiden tulevan lentokoneen pakoputkesta. Tämän jälkeen valo alkoi edetä kyseisellä korkeudella koilliseen. Aluksi rajamiehet arvelivat näkevänsä tähdenlennon, mutta valo käyttäytyi heistä oudosti. He alkoivat kuunnella, olisiko kyseessä lentokone. Mitään ääntä ei kuitenkaan kuulunut. Miesten mukana ollut rajakoira "Poju" käyttäytyi rauhallisesti, joten ilmiö ei ollut lähellä. Valoilmiö näkyi 1–1,5 minuuttia, jonka jälkeen katosi Neuvostoliiton puolelle kello 19.30.

Rajasotamies Hämäläinen oli suorittanut varusmiespalveluksensa Ilmavoimissa. Hän oli nähnyt useasti lentokoneita lentävän pimeällä. Tämän vuoksi kuulusteluissa

arveltiin, että hän oli osannut tulkita näkemänsä oikein. Lopputuloksena todettiin, että kyseessä oli ollut vieraan vallan lentokone, joka oli suorittanut erikoistehtävää. Suomen puolella se oli lentänyt hyvin korkealla pimeän ja myrskyn suojassa, jottei sitä havaittaisi. Neuvostoliiton puolella se oli laskeutunut alemmaksi ja lentänyt tukikohtaansa.

Valoilmiön lentosuunta on kartan mukaan ollut Pitkärannasta lähtien koko ajan koilliseen. Määrätietoinen lentoreitti viittaisi lentokoneeseen tai meteoriin. Vakoilutehtävissä oleva venäläinen lentokone tuskin olisi lentänyt lentovalot päällä. Lisäksi se olisi ehtinyt Pitkärannasta kymmenessä minuutissa Miekkalammelle. Matkaa oli vajaa 90 kilometriä. Lentonopeuden olisi pitänyt tällöin olla noin 540 km/h. Tuon aikaiset lentokoneet eivät pystyneet moiseen nopeuteen.

Todennäköisesti valoilmiö on ollut ennen Mantsinsaarta Salmin pitäjässä. Siellä Tuleman kylässä havaittiin tähdenlentoa muistuttava valoilmiö kello 19 aikoihin. Ilmiö näkyi kaakkoisella taivaalla ja se lensi nopeasti pohjoiseen. Aluksi valosta nähtiin sinkoilevan jonkinlaisia säkeniä taaksepäin. Myöhemmin niitä ei enää havaittu.

Taivas oli melko kirkas ja kuu näkyi. Tämän vuoksi havainnon tekijät luulivat ilmiötä erikoiseksi tähdenlennoksi tai muuksi avaruuden valoilmiöksi. Siihen vaikutti myös se, että valo lensi nopeammin kuin lentokone, eikä mitään lentokoneen hahmoa näkynyt tai ääntä kuulunut.

Mikä tämä outo valoilmiö sitten oli? Meteori tuskin olisi näkynyt taivaalla puolta tuntia, eli kello 19.00–19.30 välisenä aikana. Pitkänomaisesta valosta näkyvä kipinöinti voisi viitata kyllä meteoriin, josta irtoaisi pieniä paloja sen palaessa ilmakehässä. Meteorin olisi täytynyt olla kohtalaisen kokoinen, että siitä olisi voinut kivensiruja irrota. Kipinöinti

voisi viitata lentokoneen pakoputkesta lepattavaan liekkiin. Ilmavoimien mielestä pakoputken liekit eivät olisi näkyneet kovin laajalle alueelle.

Asiassa on vielä yksi merkillisyys. Nimittäin ilmiö on poikennut Kotalahdelta Suvilahteen lentämänsä viiden minuutin aikana myös suoraan idässä olevassa Hautavaarassa. Siellä useat henkilöt näkivät vastaavanlaisen ilmiön. Valitettavasti siellä tehdyistä havainnoista ei ole tarkkoja kellonaikoja. Näkijät ilmoittavat ajaksi noin kello 19.00, tai vähän yli kello 19.00 tai kello 19.00–20.00. Saattaa olla myös, että Hautavaarassa oli nähty eri ilmiö. Sitä todistaisi se, että Hautavaara oli aivan itärajan vieressä. Silti valo oli nähty idässä, eli Neuvostoliiton puolella. Siten se ei voisi olla sama, joka oli jatkanut matkaa Suomen puolella Kotalahdesta Suvilahden kautta Miekkalammelle.

Petterintytär Tatjana Tuupanen oli kylässä työnjohtaja Frans Valkaman luona. Katsellessaan ikkunasta ulos, hän huomasi kaksi tähden näköistä valoa idässä. Valot kulkivat peräkkäin lähellä toisiaan, edeten etelästä pohjoiseen. Pian toinen valo sammui, mutta toinen näkyi 1–2 minuuttia.

Neiti Tuupanen ilmoitti havainnostaan talonväelle. Frans Valkama ja hänen Eeva vaimonsa katsoivat myös ulos. He näkivät tasaisesti liikkuvan valon menevän taivaalla. He ehtivät havaita vain yhden valon. Se oli näkynyt heidän mielestä 3–4 minuutin ajan.

Myös muut kyläläiset havaitsivat taivaalla outoja valoja. Talollinen Vasilintytär Outi Mäkelä oli ulkona kansakoulun luona, kun hän näki taivaalla kaksi tähden näköistä valoa. Ne olivat päällekkäin ja niistä jäi pieni valojuova taakse. Valot olisivat kulkeneet idästä pohjoiseen. Ne eivät näkyneet kuin kymmenen sekunnin ajan.

Talolliset Pekka Fedodoff, Pekka Jenssonen ja Antti Koppinen havaitsivat taivaalla myös tähdestä poikkeavan valon. Se liikkui idästä luoteeseen, Jenssosen mukaan kuitenkin kaakosta luoteeseen. Valosta näytti jäävän tulikipunoita ylös taakse. Myöhemmin kipunoita ei enää näkynyt irtoavan. Korkealla ja kaukana ollut valo eteni vaakasuoraan ja se näkyi 2–3 minuuttia. Siitä ei kuulunut mitään ääntä.

Itä-Suomen Ilmatorjuntapiirin RT 3:n esikunnasta lähetettiin 2.11.1936 loppuraportti Yleisesikunnan päälliköl-le. Siinä todettiin, että valoilmiö oli nähty samanaikaisesti Mantsinsaaressa kolmesta, 6–10 kilometrin päässä toisistaan olevasta paikasta. Lisäksi valoilmiö nähtiin Tulemalla, jonne oli matkaa 15–20 kilometriä. Myöhemmin se oli nähty pohjoisempana ja lopulta Suojärvellä. Kun ilmiö oli havaittu kaikissa tapauksissa lentävän idässä, todettiin kyseessä olleen "joku itäisellä taivaalla sattunut vähemmän tavallinen luonnonilmiö".

Kuusankoskellakin havaittiin taivaalla lentänyt punainen valoilmiö marraskuun 24. päivänä. Se lensi aluksi matalalla, mutta kohosi sitten korkeammalle. Ilmiö näkyi 10–15 minuutin ajan kello 19.20 tienoilla. Valo kulki suoraviivaisesti tasaisella nopeudella Kuusankoskelta pohjoiseen. Ilmiöstä leimahti kaksi kertaa valkoista valoa, ennen kuin se katosi. Ilma oli täysin tyyni, taivas oli pilvinen. Ilmiön havaitsivat kaikkiaan seitsemän henkilöä.

Ilmavoimat tutki tapauksen. Lentoasema 1:n komentajan eversti Virkkusen mielestä valoilmiön kuvaus sopi hyvin lyhdyllä varustettuun pilotpalloon (säähavaintopallo). Sen paperisuojus olisi leimahtanut tuleen ja pallo olisi palanut.

Vuosi 1937

Valoilmiöitä nähtiin vielä vuonna 1937. Sota-arkistossa olevista kansioista ei kuitenkaan löydy kunnollisia raportteja mainituista tapauksista. Ne ovat mainittu kuitenkin puolustusvoimien vuonna 1937 tekemässä yhteenvedossa. Tällaisia ovat seuraavat tapaukset:

Tammikuun 5. päivänä havaittiin Savukosken Seitajärvellä omituinen punertava liikkuva valo. Havainnon tekijöiden mielestä siitä oli kuulunut heikkoa surinaa. Tämä viittaisi lentokoneeseen. Surinan on voinut aiheuttaa kuitenkin myös esimerkiksi puhelinlangat.

Tammikuun 8. päivänä kello 19.30 nähtiin Sallan Leusjärvellä kirkas, liikkuva valo etenemässä nopeasti länteen. Ilmiö näkyi noin 15 minuutin ajan. Mitään ääntä ei kuulunut.

Samana päivänä kello 23.15 havaittiin myös Petsamon Salmijärvellä outo valoilmiö. Raportissa ei ole kerrottu tarkemmin, minkälainen ilmiö oli. Rajan läheisyys mahdollisti neuvostoliittolaisen lentokoneen mahdollisuuden.

Tammikuun 11. päivänä kello 19.00 huomattiin Kemijärven Räisälässä kajastava valo metsässä. Tästä havainnosta on tehty tarkempikin raportti. Siinä todetaan, että valon sammuttua näkyi samassa suunnassa punertava valo puiden yli. Valo liikkui nopeasti vasemmalle. Ääntä ei kuulunut. Ilmiön näkivät autonkuljettajat Korkelainen ja Kananen sekä työmies Halme. Puolustusvoimat totesi, ettei kyseessä ole voinut olla lentokone.

Mielenkiintoinen tapaus. Mikä se oli, jäänee selittämättömäksi havainnoksi.

Tammikuun 25. päivänä kello 21.00 havaittiin Kittilässä Jeesiön kylän yllä outoja valoja. Ne liikkuivat, mutta ääntä ei kuulunut. Tapaus on kerrottu vain raportin yhteenvedossa, joten valojen tarkemmat tiedot puuttuvat.

Nämä kaikki edellä mainitut tapaukset on tammikuulta. Helmikuulta on yksi valoilmiöhavainto. Siitä tehtiin kunnollinen raportti.

Enontekiöllä havaittiin helmikuun 1. päivänä kello 21 jälkeen kirkas valo liikkumassa länteen päin. Välillä se oli kirkkaan valkoinen, välillä punainen ja toisinaan sinertävä. Ilmiön havaitsivat useat ihmiset. Joidenkin mukaan siitä kuului myös lentokoneen ääntä. Havainnosta kysyttiin lisätietoja Ruotsin puolelta. Siellä ei ollut lentänyt konetta lähellä Suomen rajaa. Puolustusvoimien raportin mukaan Uuden Suomen numerossa 4/2 1937 numero 33 kerrottiin, että Ruotsissa Vännäsin kauppalan yläpuolella oli havaittu kyseisenä aikana tuntematon lentokone.

Mitä kummituslentokoneet sitten olivat? Saksan lehdistössä todettiin, että Neuvostoliitto havitteli Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosien valtaamista päästäkseen Atlantin valtameren rannalle. Norjan 6. divisioonan komentajan kenraali Erichsenin mukaan oli varmaa, että Norjassa oli lentänyt vieraan vallan koneita. Tästä päätellen maailmalla pidettiin outoja koneita venäläisinä vakoilukoneina. Uskon myös Suomen ilmatilassa lentäneen jonkin verran neuvostoliittolaisia koneita. Ne toimivat tiedustelutehtävissä ja

kenties ne huolsivat myös vakoilijoita pudottamalla niille elintarviketäydennyksiä. Nämä lennot selittävät vain muutaman äänihavainnon ja taivaalla nähdyn valon. Osa valoilmiöistä viittaa enemmän ufoihin kuin lentokoneisiin. Mitä ne olivat, jäänee mysteeriksi.

Sodanaikaisia ufohavaintoja

Aikaväliltä vuodesta 1939 vuoteen 1945) ei sota-arkistosta ole löytynyt ufohavaintoraportteja. Tunnistamattomat esineet ovat luokiteltu venäläisiksi tai saksalaisiksi lentokoneiksi. Joissakin tapauksissa kohteena lienee ollut venäläisten käyttämä tähystyspallo[5] tai jopa Englannista karkuteille lähtenyt sulkupallo.[6] Tällaisia saatiin varmuudella muutama ammuttua alaskin, tai muuten otettua kiinni.

Ennen Talvisodan syttymistä, marraskuun 2. päivänä 1939, näkivät juoksuhautoja kaivaneet miehet tuntemattoman lentävän esineen Kuolimon pitäjän Sannojärven kyläss. Kello 16.30 ilmestyi kaakosta sikarin muotoinen, noin viisi metriä pitkä esine. Sen etuosassa loisti valo. Lisäksi sen kyljissä välähteli valoja. Miesten kohdalla esine kaarsi ja kääntyi pohjoiseen. Esineestä kuului hiljaista vihellystä.

5 Tähystyspallo on kaasulla täytetty iso ilmapallo, jonka alla on kori ja siinä tähystäjä. Käytettiin vielä toisen maailmansodan aikana etenkin Neuvostoliitossa tykistön tulenjohtamiseen.

6 Sulkupallo on iso ilmapallo, jollaisia käytettiin toisen maailmansodan aikana. Niitä pidettiin vaijerin päässä tietyssä korkeudessa esim. kaupunkien ympärillä ja tällä tavalla yritettiin sulkea ilmatila vihollisten lentokoneilta. Ainakin Lontoossa tiedetään ja nähtiin näitä käytetyn sodan aikana.

Tapahtuman todistajina oli kaksitoista miestä.[7]

Tapauksesta ei löydy Sota-arkistosta raporttia. Tuskin sitä on edes tehty. Miehet ovat pitäneet näkemänsä omana tietonaan leimautumisen pelossa.

On vaikea sanoa, mikä esine oli. Rajan läheisyys pakottaa ottamaan huomioon venäläisen lentokoneen. Esineen viheltävä ääni ei sovi kuitenkaan potkurikoneen surinaan. Suihkukoneeseen se kävisi paremminkin, mutta niitä ei vielä tuolloin ollut operatiivisessa käytössä.

Seuraava tapaus on heinä-elokuun vaihteesta vuodelta 1944. Tuolloin 15. auto-osastossa lääkintäaliupseerina palvellut Jaakko Kivistö havaitsi oudon esineen. Tapahtumapaikkana oli Impilahden pitäjän Metsäkylä. Kivistö huomasi viljankuivurin vieressä punertavan esineen. Hän luuli sitä aluksi kuorma-autoksi. Hetken kuluttua esine kuitenkin leijui ilmassa. Kivistön hiivittyä lähemmäksi, hän näki, että esine leijui hänen yläpuolella 50–70 metrin korkeudella. Esine oli limpunmuotoinen ja siinä oli rivi ikkunoita sivulla ja pari edessä. Ikkunoiden lasit olivat mustia. Esine oli noin 30 metriä pitkä ja sen ääriviivat olivat selvät. Mitään tunnuksia ei näkynyt. Esineen väri oli nyt harmaan metallinen. Kivistö päätteli aikaisemman punertavan värin johtuneen auringon heijastuksesta punaisen kuivurin pinnasta. Esine kääntyi lopulta ympäri ja se lähti etenemään kävelyvauhtia kohti Laatokkaa (etelän tai lounaan suuntaan). Hetken kuluttua esine katosi korkean mäen taakse. Kivistö juoksi mäen päälle nähdäkseen mihin esine meni. Se oli ehtinyt kuitenkin jo kadota.

7 Ufoja Suomen taivaalla s. 31.

Kivistö ei tehnyt havainnostaan ilmoitusta esimiehilleen.[8]

Mikä tämä kummajainen sitten oli? Mieleen tulee ensimmäisenä karkuun päässyt sulkupallo. Se oli lähtenyt liikkeelle kenties Lontoosta. Sellaisia havaittiin Suomessa muutaman kerran. Niitä jahdattiin hävittäjilläkin, jotta ne eivät aiheuttaisi vaaraa lentokoneillemme. Toinen selitys, joskin epätodennäköisempi, on irtipäässyt venäläinen tähystyspallo. Niitä venäläiset käyttivät runsaasti tykkitulen suuntaukseen. Kolmas vaihtoehto on väsymyksen, sodan aiheuttaman stressin tai muun vastaavan syyn aiheuttama näköharha. Mikäli nämä edellä mainitut mahdollisuudet eivät tule kyseeseen, jää ilmiö tunnistamattomaksi lentäväksi esineeksi.

Elokuun 2. päivänä 1944 havaitsivat I/JR 56:n kranaatinheitinjoukkueen miehet Loimolassa noin sata harmaata esinettä lentävän taivaalla. Ne lensivät hitaasti tiukassa muodostelmassa lounaasta koilliseen. Esineiden ääriviivat olivat epäselviä. Lisäksi ne olivat äänettömiä ja ne lensivät noin 1500 metrin korkeudessa. Muodostelma ylitti rintamalinjan ja se kääntyi lopulta kohtisuoraan maata kohti. Jokainen "kone" syöksyi samassa paikassa kone toisensa jälkeen. Kääntyessään ne välkehtivät kuin lasi tai kiiltävä metalli. Esineet eivät kuitenkaan kohonneet enää ylös. Koko esitys kesti 10–15 minuuttia.[9]

Mieleen tulee tietysti, että esineet olivat venäläisiä, suomalaisia tai saksalaisia pommikoneita. Tuolloin suomalaiset lensivät yhdeksällä Junkers Ju 88 -syöksypommituskoneella ja kahdeksalla Blenheim-vaakapommituskoneella Kuolismaan kylän tienoilla olleita vihollisen joukkoja vastaan. Pommitus suoritettiin kello 08.37–08.39 välisenä aikana. Tämän jälkeen koneet palasivat tukikohtaan. Pommikoneilla oli suojana kuusi hävittäjää.[10]

Tunnistamattomat esineet olisi havaittu päivämuonan jaon yhteydessä. Ilmeisesti suomalaisten pommikoneiden lento on tapahtunut aiemmin. Paikkakunnatkaan eivät vastaa toisiaan, joten kyseessä tuskin on ollut ainakaan suomalaisten tai saksalaisten suorittama lento.

Olen tutkinut Sota-arkistossa olevia Ilmavoimien asiapapereita erittäin uutterasti vuodesta 1994 lähtien. Tuona aikana olen lukenut satoja (ellei tuhansia) mappeja Ilmavoimien ja ilmatorjunnan papereita. Joukossa on paljon ilmavalvontatietoja. Lisäksi olen lukenut kaikki Ilmavoimien sotapäiväkirjat ja satunnaisesti Maa- ja Merivoimien asiapapereita. Tietojen perusteella olen kirjoittanut muutaman kirjan. Lisäksi hallussani on muistiinpanoja ja valokopioita varsin kunnioitettava mappirivistö. En ole missään sodanaikaisissa asiapaperissa havainnut kuitenkaan mitään suoraan ufoihin viittaavaa. Tunnistamattomia lentokoneita on kuitenkin havaittu ja kuultu. Ne on tulkittu venäläisiksi koneiksi, jotka ovat kuljettaneet desantteja. Näin on varmaan ollutkin.

8 Ultra 12/85 s. 9–11.

9 Ultra 12/85 s. 9–11.

10 Kesäsota s. 478–479.

Vuoden 1946 aaveraketit

1930-luvun puolivälin tienoilla Pohjois-Suomen, sekä Ruotsin ja Norjan pohjoisosien taivaalla nähdyt "kummituslentokoneet" muodostavat oman, mielenkiintoisen osansa ufohavaintojen historiassa. Toisen maailmansodan aikana taivaalla melskasivat pääasiassa omat ja vihollisen lentokoneet. Sodan jälkeen alkoi jälleen tapahtua uforintamalla. Vuoden 1946 aikana taivaalla havaittiin jälleen outoja valoilmiöitä. Kyseessä olivat niin sanotut "aaveraketit". Niitä havaittiin erityisesti Ruotsissa, mutta osansa sai myös Suomi.

Nämä aaveraketit olivat taivaalla nopeasti kiitäviä kohteita. Joidenkin havaintojen mukaan ilmassa näkyi sikarimaisia esineitä. Ne tulkittiin V–2 -tyyppisiksi raketeiksi. Saksa ei kuitenkaan voinut niitä enää ampua, joten syylliseksi epäiltiin Neuvostoliittoa. Sen arveltiin kokeilevan pitkänmatkan raketteja. Joidenkin mielestä rakettien alkuperä oli ulkoavaruudessa.

Ruotsalaiset ilmoittivat löytäneensä myös alas tipahtaneita raketteja. Elokuun 6. päivän Helsingin Sanomissa todetaan, että ruotsalaiset olivat löytäneet kummitusraketin osan. Se paljastui lopulta ruotsalaisesta sotilaslentokoneesta pudonneeksi antenniksi.

Heinäkuun 12. päivänä ilmestyneessä Helsingin Sanomissa todetaan, että ruotsalaisten löytämät kummitusraketit eivät olleet rakettiromua. Löydetyt esineet olivat meren aaltojen rannalle heittämiä hylkykappaleita. Taivaalla näkyvät raketit olivat meteoreja.

Kummitus- tai aaverakettihavaintoja tehtiin Suomessakin. Pohjois-Suomen sanomalehdet kirjoittivat havainnoista varsin uutterasti. Ilmeisesti lehtimiesten mielessä oli vielä

1930-luvun kummituslentokoneet. Havainnoista kerrottiin kuitenkin myös Etelä-Suomen lehdissä.

Kesäkuun 11. päivän Helsingin Sanomien mukaan edellisenä sunnuntaina (9.6.) havaittiin kello 22.17 Helsingissä ja sen ympäristössä raketti, joka lensi koillisesta lounaaseen 300–400 metrin korkeudessa. Raketti jätti jälkeensä hyvin selvän savuvanan. Ilmiö sammui äkkiä, valoraketin tapaan. Savuvana näkyi silti tyynen ilman johdosta useita minuutteja. Asiantuntijoiden mielestä kyseessä ei ollut meteori.

Tämä valoilmiö havaittiin Tampereella jo viittä minuuttia aikaisemmin. Ilmiön näkivät useat henkilöt. Joidenkin mielestä se nousi kuin raketti ja toisten mukaan se tuli alukси maata kohti ja kääntyi sitten etelään. Meteorologin mukaan kyseessä oli noin 40 kilometrin korkeudella lentänyt tähdenlento. Samalla meteorologi totesi, että Pohjois-Suomessa kevättalvella nähdyt raketit olivat tähdenlentoja.

Helsingin Sanomat kirjoitti elokuun 6. päivän lehdessä jälleen raketeista. Sen mukaan "avaruusammus" oli nähty Pohjois-Suomessa edellisenä lauantaina kello 22.55. Kyseessä oli tapaus, jossa Raahen asemalla junaa odottaneet ihmiset näkivät kummallisen tulipallon lentävän etelästä pohjoista kohti. Pallo loisti keltaista valoa ja se näkyi selvästi 2–5 minuutin ajan. Ilmiö katosi lopulta Oulun suuntaan. Kaikki katsojat olivat vakuuttuneita siitä, ettei kyseessä ollut meteori. Heidän mielestä sen täytyi olla ihmisten lähettämä ammus.

Asiassa on mielenkiintoista se, että sanomalehti Raahen seudussa ei kerrota Raahen asemalla nähdystä valoilmiöstä mitään. Lehdessä kerrotaan sen sijaan kyseisenä lauantaina havaitun kummitusraketteja Oulussa, Huittisissa ja Hankasalmella. Lehden mukaan Oulussa nähtiin kello 23.45 kaksi kirkasta valopalloa lentävän pohjoiseen. Ne näkyivät vain

neljän sekunnin ajan. Hankasalmella nähtiin kello 23.50 lounaasta koilliseen menevä voimakas valo. Siitä kuului kova suhina. Valo oli leimahtanut voimakkaasti ja sen jälkeen kääntynyt toiseen suuntaan. Huittisissa nähtiin puolestaan yhden tienoilla valoraketti etenemässä kaakosta luoteeseen. Ilmiö jätti jälkeensä savujuovan.[11]

Mitä nämä aaveraketit, kummitusraketit tai avaruusammukset sitten todellisuudessa olivat? Tapahtuma-aikaan niiden arveltiin olevan Neuvostoliiton ampumia raketteja. Myöhemmin ilmiöitä arveltiin ufoiksi.

11 Raahen seutu 8.8.1946.

Lentävien lautasten aika

Vuosi 1959

1930-luvulla koettiin Pohjois-Suomessa ja hieman muuallakin maassamme "kummituslentojen" nimellä tunnettu tuntemattomien esineiden aiheuttama havaintoaalto. Tämän jälkeen virallisesti raportoidut ufot näyttävät kadonneen taivaaltamme. Vasta satelliitein ilmestyttyä taivaalle, koettiin jälleen uusi tunnistamattomien esineiden aalto. Vuoden 1957 aikana ihmiset tuijottivat Sputnikia taivaalla, mutta ufoista ei tehty havaintoja. Vasta vuonna 1959 raportoitiin Puolustusvoimien aineiston mukaan ensimmäinen havainto. Silloinkaan ei näytä tehdyn kuin yksi raportoitu ilmoitus tunnistamattomasta esineestä. Kyseessä on tapaus, jossa Oulun lentokentän lennonjohto ilmoitti lokakuun 27. päivänä kello 11.00 Oulun yläpuolella lentävästä esineestä. Havainnon kohteena oli A-kirjaimen muotoinen esine, jonka yläpuolella oli pallomainen lisäke. Esine oli kirkkaasti valaistu tai voimakkaasti valoa heijastava. Se liikkui koilliseen noin 2500 metrin korkeudella.

Myöhempinä vuosina raportoitiin paljon taivaalla lentävistä kolmionmuotoisista esineistä, jotka paljastuivat ilmapalloiksi. Kolmiot olivat, ja ovat, ilmapallon alla olevia tutkimuslaitteita.

Vuosi 1960

Luonetjärven (Tikkakoski) lennonjohto ilmoitti huhtikuun 12. päivänä kello 22.26 Uuraisten tutka-asemalle tuntemattomasta esineestä. Sen oli havainnut Aeron lentokoneen

kapteeni Pekkola kello 22.25. Esine lensi korkealla idästä länteen 50–70 kilometriä Jyväskylästä pohjoiseen.

Ilmoitus havainnosta oli erittäin ripeä. Vain minuutti ehti kulua havainnosta kun se oli jo tutka-aseman tiedossa. Kohdetta etsittiin tutkalla kello 22.30–23.04 välisenä aikana. Tutkalla ei saatu kuitenkaan mitään havaintoja mahdollisesta oudosta esineestä.

Koska kohde oli korkealla, pidän mahdollisena sitä, että se oli satelliitti. Luulisi kuitenkin kokeneen lentokapteenin nähneen satelliitteja ennenkin, joten se kumoaa hieman olettamusta. Muutamia satelliitteja oli jo tuolloin ammuttu taivaalle noin kahden ja puolen vuoden aikana.

Asian tutkimusta olisi auttanut huomattavasti, mikäli esineen lentonopeudesta ja havaintoajan kestosta olisi kerrottu jotakin. Lisäksi raportissa kerrottiin, että oli havaittu tuntematon esine. Siinä ei kuitenkaan kerrota, minkä muotoinen, tai minkälainen esine oli. Myöhäisestä kellonajasta ja pimeydestä johtuen taivaalla on voitu havaita kirkas valo.

Vuosi 1966

Viestikeskus 3:n tasopäällikön[12] päiväkirjassa todetaan, että maaliskuun 9. päivänä kello 18.45 oli Etelä-Suomen alueella havaittu helikopteriksi arveltu esine. Se oli lentänyt hitaasti kolmiota, jonka sivun pituus oli kilometrin pituinen. Asiassa ei pitäisi olla mitään kummallista. Helikoptereita lentää jatkuvasti ja niitä havaitaan tutkalla. Tätä tapausta pidettiin kuitenkin viestikeskuksessa tuntemattomana ilmiönä. Esi-

12 Tasopäällikkö on tutka-asemalla oleva "vuoropäällikkö".

ne lensi 3000–4000 metrin korkeudella, joka hipoi jo helikopterin suurinta lentokorkeutta. Esineestä ei kuulunut mitään ääntä, eikä siitä näkynyt valoa. Ilmiö oli näkyvissä kello 18.31–18.58. Sitten se nousi ylemmäksi ja katosi lännen suunnassa pilveen. Seutulan lentokentällä ei tiedetty minkään lentävän siellä. Kello 19.15 käskettiin käynnistää Tenholan tutka. Se ei havainnut mitään.

Mielenkiintoinen tapaus, joka jäi arvoitukseksi.

Sodankylän tutka havaitsi toukokuun 17. päivänä kello 05.51–06.56 Ruotsin alueella karttaruudussa 442A8 ruutuun 417B7 vajoamassa olevan (10,1–6,7 kilometriä) pallon, jossa oli varsin voimakkaasti heijastuva pinta tai suuri heijastin, koska se näkyi suuresta etäisyydestä huolimatta erittäin hyvin. Esineen nopeus oli 106 km/h.

Kerron tapauksesta, koska havainnot tällaisista palloista saattaa selittää osan taivaalla nähdyistä kirkkaista valoista. Tällaisten havaintojen aiheuttajana on usein Maan ilmakehään syöksyvä avaruusromu.

Porkkalan saaristossa Mäkiluodon linnakkeella havaittiin kesäkuun 7. päivänä kello 22.43 kirkas valoilmiö kompassisuunnassa 335 astetta. Etäisyydeksi arvioitiin 15 kilometriä. Ilmiö häipyi kello 22.49 samalla suunnalla ja etäisyydellä. Tämän lisäksi siellä havaittiin kello 22.43 kaksi valoilmiötä suunnassa 323 astetta.

Pörsön tukikohdassa havaittiin myös samat ilmiöt samassa suunnassa. Siellä korkeudeksi määriteltiin 2000 metriä.

Seuraavana päivänä Mäkiluodolla ja Pörsössä nähtiin

jälleen kaksi kirkasta valoilmiötä kello 23.50. Etäisyydeksi määriteltiin jälleen 15 kilometriä ja korkeudeksi 2000 metriä. Kohteiden todettiin myös savuttavan.

Näistä ilmiöistä on vaikea sanoa, mitä ne olivat. Puolustusvoimat eivät mitenkään kommentoineet tapauksia. Todennäköisesti kyseessä oli raketti- tai ohjuskoe.

Vuosi 1967

Huhtikuun 7. päivänä Ivalon Rajakomppaniassa palvellut rajajääkäri Ryynänen havaitsi kello 22.00 oudon punavihreän valoilmiön. Se oli suurikokoinen ja se näkyi kaukana suunnassa 040 astetta. Ilmiö näkyi 3–4 minuuttia ja pysyi paikallaan. Puolustusvoimat arveli kyseessä olevan ilmeisesti säärakettikokeista aiheutuneen valoilmiön.

Huhtikuun 19. päivänä havaittiin kello 21.15 Sallan Aatsingissa edellisen kaltainen valoilmiö, joka näkyi idän suunnalla.

Ufoja Suomen taivaalla -kirjan mukaan Hyrylän ilmatorjuntajoukoissa oli havaittu talvella 1967 tutkan kuvaruuduilla nopeasti etenevä maali. Kyseessä oli tavanomaiset harjoitukset ja outo maali oli näkynyt useassa tutkassa. Outo kohde lensi nopeudella 2000–3000 km/h. Harjoituksia johtanut upseeri kävi varmistamassa, ettei alueella lentänyt omia koneita. Tapaus jäi ratkaisematta. Varusmiehiä olisi myös kehotettu vaikenemaan näkemästään.[13]

En ole löytänyt tästä mitään tietoja Sota-arkiston asiapapereista. En usko, että tapausta on edes kirjoitettu mihin-

13 Ufoja Suomen taivaalla s. 68.

kään raporttiin.

Ilmavoimien Viestikeskuksien kuukausiraporteissa ei mainita tuolloin havaitun mitään poikkeuksellista. Toki saattaa olla, että Ilmavoimien tutkassa oli ollut tuolloin katvealue tai ilmatorjunnan tutkat olivat aiheuttaneet valvontatutkaan häiriöitä, joten tunnistamaton kohde ei olisi näkynyt niissä. En oikein usko kuitenkaan tutkan katvealueeseen tai häiriöihin. Hyrylän alue on usean tutkan toiminta-alueella, joten "tunkeilijan" olisi pitänyt näkyä jossain niistä.

Kesän 1967 aikana tehtiin kuitenkin konkreettinen ufohavainto. Tämä mielenkiintoinen tapaus sattui Suomussalmella.

Pyyvaaran isäntä Arvi Juntunen oli kesäkuun 14. päivänä rasvaamassa pihamaalla äestä, eli jousikarhia. Kesken kiireidensä hän havahtui voimakkaaseen tuulen pyörteeseen. Juntunen vilkaisi ympärilleen ja havaitsi vasemmalla puolellaan pellon reunassa noin kuuden metrin päässä oudon esineen. Se oli aiheuttanut ilmavirtauksen.

Arvi Juntunen lähti määrätietoisesti kävelemään noin puolen metrin korkeudella leijuvaa esinettä kohti. Miehen päästyä noin kolmen metrin päähän esineestä, siitä työntyi kolme 30 cm:n pituista "antennia" ja esine alkoi kohota. Arvi heitti esinettä hatullaan. Voimakas ilmavirta heitti hatun kuitenkin 15 metrin päähän esineestä, joka jatkoi kohoamistaan neljän metrin korkeuteen. Tämän jälkeen esine lähti liikkeelle. Se kiersi viereisen tuomen. Esineen noustessa Arvi lähti kävelemään asuinrakennusta kohti. Tällöin esineen antennit kääntyivät Juntusta kohti, seuraten tämän kulkua. Juntunen huusi sisällä oleville naisille, kehottaen näitä ulos katsomaan esinettä. Naiset eivät kuulleet huutoa.

Esine kiersi tienoolla yhä noin neljän metrin korkeudessa. Sitten se alkoi laskeutua asuinrakennuksen taakse, mutta nousikin sitten kohtisuoraa luoteeseen.

Juntunen havaitsi esineen ensimmäisen kerran kello 12.00. Viidentoista minuutin kuluttua se oli edelleen näkyvissä.

Arvi Juntunen ei nähnyt esinettä kuitenkaan yksin. Hänen Veikko-veljensä oli tervaamassa rekeä noin 40 metrin päässä Arvista. Myös Veikko havaitsi oudon esineen pellon reunassa olevan pihlajan vieressä. Hänen havaintonsa mukaan esineen liike oli vaappuvaa ja vauhti nykivää. Veikko ei havainnut esineessä minkäänlaisia ulkonemia. Esine oli päältä kupera ja tasapohjainen.

Myös naapurissa olleet naiset havaitsivat kiiltävän esineen nousevan pellolta ja katoavan taivaalle.

Tapauksen johdosta suoritettiin tarvittavat tutkimukset. Niitä ei tehty kuitenkaan heti tapahtuman jälkeen. Suomussalmen Rajajääkärikomppania sai tiedon asiasta vasta kesäkuun 17. päivä. Tuolloin tuli puhelinsoitto Kajaanista, missä havainnosta oli luettu Kaleva-lehdestä. Vasta nyt voitiin rajavartiostossa laittaa "pyörät pyörimään" asian johdosta.

Kaksi kersanttia määrättiin kuulustelemaan havainnon tekijöitä. Heidän mielestään miehet olivat "oikein ajattelevia ja parhaassa iässä, joten kyseessä oli varmaankin jonkin kuvatun esineen lento". Kersanttien mielestä asian todenperäisyyttä todisti myös se, että veljeksiä kuulusteltiin eri aikoina useaan otteeseen. Heidän kertomuksensa oli aina yhtäpitävä. Alkoholilla ei ollut osuutta asiaan.

Asiasta suoritettiin vielä lisätutkimus 29.6. kello 11.30–16.00 välisenä aikana. Tuolloin kuulusteltiin vielä molempia havainnon tekijöitä ja kaikkien talojen asukkaita, jotka asuivat 3–5 kilometrin päässä havaintopaikasta.

Liite 1 a SuomRjK:n kirj n:o 235/III/13 s/20.6.67

Esine oli puolipallon muotoinen, pohjaltaan litistynyt. Halkaisija 70-80 cm, väriltään harmaanruskea, kiiltävän näköinen (paperisäkin ruskea). Esine sileäpintainen. Toisella puolen "pallon takaosassa" peräsimen näköinen uloke, pituus noin 25-30 cm, korkeus noin 10-15 cm. Pallo leijui heilahdellen noin 0,5 metrin korkeudella koko ajan aiheuttaen tuulen pyörteen.
Pallosta esiintyöntyneet 3 "antennia" pituudeltaan noin 30 cm, halkaisijaltaan noin 1 cm, olivat säteittäin pallosta suuntautuvat, mutta pystyivät liikkumaan keskitetysti (viite isännän kertomus).

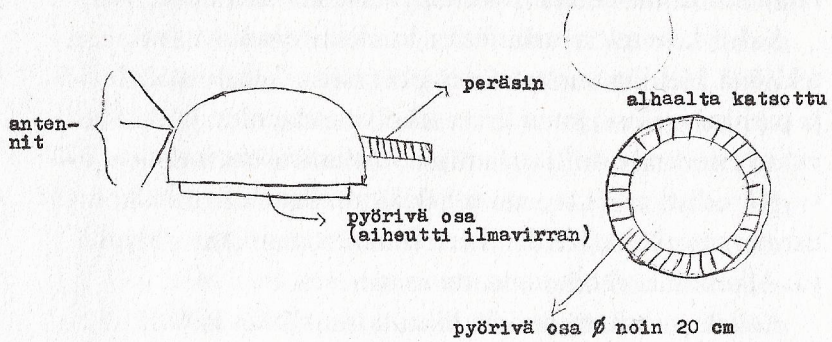

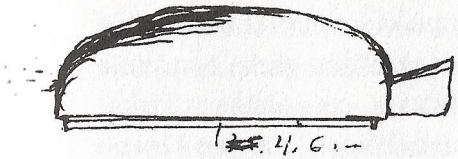

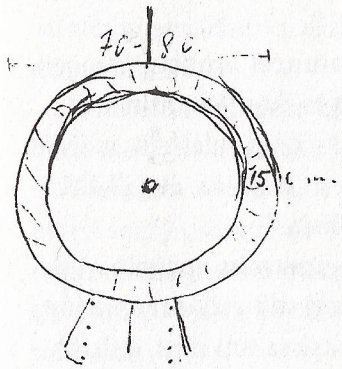

Arvi Juntusen piirros

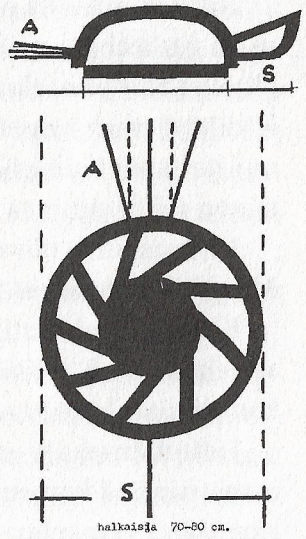

Matias Päätalon piirros

RAJAVARTIOLAITOS

Lähettäjä: Suomussalmen Rajajääkärikomppania	Vastaanottajan merkinnät
Paikka ja aika: Ammänsaari 5.7.1967	
KD no: 259/III/13 i	
Viite: KR:n komentajan käsky	
Toinen kpl palautettava kuitattuna ☐ Kuittaus	Vastaanottaja: Kainuun Rajavartioston komentaja
Lähetettävä edelleen (minne) ☐	Mukana seuraavat asiakirjat: Tutkimusasiakirjat Suomussalmen Pyyvaaralla 14.6. todetusta vieraasta lentävästä esineestä.
☐ tiedoksi ☐ toimenpiteitä varten ☐ lausuntoa varten ☐ ☐ jää vastaanottajalle ☐ palautettava asiakirjoineen ☐ ☐ palautetaan asiakirjoineen	Lisäselvitykset (joita tarvittaessa voidaan jatkaa kääntöpuolella) ja allekirjoitus: Komppanian päällikön po Yliluutnantti E Marttinen 2/EM/LO
Liitteitä kpl	Asia hoitaa Puh. no

Rajavartioston Komppania

1 000 x 100 1660—65/48

R 0108 Lähete

Isäntien mielestä esine oli ihmiskäden tekemä. Väriltään se oli ruskeahko, muistuttaen paperisäkin väriä. Sen pinta oli ollut ruiskumaalausta muistuttava, eikä teräksen kirkas ja kiiltävä, vaan hieman tahmean näköinen. Esineen ääni oli muistuttanut tuulispään kohinaa. Havaintopäivänä oli poutainen sää, lämmin ja tyyni.

Lähinaapurit olivat myös havainneet saman esineen. Muut kyläläiset eivät olleet nähneet tai kuulleet mitään.

Kainuun Rajavartioston komentajan apulainen määräsi heinäkuun 3. päivän iltana Suomussalmen Rajajääkärikomppaniaa laajentamaan tutkimuksia.

Lisätutkimukset suoritettiin seuraavana päivänä. Samana päivänä komentajan apulainen tuli esikunnasta jopa käymään Pyyvaarassa. Lisätutkimuksissa tuli ilmi, että lähitalojen asukkaat olivat kuulleet lentokoneen ääntä. Niiden todettiin kuuluneen kuitenkin alueella lentäneestä kartoituskoneesta. Sillä oli lentolupa suorittaa rajanläheinen lento ja tehdä tarvittavat kuvaukset.

Tutkimusten lopputuloksena Suomussalmen Rajajääkärikomppanian yliluutnantti Marttinen vakuuttui siitä, että miehet olivat nähneet jonkin esineen ja kuvaus siitä piti paikkansa. Havaintoa ei voitu mitenkään yhdistää kartoituskoneen lentoon. Yliluutnantin mielestä esine oli kuitenkin lähtöisin maasta ja se oli ihmiskäden tekemä. Hän ei uskonut ajatukseen, että esine olisi peräisin vieraalta planeetalta.

"Pyyvaaran lentäväksi esineeksi" ristitty esine ei poistunut tapauksen jälkeen kokonaan alueelta. Se havaittiin kesäkuun 28. päivänä jälleen. Nyt tapahtumapaikkana oli Kuurtolan alue. Eräs 19-vuotias nuorimies ilmoitti nähneensä 28.6. kello 07.00 esineen, joka oli 100–150 metrin päässä ja suhteellisen korkealla. Esine muistutti kumollaan olevaa pataa ja se oli väriltään kuparin ruskea, kiiltäen auringossa.

Esineen ääni oli kuin voimakasta tuulen kohinaa ja lisäksi siitä kuului helinää. Esine lensi lännestä itään. Poika juoksi sisälle kertomaan muillekin havainnostaan. Talonväen tultua ulos, ei esinettä enää näkynyt. Taivaalta kuului vain voimakasta kolisevaa ääntä. Noin puoli tuntia myöhemmin samanlainen ääni kuului taas. Kolmas äänihavainto tehtiin noin kello 08.30.

Muutama muukin kyläläinen kuuli taivaalta suihkukoneen ääntä muistuttavaa jylinää.

Tätäkään tapausta ei Suomussalmen Rajajääkärikomppania saanut selvitettäväkseen heti tuoreeltaan. Havainnosta oli ollut juttu Kainuun Sanomissa kesäkuun 30. päivänä. Uutisen pohjalta käynnistettiin tutkimukset rajavartioiden toimesta.

Tapauksen johdosta kuulusteltiin noin 40 kyläläistä. He olivat nähneet tai kuulleet äänen, joka todellisuudessa oli peräisin kartoituskoneesta. Yliluutnantti Marttinen uskoi kuitenkin pojan nähneen lentävän esineen. Hänen mukaansa pojan myöhemmät kuulohavainnot olivat peräisin ilmeisesti kartoituskoneesta.

Näköhavainto oli ollut samanlainen kuin aiempi Pyyvaaran tapaus, nyt vain ääni oli ollut voimakkaampi.

Tapausta tutkinut yliluutnantti Marttinen totesi: "Lehdistön antamat tiedot ovat olleet niin ylimalkaisia, etteivät ne ole vaikuttaneet pojan mielikuvitukseen." Lisäksi esineen havainnut nuorimies ei ollut kiinnostunut lentävistä lautasista, ennen kuin tämän tapauksen jälkeen.

Mikä sitten "Pyyvaaran lentäväksi esineeksi" ristitty esine todellisuudessa sitten oli?

Esine oli hyvin pieni, joten se ei missään tapauksessa ollut miehitetty. Rajan läheisyyden vuoksi voisi kuvitella sen tulleen silloisesta Neuvostoliitosta. Mikäli se oli vakoilulaite,

mitä vakoiltavaa rajan lähellä sijaitsevassa pienessä kylässä oli? Ei mitään. Rajavartioidenkin tukikohdat ja toimintatavat lienevät olleet jo venäläisten tiedossa, joten niitäkään ei kannattanut tutkia.

Laite on voinut, ainakin periaatteessa, olla jokin Venäjän puolella kokeiluasteella oleva laite, joka oli karannut Suomen puolelle. En oikein usko tähänkään "loikkausvaihtoehtoon".

Tapaus jäi selvittämättä silloin ja niin se jää nytkin!

Seuraavakin tapaus tuli rajavartioiden tietoon vasta 20.9.1967 Kainuun Sanomissa olleen uutisen johdosta. Tapaus määrättiin tutkittavaksi syyskuun 23. päivänä. Tuolloin selvisi, että kaksi miestä oli ollut metsästämässä syyskuun 16. päivänä Kuusikkovaaran maastossa. Noin kello 14 aikaan toinen miehistä havaitsi tumman esineen taivaalla. Hän ajatteli esineen olevan haukan, eikä kertonut havainnostaan toiselle mitään. Käveltyään 30–40 metriä, hän sanoi kuitenkin kaverilleen näkemästään. Toinen totesi, ettei se voinut olla haukka, koska siitä ei näkynyt päätä ja pyrstöä. Ensin kohteen nähnyt mies katsoi esinettä aseensa kiikarilla. Hän ehti nähdä suorakaiteen muotoisen tumman esineen, kun se samassa katosi puiden taakse. Esinettä ei enää näkynyt etsinnöistä huolimatta. Se oli tumma eikä kiiltänyt vaikka sää oli aurinkoinen. Mitään ääntä ei kuulunut. Miehet olivat varmoja, ettei esine ollut haukka tai mukaan lintu, vaan 20x70 cm kooltaan oleva esine.

Kaksi päivää tapauksesta myöhemmin, eli 22.9. kello 11.55 oli paikallinen ylirajajääkäri kuullut taivaalta hiljaisen "piip, piip" -äänen. Hän oli kuunnellut ja katsellut ympärilleen. Sitten hän oli havainnut taivaalla suorakaiteen muo-

toisen esineen. Katsottuaan sitä kiikarilla, hän havaitsi sen olevan linnun, mahdollisesti kotkan.

Tämän jälkimmäisen tapauksen johdosta päätyi Rajavartiolaitoksen tutkijat siihen tulokseen, että metsästäjienkin tekemä havainto oli kotka.

Loppusyksyn aikana ei näytä olevan raportoitu tunnistamattomista esineistä. Ainakaan niitä ei ole tullut viranomaisten tietoon. Vasta joulukuussa alkoi jälleen tapahtua.

Kajaanin tutka-aseman raportti päivämäärältä 9.12.1967 sisältää humoristisiakin piirteitä. Tuolloin Kajaanin tutka-asema sai hälytyksen Taivalkoskelta. Kajaanissa etsittiin havaittua kohdetta tutkalla kymmenen minuuttia, mutta mitään ei kuitenkaan havaittu. Sen vuoksi raporttiin oli kirjoitettu: "Taivalkoskelta tullut hälytys, joka pani lähtemään luolaan suoraan saunasta ahteri märkänä, ja sittenkin etsintä jäi tuloksettomaksi. Kysymyksessä oli ne kuuluisat meteorit eli satelliitit".

Mikä sitten sai moisen hälytyksen aikaan?

Joulukuun 9. päivänä 1967 havaittiin koko valtakunnan alueella valoilmiöitä. Ne johtuivat satelliitin paluusta ilmakehään. Ilmavoimien Viestikeskus 5:lle ilmoitettiin seuraavat näköhavainnot:

- kello 16.55 Pellossa kolme valojuovaa lännestä itään
- kello 16.55 Lohinivassa valojuova lounaasta koilliseen
- kello 16.57 Palojärvellä valojuova pohjois–etelä -suunnassa
- kello 17.01 Rovaniemellä valojuova lännestä itään
- kello 17.03 Kuhmon Viiksimossa viisi valojuovaa pohjoisesta kaakkoon.

Rajavartiolaitoksen Palojärven vartiosta ilmoitettiin siellä havaitun viisi metriä pitkän keltaisen esineen. Siinä oli punainen pyrstö ja se lensi pohjoisesta etelään kello 16.56.

Esineellä oli suuri nopeus. Sen lentokorkeutta ei osattu arvioida. Mitään ääntä ei kuulunut.

Kaskisten poliisi ilmoitti myös nähneensä sikarin muotoisen esineen.

Kello 16.55 ilmoitettiin havaitun Hangossa, Maarianhaminassa, Jyväskylässä, Tammisaaressa, Porissa, Jokioisissa ja Kaskisissa valoilmiö, joka lensi lännestä itään jättäen jälkeensä pyrstön tai liekkisuihkun. Ilmiöiden lukumäärä ja esineen jättämä pyrstöjuova ilmoitettiin kaikkialla yhdenmukaisesti.

Asiaa tutkittiin Rajavartiolaitoksessa kiitettävän tarkasti. Esimerkiksi Tohmajärven Rajajääkärikomppaniassa ollut luutnantti Numminen kuulusteli 12 tapauksen nähnyttä. Tällöin todettiin, että eräs kirvesmies, joka oli myös palvellut kolme vuotta Pohjois-Karjalan Rajavartiostossa, havaitsi kello 16.58 ilmassa neljä tulipalloa. Ne lähestyivät suunnasta 53–00 ja menivät suuntaan 23–00. Pallot olivat väriltään kuin kuumaksi hehkutettu rauta. Pallot olivat näkyvissä noin puoli minuuttia ja niiden nopeus oli kolme kertaa tavallisen tekokuun nopeutta suurempi. Tulipallot olivat lentäneet järjestyksessä iso – pieni – pieni – iso. Isommat pallot jättivät jälkeensä kipinöivän tulisuihkun ja pienemmät savunmuotoisen tulipyrstön. Pallot lensivät jonossa, niiden etäisyyksien ollessa 3–5 m, 30–40 m ja 3–5 m.

Eri havaitsijat näkivät eri määrän näitä tulipalloja. Joidenkin mielestä niitä oli 6–7, toisten 4–5, tai 3–4. Muutama henkilö oli havainnut niitä vain kolme. Eräs Värtsilän tienoilla asuva maanviljelijä havaitsi viisi tummanpunaista palloa. Aluksi oli näyttänyt siltä, kuin ne olisivat kohonneet ylöspäin ja jatkaneet sitten lentoa vaakatasossa.

Rajavartiolaitoksen tekemässä yhteenvedossa todettiin, että kello 16.58–17.00 lensi todennäköisesti 5-osainen valoilmiö halki Tohmajärven Rajajääkärikomppanian toimintapiirin luoteesta kaakkoon. Useista näköhavainnoista päätellen sen lentoreitiksi voitiin määritellä linja Hammaslahti–Vepsä. Rajavartioston mukaan kyseessä oli mahdollisesti ilmakehään laskeutuva kantoraketti, tekokuu tai muu vastaava esine. Lentokoneenkaan mahdollisuutta ei suljettu pois, koska siihen viittasi valojen keskinäisten etäisyyksien säilyminen, tasainen lentonopeus ja tulisuihkut.

Ilmavoimissa todettiin, että Jokioisista maisteri Järvi arveli ilmiötä tuhoutuvaksi tekokuuksi.

Mikä tämä sitten oli? Kyseessä oli Kosmos 194 -tekokuun kantoraketin viimeisen vaiheen putoaminen itärajan tuntumaan. Raketin osia tipahti myös Suomen puolelle. Esimerkiksi Leppävirran Paukarlahdelle putosi 10 kg:n painoinen metallilevy ja Kiteen Pyhäjärven jäältä löytyi pieni kappale.

Tämän kirjan kirjoittajakin pääsi näkemään kyseisen ilmiön. Tämä tapahtui Pohjois-Pohjanmaalla, kotikylässäni lähellä Raahea. Muistan hyvin, kuinka mummoni tuli pihalta sisään ja käski meitä katsomaan, mikä taivaalla lensi. Riensin mummoni luokse ulos, vanhempieni sekä siskoni ja veljeni seuratessa perässä. Näin etelässä päin, suurin piirtein lännestä itään lentävän pallorykelmän. Esineiden määrää en muista. Ne olivat kuitenkin punahehkuisia ja niistä jäi perään musta savuvana. Muistan sen oikein hyvin. Joskus kesällä olimme olleet pihalla odottamassa jonkin lentokoneosaston tuloa. Lopulta ne tulivat, lentäen pohjoisesta etelään. Muodostelmassa lentäneitä metallinhohtoisia koneita oli useita. Nähdessäni nyt tekokuun kappaleet totesin ne samanlaisiksi kuin kesällä näkemäni koneet. Muistan kuinka kerroin koneiden olleen kirkkaita ja niistä oli jäänyt jälkeen valkea jättöjuova. Nyt esineet olivat punaisia ja niistä jäi musta juova. Koneet lensivät kuitenkin korkealla,

nämä esineet matalalla.

Olin tuolloin vasta neljän vuoden ikäinen. Tämä ja muutama muu hyvin nuorena koettu tapaus syöpyi kuitenkin mieleeni lähtemättömästi.

Muutaman päivän kuluttua isäni kertoi satelliitin kappaleiden tippuneen jonnekin itärajan tuntumaan. Ilmeisesti tapauksesta oli mainittu uutisissa tai lehdessä.

Joulukuun 12. päivänä kello 09.02 tehtiin Salla–Kuusamo Niitselyksen Urtia-aavalla havainto, jossa kaukana idässä kohosi kirkas pallo korkealle ja räjähti.

Puolustusvoimat ei kommentoinut tapausta mitenkään. Kyseessä oli mitä ilmeisimmin Neuvostoliitossa tapahtunut raketti- tai ohjuskoe.

Joulukuun 14. päivänä kello 16.50 Pietikäinen-niminen mieshenkilö oli havainnut valoilmiön eteläisellä taivaalla. Se oli noin kaksi astetta horisontin yläpuolella ja liikkui hitaasti länteen. Viestikeskus 5:n tasopäällikkö vääpeli Seppänen oli seurannut samaa ilmiötä useana iltana ja piti sitä tähtenä.

Pari päivää myöhemmin, eli 16. päivänä tuli puolustusvoimien tietoon hieman ristiriitaisia havaintoja taivaalta.

Kello 17.10 tuli ilmoitus Porin lähellä Yyterissä havaitusta valoilmiöstä. Se liikkui muuttaen suuntaa ja korkeutta. Lisäksi se vaihteli väriä siniseksi, punaiseksi, vihreäksi ja valkoiseksi. Noin tuntia myöhemmin havaittiin Merikarvialla kirkas valoilmiö. Se lensi lounaasta koilliseen kello 18.01–18.10. Luvian edustalla Pirskerissä havaittiin puolestaan valoilmiö kello 18.20–18.24. Ilmiö lensi suunnassa 300 astetta lounaasta koilliseen. Riekko nimisellä paikalla Porista kymmenen kilometriä länteen havaittiin kello 16.55–

17.35 myös valoilmiö. Se lensi Luvian suunnasta ja katosi Mäntyluodon suuntaan. Esineessä näkyi punaista, vihreää ja valkoista valoa eri- ja yhtä aikaa vilkkuen. Esine muutti suuntaa ja korkeutta.

Sama kohde havaittiin kello 17.40 Porin lennonjohdossa. Kohteesta ei saatu äänihavaintoja. Aitovuoren, Porin, Liedon, Raippaluodon ja Kauhavan tutkilla ei saatu havaintoja kyseisestä ilmiöstä. Pirskerin havainnon tekijä, merivartija Rosendahl kertoi kohteen muistuttaneen isokokoista tähteä ja arveli sen olleen tekokuun.

Merikarvian havainnon tekijä ylikersantti Karakuusi kertoi ilmiön näyttäneen isolta pitkulaiselta tähdeltä, joka liikkui melko nopeasti. Havaintoaika ja suunta olivat samat kuin Pirskerissä. Ilmavoimien mukaan kyseessä lienee ollut Finnairin lentovuorot Turusta Poriin ja Helsingistä Poriin. Koneiden lähtöajat Porista Helsinkiin olivat kello 17.10 ja Porista Vaasaan kello 18.25. Ajat sopivat tähän olettamukseen. Ilmavoimien mielestä kuitenkin äänihavaintojen puuttuminen viittaisi tekokuun lentoon.

Jokioisten observatorio ilmoitti kyseisenä aikana tekokuun ylittävän paikan. Satelliitin aikataulussa ja ilmiöiden havainnossa oli parin minuutin heitto, joten kyseessä lienee ollut satelliitti.

Joulukuun 18. päivänä kello 18.50 havaittiin Kirkkonummella etelässä päin valoilmiö. Se lensi idästä länteen tai luoteeseen. Ilmiön lentorata oli loiva ja se lensi lentokoneen nopeudella. Havaintoaika oli alle kymmenen sekuntia. Se näytti putoavan Obbnäsiin. Muita havaintoja ei saatu kyseisenä aikana.

Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan ilmiö

oli erittäin kirkas ja se muistutti tulenliekkiä.

Kello 22.45–23.00 välisenä aikana nähtiin Porissakin korkealla taivaalla tunnistamaton kohde. Se liikkui ylös ja alas sivulle. Ilmiön väri vaihteli myös punaiseksi ja siniseksi. Tutkalla ei havaittu kuitenkaan mitään tavallisuudesta poikkeavaa.

Joulukuun 26. päivänä nähtiin vielä Porin lentokentän päällä tuntematon hitaasti liikkuva esine. Porin lennonjohto oli kuitenkin joulun vuoksi kiinni, joten sieltä ei esinettä havaittu. Ilmiö katosi kello 14.05. Sen ilmestymisajasta ei ole merkintöjä.

Kohde näkyi tutkalla. Se on voinut olla pilvi, tai jokin muu luonnollinen kohde. Se jäi kuitenkin selvittämättä.

Vuosi 1968

Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton keskinäinen avaruuskilpailu johti siihen, että taivaalle ammuttiin yhä enemmän raketteja. Amerikan puolelta ammuttujen rakettien valoilmiöt eivät Suomeen saakka liiemmin näkyneet, mutta Neuvostoliitosta kyllä. Tämän vuoksi tunnistamattomia valoilmiöitä alkoi esiintyä taivaalla tiheään. Samaan aikaan alkoi Suomessa ufoaalto, ja Ilmavoimien piti suhtautua kaikkiin tunnistamattomiin kohteisiin tarvittavalla vakavuudella. Ne piti tunnistaa ja todeta; olivatko ne kenties naapurimaidemme lentokoneita, jotka kylmän sodan aikana kokeilivat ilmatilamme puolustuksen tehokkuutta?

Oudoissa ilmiöissä ufojen mahdollisuus otettiin huomioon. Tämän vuoksi helmikuun 8. päivänä 1968 annettiin ohjeet esimerkiksi Kuljetuslentolaivueen lentäjille. Niiden

oli aina toimitettava havaitsemistaan epätavallisista valoyms. ilmiöistä raportti välittömästi sille ATS-elimelle (lennonvarmistuspalvelu), johon niillä oli kulloinkin yhteys. Henkilöstön oli annettava myös vapaa-ajalla näkemänsä tiedot lähimmälle Ilmavoimien tai muulle puolustusvoimien joukko-osastolle.

Vuoden 1968 havainnot alkoivat heti tammikuussa varsin vilkkaina.

Tammikuun 9. päivänä kello 17.14 Kuhmon Viiksimon vartio ilmoitti Taivalkosken tutka-asemalle siviilihenkilön tekemästä havainnosta. Ilmoitus koski kuitenkin lentokoneita, eikä varsinaisesti outoja esineitä. Siviilin mukaan oli kello 17.05 lentänyt pohjoisesta kaakkoon viisi suihkukonetta. Taivalkosken tutka etsi kello 17.15–17.35 välisenä aikana taivaalta koneita. Mitään ei kuitenkaan näkynyt. Myöhemmin tapaus selvisi tekokuun hajoamiseksi.

Maanviljelijä Eero Oikarinen soitti tammikuun 15. päivänä kello 07.30 Hossan vartiolle ja kertoi nähneensä oudon punertavan pallon nousevan ilmaan Mätäsvaaran suunnasta. Tapahtumahetkellä oli selkeä ja tyyni sää.

Rajamiehet toimivat välittömästi. Jo kello 07.32, eli vain kaksi minuuttia soitosta, asetettiin Hossan vartiolla tähystys katolle, läheiselle kumpareelle ja vielä jäälle. Tämän jälkeen vartiopäällikkö kävi ilmoittajan luona tarkastamassa havainnon. Tieto annettiin myös Taivalkosken ilmavalvonta-asemalle kello 07.50. Tapauksen tutkimuksia jatkettiin, samoin tähystystä.

Tutkimuksissa ja haastatteluissa selvisi, että 42-vuotias Hossan talon isäntä Eero Oikarinen oli nähnyt kello 07.25 Mätäsvaaran tasalta, 10–15 kilometrin päässä, jalkapallon kokoisen pallon suunnassa 20–00. Se oli noussut ilmaan 30–40 metrin korkeuteen. Pallo oli laskeutunut alas puiden

väliin ja noussut uudelleen ylös hieman puiden latvojen yläpuolelle. Havainnon näkivät myös talon 17- ja 12-vuotiaat pojat.

Toisen havainnon teki 57-vuotias Mäntyniemen isäntä Toivo Karvonen. Hän näki esineen kello 07.30 suunnassa 24–00. Karvonen arveli etäisyydeksi 20–25 kilometriä. Kohde näkyi jalkapallon kokoisena ja sen vasemmalla puolella näkyi tulipyrstöä muistuttava perä. Esineen väri vaihteli sinipunaisesta punakeltaiseen. Myös Karvosen 17- ja 18-vuotiaat pojat tekivät saman havainnon.

Karvosen havainnot olivat tarkkoja, sillä Hossan vartiopäällikkö ylikersantti Eskola näki ilmiön kello 07.40 suunnassa 24–00. Hänkin arvioi jalkapallon kokoisen esineen etäisyydeksi 25 kilometriä. Pallo liikkui hitaasti etelään ja nousi jatkuvasti ylöspäin. Pallosta näkyi selvästi tulipyrstö. Kello 08.30 valo näkyi suunnassa 26–00 ja se oli kutistunut suurehkon tähden kokoiseksi. Kello 10.21 esine katosi suuntaan 30–00 noin 40 kilometrin etäisyydellä ja noin 700 piirun korkeudella vaakatasosta. Vartiossa olleet neljä rajajääkäriä teki samat havainnot kuin vartiopäällikkö.

Taivalkosken ilmavalvonta-asema ilmoitti havainneensa optisilla välineillä punakeltaista valoa Mätäsvaaran suunnassa. Tutka oli ollut toiminnassa kello 08.00–09.00. Mitään esinettä ei kuitenkaan havaittu tutkalla. Taivalkosken ilmavalvonta-asema otti yhteyttä Viestikeskus 5:een, josta oletettiin kyseessä olevan satelliitin.

Seuraavana päivänä maanviljelijä Oikarisen 17-vuotias poika soitti kello 08.05 Hossan vartiolle ilmoittaen havainneensa taivaalla samantapaisen valoilmiön kuin edellisenä päivänä. Sää oli jälleen selkeä ja tyyni.

Havaintoa tutkittaessa todettiin, että vanhempi, 18-vuotias veli oli nähnyt kello 08.00 eteläisellä taivaalla kirkkaan

valon, jonka väri näytti vaihtelevan kuten edellispäivän ilmiössä. Valo oli pienempi, suurehkon tähden kokoinen ja se näytti liikkuvan hitaasti etelään.

Hossan vartion kersantti Suoniemi näki kyseisen valon kello 08.06 suunnassa 25–00. Kersantti arveli etäisyydeksi 20–30 kilometriä, noin 200 piirun korkeudella vaakatasosta. Valo liikkui hitaasti etelään ja katosi kello 09.30 suuntaan 30–00. Suoniemi kertoi kiikarilla nähneensä ilmiön värin vaihtelevan eri punaisen sävyissä ja sen olleen suurehkon tähden kokoinen ja muotoinen.

Luutnantti Juntunen suoritti ilmiöiden virallisen tutkimisen. Hän totesi, että ilmiö ei ollut satelliitti, koska jalkapallon kokoinen satelliitti olisi näkynyt muuallakin. Se ei ollut myöskään aamutähti Venus, koska Helsingin yliopiston julkaiseman almanakan mukaan se ei ollut kyseisenä päivänä näkyvissä. Säähavaintopallokaan se ei ollut, koska Taivalkosken ilmavalvonta-aseman ilmoituksen mukaan asemalla oleva tutka pystyi havaitsemaan säähavaintopallossa olevat metalliosat ainakin 100–200 kilometrin päästä. Nyt ei tehty minkäänlaista tutkahavaintoa, vaikka etäisyys Taivalkoskelta valoilmiöön oli noin 100 kilometriä. Tämän johdosta todettiin, että valoilmiö oli Neuvostoliiton Mätäsvaaran vartion alueelta ilmaan kohonnut 10–20 metriä halkaisijaltaan oleva kuumailmapallo. Kun se nousi tarpeeksi korkealle, osuivat auringon säteet siihen ja se näkyi outona valona. Kello 08.30 mennessä pallo oli kulkeutunut niin kauas kaakkoon, että se hävisi näkyvistä tai sitten se oli laskeutunut tai hajonnut.

Seuraavana päivänä, eli 16.1. tehdyssä havainnossa oli kyseessä tähti.

Asiaan toi lisävalaistusta jo lokakuun alussa vuonna 1967 sattunut tapaus. Tuolloin 12-, 13- ja 18-vuotiaat pojat olivat

olleet tuulastamassa Palosenjärvellä. Tällöin he olivat nähneet pohjoisessa (Mätäsvaaran vartion suunnassa) voimakkaan punaisen valon, joka nopeasti suureni noin metrin läpimittaiseksi palloksi. Noin kymmenen sekunnin kuluttua valo hävisi ikään kuin räjähtäen. Ilmiö toistui pienin väliajoin kolme kertaa. Poikien kertomukset olivat ristiriitaisia, eikä asiaa voitu selvittää 5.10.1967 tehdyissä tutkimuksissa.

Poikien kertomusta tuki 65-vuotiaan Seppälän isännän kertomus. Hän oli nähnyt kyseiseen aikaan auringon laskettua Mätäsvaaran vartion suunnalla punaisen "pesuvadin kokoisen" pallon, joka oli hitaasti noussut puiden latvojen yläpuolelle. Noin viiden minuutin kuluttua pallo oli laskeutunut hitaasti alas.

Uudelleen käynnistyneiden tutkimusten perusteella todettiin, että lokakuussa 1967 oli Neuvostoliiton puolelta noussut ilmaan neljä ilmapalloa, jotka auringon valossa näkyivät voimakkaan punaisena. Pallojen noustua noin 2,5 kilometrin korkeudelle (tähystysetäisyys kuusi kilometriä), ne olivat hajonneet.

Tammikuun 1968 havainnossa pallon oletettiin nousseen noin kahden kilometrin korkeuteen (tähystysetäisyys yhdeksän kilometriä ja nousukorkeus noin 200 piirua).

Tammikuun 17. päivänä raportoitiin Rajavartioston toimesta päivällä tehdystä havainnosta.

Kortesalmen vartion partiomiehet Kontio ja Kiljunen näkivät kello 15.10 suunnassa 25–00 kirkkaan valopisteen, joka liikkui ja sen vauhti kiihtyi koko havainnon ajan. Valo jätti jälkeensä säkeniä ja kirkkaan valojuovan. Ilmiö näkyi 10–15 sekuntia 60 asteen kulmassa. Mitään ääntä ei kuulunut. Valoilmiö hajosi kahteen osaan ja häipyi näkyvistä suuntaan 35–00. Savujuova näkyi 12 minuutin ajan. Tapahtumahetkellä oli 20 astetta pakkasta ja havaintoalue pilvetön.

Närsäkkälän ja Satulavaaran vartiot ilmoittivat puolestaan kello 15.22 havainneensa valoilmiön lentävän kaakosta luoteeseen. Ilmiön lentorata oli vaakasuora, nopeus noin 1000 km/h, korkeus vain 300 metriä.

Kello 15.44 ilmoitti Tohmajärven rajavartiosto Savonlinnan tutka-asemalle kello 15.22 havainneensa koillisesta luoteeseen lentävän valoraketin. Sen etuosa oli vihreä ja takaosa punainen sekä pyrstön muotoinen. Ilmiö lensi vaakasuorassa ja se näkyi noin 15 sekuntia. Tämäkin vartiosto ilmoitti kohteen lentokorkeuden olleen vain noin 300 metriä ja nopeuden noin 1000 km/h. Havainnot ilmoitettiin Viestikeskus 3:lle. Siellä tapauksen todettiin olleen ilmeisesti meteoriitin osan.

Kello 15.23 ilmoitti kapteeni Iittiläinen Kainuun Rajavartiostosta, että Kuhmon rajajääkärikomppaniassa oli havaittu koillisesta lounaaseen lentänyt valoilmiö. Se räjähti Kuhmon kirkonkylän kohdalla.

Kolmea minuuttia aiemmin, kello 15.20 ilmoitti kymmenkunta henkilöä havainneensa valoilmiön etenemässä matalalla suuntaan 300 astetta. Ilmiö tuhoutui 7–8 kilometriä Valtimon kirkonkylästä koilliseen, jakaantuen kahdeksi.

Kapteeni Tolla ilmoitti myös havainneensa lennon aikana, kello 15.20, valoilmiön suunnassa 120 astetta. Se meni suuntaan 300 astetta, räjähtäen Kuopion eteläpuolella.

Myös Kuusamossa ja Suomussalmen Ämmänsaaressa havaittiin eteläisellä taivaalla kirkas kahdeksi jakautunut valoilmiö kyseiseen aikaan. Ilmiön todettiin olevan todennäköisesti ilmakehään palannut satelliitti tai satelliitin kantoraketin osa.

Kurvisen vartion partio havaitsi Luomajärven koillispäässä kello 15.20 saman valoilmiön. Havaintoraporttiin

on tosin merkitty päiväksi 18.1., mutta kyseessä on sama tapaus kuin 17.1. Tuolloin kaksi rajajääkäriä näki kirkkaan esineen kulkevan koillisesta lounaaseen. Esineestä jäi tulilieska jälkeen ja siitä sinkoili tulikipinöitä jatkuvasti ympärille. Esine tuli suunnasta 25–00 ja se häipyi suuntaan 34–00. Häipymishetkellä partiomiehistä näytti siltä kuin esine olisi palanut loppuun. Sitä ennen se näytti kuitenkin jakaantuvan kahtia, jolloin muodostui kaksi tulijuovaa. Ilmiö oli näkyvissä kuitenkin vain kaksi sekuntia. Samanaikaisesti näkyi taivaalla savujuova. Se oli aika korkealla ja vähintään kymmenen kilometrin etäisyydellä. Savujuova oli näkyvissä noin neljä minuuttia. Partiomiehet kertoivat tapahtumapaikalla olleen 30 astetta pakkasta.

Ilmiön kerrotaan olleen näkyvissä vain kaksi sekuntia, siis suurin piirtein tähdenlennon ajan. Sinä aikana oli kuitenkin ehditty tekemään tarkat havainnot kohteesta.

Siviilinäkökantaa valoilmiön näkemiseen tuo rajajääkäreiden haastattelema 39-vuotias Jaakko Tiainen, joka kertoo nähneensä suunnassa 27–00 kirkkaan pallon 40 asteen kulmassa. Hän arveli pallon läpimitaksi 20 cm, ja se oli pudonnut alaspäin. Pallon perässä oli 100–200 metriä pitkä savujuova. Pallo hajosi kahteen osaan, joista kärkiosa oli pienempi. Molempien peräosassa oli 4–5 metriä pitkä tulilieska, joka kipinöi. Valoilmiö oli näkyvissä hetken aikaa. Se hävisi näkyvistä suuntaan 35–00. Savujuova oli näkyvissä noin 15 minuutin ajan. Mitään ääntä ei kuulunut.

Rajavartiolaitoksen mukaan ilmiö aiheutti Neuvostoliiton puolella vilkasta toimintaa. "Autot ajoivat täyttä vauhtia ja lentokoneet pyyhälsivät siihen suuntaan, minne valoilmiö liikkui, kuitenkin kaukana omalla puolellaan."

Loppuyhteenvetona ilmiöstä totesi komppanian päällikkö yliluutnantti Saksela seuraavaa: "On ilmeistä, että tunte-

maton esine on 17.1.1968 kello 15.19–15.23 lentänyt kaukana. Lentosuunta oli koillisesta lounaaseen. Ilmeisesti esine on hajonnut lopuksi – kahden näköhavainnon mukaan. Ääntä ei ole kuultu. Kyseessä ei liene ilma-alueen loukkauksena pidettävä lento."

Kuopion lennonjohto ilmoitti tästä havainnosta, että Nurmeksessa oli havaittu kello 15.20 valoilmiön lentävän matalalla suuntaan 300 astetta. Se oli jakaantunut kahteen osaan ja tuhoutunut 7–8 kilometriä Valtimon kirkonkylästä koilliseen. Lennonjohdon mukaan tapauksen näki ainakin kymmenen henkilöä.

Tammikuun 22. päivänä kello 18.59 havaittiin Utissa kiinteän valon liikkuvan etelästä pohjoiseen. Se oli kello 19.25 suunnassa 100 astetta ja se kääntyi etelään. Ilmiöstä tehtiin viimeinen näköhavainto kello 20.10. Tutkahavaintoja ei saatu.

Mielenkiintoinen tapaus. Esine on ollut varmasti korkealla, koska tutka ei havainnut sitä. Ehkä se oli Neuvostoliitosta lähetetty raketti.

Maaliskuun 12. päivänä havaittiin todennäköisesti raketti.

Tohmajärven Rajajääkärikomppaniassa palveleva rajajääkäri Laakkonen näki asuntonsa pihalta kello 18.55 etelätaivaalla isoa tähteä suuremman valoilmiön. Se oli punertava ja se liikkui väräjävästi ylös oikealle. Ilmiö oli kaukana. Se näkyi 30–60 sekunnin ajan, jonka jälkeen se katosi. Sama ilmiö toistui muutaman minuutin kuluttua. Suuntana oli 28–50 ja korkeuskulma 15 astetta. Saman tapahtuman näkivät useat muut rajamiehet ja siviilit. Lisäksi tekokuu lensi kello 19.14–19.25 välisenä aikana pohjoisesta etelään. Sen todettiin katoavan näkyvistä läntisellä taivaalla juuri valo-

ilmiön suuntaan. Sattumaa tai ei, samaan aikaan ammuttiin valoraketteja Neuvostoliiton puolella. Tutkimuksen suorittajan yliluutnantti Hämäläisen mielestä kyseessä oli kantoraketin laukaisu.

Ilmiötä yritettiin saada tutkankin kuvaruutuun, mutta mitään ei havaittu. Kohde oli liian kaukana Neuvostoliiton puolella. Lisäksi siitä annettiin tutkalle ilmoitus liian myöhään. Tutka-asemalle tehdyssä ilmoituksessa raketti oli saanut jo "ufomaisia piirteitä". Kello 20.25 yliluutnantti Hämäläinen ilmoitti tutka-aseman miehistölle, että Närsäkkälän ja Tohmajärven vartiot olivat havainneet kello 19.00 kuusta noin 30 astetta oikealle ja horisontista 15–20 asteen korkeudella hehkuvan, valovoimakkuudeltaan voimakaan tähden luokkaa olevan, ylös oikealle ja sen jälkeen alas katoavan esineen. Ilmiö näkyi 20–30 sekuntia. Sama toistui vielä kahdesti kello 20.00 mennessä. Tuolloin se oli kuusta noin 20 astetta oikealle. Tutkalla havaittiin kuitenkin myöhemmin jotain. Savonlinnan tutka-asema havaitsi kello 20.40 heikon maalin, joka oli 10,8 kilometrin korkeudessa, ja katosi heti. Sen todettiin "menneen ilmeisesti tutkakeilan läpi".

Tapaus jäi selvittämättä. Kyseessä ei varmaankaan ollut raketin lentoon liittyvä esine. Tutka-asema ei ilmoittanut, missä suunnassa esine oli ollut. Mikäli se oli havaittu Neuvostoliiton puolella, olisi se voinut jotenkin liittyäkin laukaistuun rakettiin.

Maaliskuun 20. päivänä kello 20.45 ilmoitti vääpeli Piironen saaneensa hälytyksen Muonion rajakomppaniasta. Muonion yläpuolella oli nähty valoilmiö, jossa tummanpunainen ja vihreä läiskä näkyivät suoraan havaitsijoiden yläpuolella. Enontekiön tutka oli toiminnassa kello 20.35–20.45, mutta ei saanut havaintoja. Kello 20.50 ilmoitti myös yliväpeli Ekman Taivalkosken tutka-asemalta nähneensä valoilmiön suunnassa 300 astetta.

Kyseessä saattaa olla jokin avaruudessa tehty rakettikoe.

Maaliskuun 22. päivänä kello 05.07 havaittiin Rovaniemen lentokentällä kirkas kohde suunnassa 100 astetta. Kohde veti perässään valosuihkua. Saman kohteen havaitsivat postikoneen ohjaajat samaan aikaan. Kohde havaittiin myös Iisalmen palolaitoksella kello 05.03. Kohteen lentosuunta oli koillisesta lounaaseen.

Ilmavoimat totesi kohteen olleen, havaintopaikkojen suurten välimatkojen perusteella, meteori tai ilmakehään saapuva satelliitin osan.

Ilmiö nähtiin laajemmallakin alueella. Kello 09.15 ilmoitti Viestikeskus 3:n tasopäällikkö kartionmuotoisesta esineestä, joka oli nähty Iisalmessa kello 05.03.

Raportissa ei kerrota, havaitsiko tutka kyseistä kohdetta. Havainto sisälsi ufomaisia piirteitä. Viestikeskus 3:n tasopäiväkirjan[14] ilmoitus vesittää kuitenkin tuon mahdollisuuden. Siinä kerrotaan Iisalmen palolaitoksen kymmenen miehen nähneen kartion muotoisen esineen, jonka perässä oli tulisuihku. Esine ei ilmeisesti ollut Suomen puolella.

Kyseessä taitaa kuitenkin olla Neuvostoliiton puolella lentänyt raketti. Sama, joka oli havaittu myös Rovaniemellä.

14 Tasopäiväkirja on tutka-asemalla pidetty päiväkirja tutkalla nähdyistä tapahtumista.

Lapin rajavartiostosta tiedusteltiin maaliskuun 30. päivänä kello 09.45, oliko 28.–29.3. välisenä yönä nähdyistä valoilmiöistä saatu tutkahavaintoja. Viestikeskus 5 ei ollut saanut mitään tietoa valoilmiöstä eikä myöskään tutkahavaintoja.

Kyseessä oli Tohmajärven Rajajääkärikomppanian pohjoisella taivaalla havaitsema valoilmiö. Mikä ilmiön sitten oli aiheuttanut? Komppanian päällikön viransijainen yliluutnantti Hämäläinen totesi raportissaan, ettei uskalla tehdä omaa päätelmää. Ilmiö oli kuitenkin kaukana Muurmanskin itäpuolella. Etäisyyttä on ollut ainakin 1000 kilometriä, koska tekokuu oli näkynyt havainnon etupuolella. Tekokuu lentää yleensä 200 kilometrin korkeudella ja häipyy näkyvistä (horisontista) noin kymmenen asteen kulman taakse noin 1000 kilometrin päässä. Hämäläisen mukaan valoilmiö saattoi olla aivan tavallinen taivaan optinen ilmiö "halo".

Katsottaessa havainnoista tehtyjä piirroksia, tulee mieleen, että ne ovat aiheutuneet Neuvostoliiton ilmakehässä tekemästä ydinräjäytyksestä. Ajatustani tukee myös Rajavartiolaitoksen tekemät piirrokset, jotka tehtiin Närsäkkälässä ja Tuupovaarassa.

Seuraavanakin yönä räjähteli taivaalla. Pohjois-Karjalan Rajavartiostossa tehtiin 30.3. keskiyöllä kaikkiaan 11 havaintoa valoilmiöstä koillisella taivaalla. Niistä neljä oli tähystystorneista tehtyjä havaintoja.

Rajamiesten havainnoista kerrottakoon Rajakankaan vartion näkemä tapaus. Tuolloin puomivartioon lähtevä partio havaitsi kello 01.10 pyöreän, nousevan kuun kaltaisen ja värisen valoilmiön puiden latvojen tasalla. Ilmiö oli näkyvissä noin kymmenen minuuttia. Se oli valoisa ja hyvin kaukana. Mielenkiintoisena lisähavaintona partiomiehet näkivät ilmiön editse lentävän tekokuun. Täälläkin oli sel-

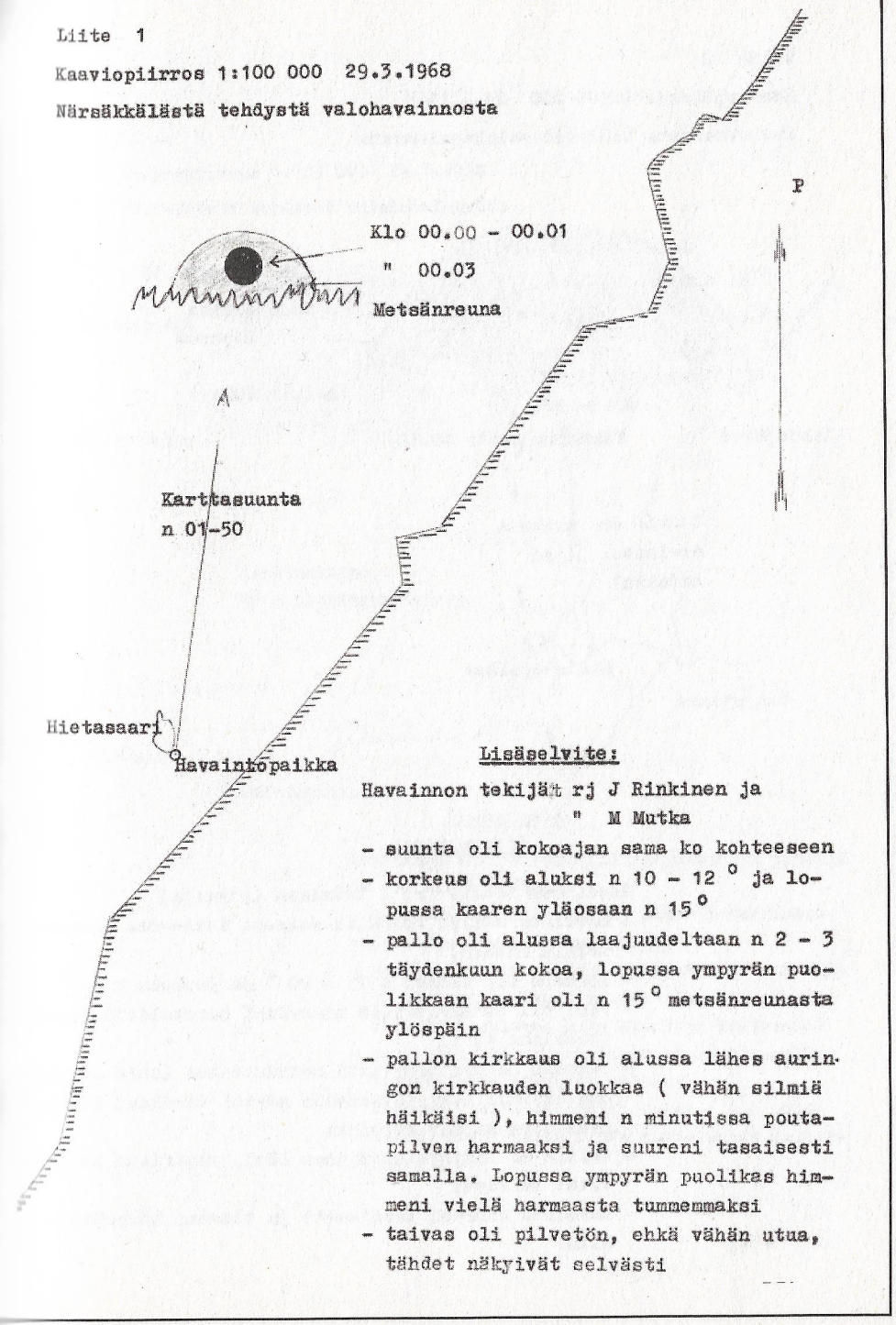

Liite 2

Kaaviopiirros 1:100 000 29.3.1968

Tuupovaarasta tehdystä valohavainnosta

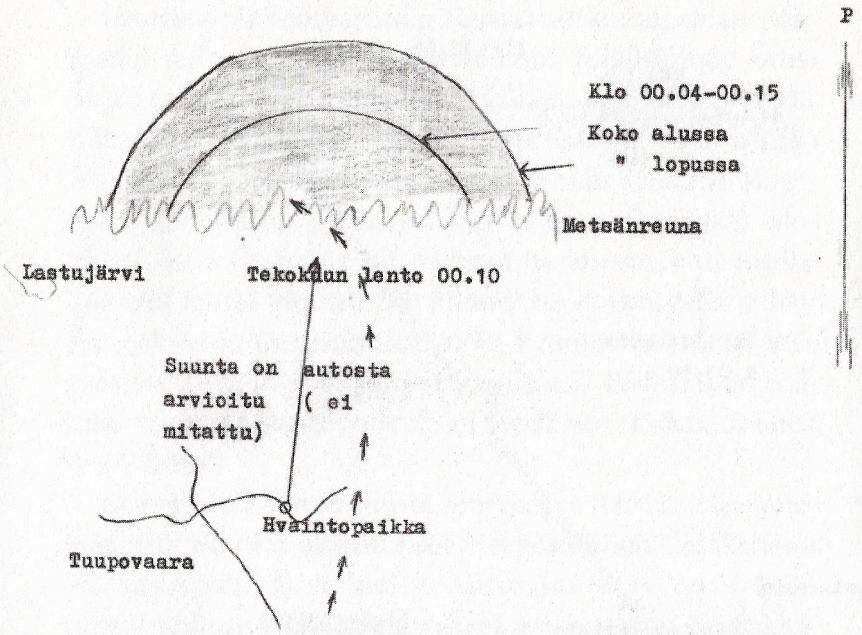

Lisäselvite:

Havainnon tekijä rj N Väänänen (autosta)

- havainto säilyi kokoajan samassa suunnassa (maanteihin nähden)
- korkeus oli aluksi n 15 - 20 ° ja lopussa n 30 °
- väri oli punakeltainen himmeämpi normaalista kuuta (tasainen väri)
- tekokuu häipyi näkyvistä metsäntaakse (ehkä havainnon eteen). Lakipisteessään näytti tekokuun lento havaintoa kohden selvästi
- tähtiä ei näkynyt havainnon läpi, ympärillä ne loistivat selvästi
- havainto suureni tasaisesti ja tummeni näkymättömiin

Liite 3

Kaaviopiirros 1:100 000 29.3.1968

Värtsilästä tehdystä valohavainnosta

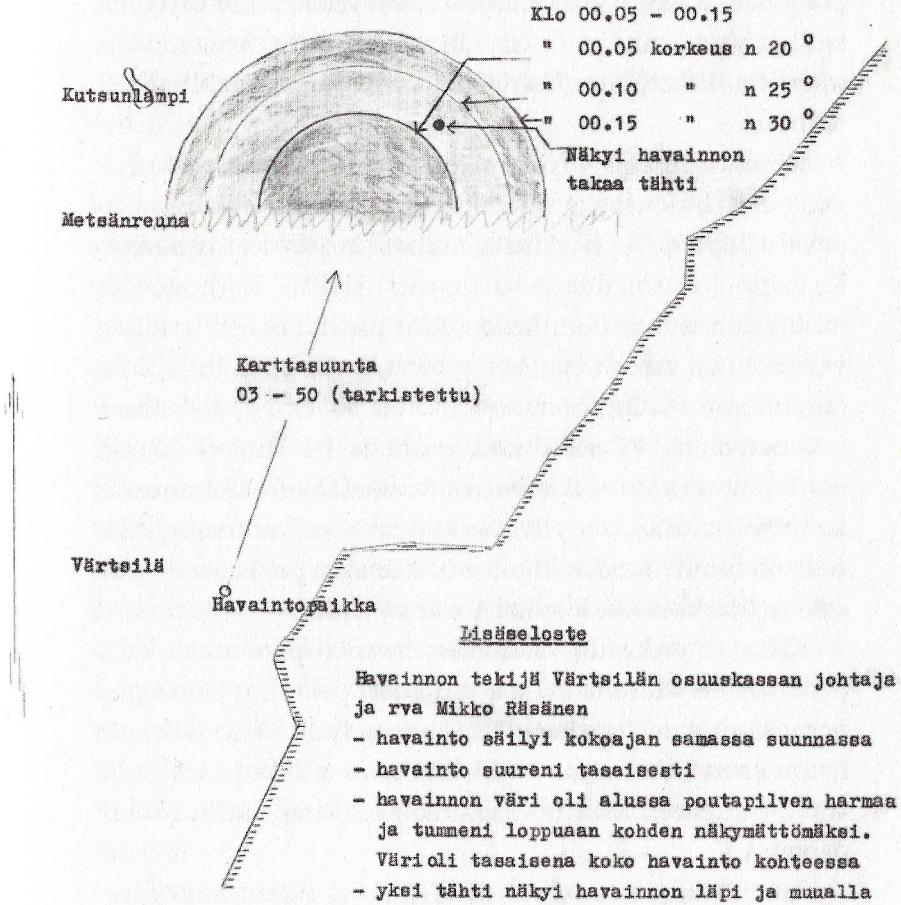

Lisäseloste

Havainnon tekijä Värtsilän osuuskassan johtaja ja rva Mikko Räsänen

- havainto säilyi kokoajan samassa suunnassa
- havainto suureni tasaisesti
- havainnon väri oli alussa poutapilven harmaa ja tummeni loppuaan kohden näkymättömäksi. Väri oli tasaisena koko havainto kohteessa
- yksi tähti näkyi havainnon läpi ja muualla taivaalla ne näkyivät selvästi.

Räsänen otti havainnosta kaksi (2) valokuvaa, mutta kuvat eivät onnistuneet luettaviksi

keä sää ja heikko länsituuli. Lämpömittari näytti nolla °C. Revontulet näkyivät luoteisella taivaalla.

Tornitähystäjät Ostronsaaren ja Kaatiolammen torneista onnistuivat näkemään ilmiön sen alusta alkaen, kun valopallo alkoi kohota horisontista ja aloittaessa kiidon kohti pohjoista. Rajajääkäri Valtonen totesi kiikarillaan myös rakettisuihkun, mitä ei ilman kiikaria havaittu. Molemmista torneista havaittiin myös räjähdykselle tunnusomainen leimahdus.

Räjähdyksestä syntyi puolipallon muotoinen (ylösalainen pata), laajeneva ja vähitellen 15 minuutin kuluessa häipyvä valopallo. Se havaittiin muissakin joukko-osastoissa. Kajaanin kasarmialueen vartiomies, jääkäri Korhonen ilmoitti nähneensä noin kello 01.00 puolipallon muotoisen valkoisen tai valkohehkuisen pilven. Vartiomies oli kiinnittänyt huomiota ilmiöön, koska se oli pilveksi epätavallisen tasareunainen. Pilven ilmestymistä ja häviämistä hän ei voinut havaita vartiotehtäviensä vuoksi. Noin 15 minuutin kuluttua havainnosta pilvi oli kuitenkin jo kadonnut. Alueella oli muuten melkein pilvetön taivas ja pakkasta oli pari astetta. Kaakkoistuuli puhalsi voimakkaasti.

Kainuun prikaatin vartiomies havaitsi puolestaan kello 02.00–04.00 välisenä aikana punaisen pallon, joka oli pienempi kuin kuu. Se lensi idästä länteen ja oli näkyvissä noin kymmenen minuuttia. Ilmiö himmeni välillä ja kirkastui sitten uudelleen. Sää oli samanlainen kuin edellisessäkin paikassa.

Kolmas havainto tehtiin Kuusamossa Esson huoltoasemalla. Tuolloin, kello 00.05, nähtiin kookas valopallo nousevan hitaasti kohtisuoraa ylös. Se oli näkyvissä noin 15 sekuntia, jonka jälkeen se katosi suuntaan 20–00. Täälläkin sää oli kirkas, mutta melkein tyyni. Pakkasta oli myös pari

astetta. Pohjoisella taivaalla loisti voimakkaat revontulet.

Siviilien tekemistä havainnoista kerrottakoon Kiekinkosken alueen vartion naapurin isännän tekemä havainto. Hän näki kello 01.00 sinisen, todennäköisesti pyrstöllä varustetun valoilmiön laskeutuvan maata kohti suunnassa 28–00. Ilmiö oli kaukana ja havaintohetkellä lähellä taivaan rantaa, joten se näkyi vain hetken.

Viestikeskus 5:n ilmoituksen mukaan ilmiöstä ei saatu tutkahavaintoja.

Sanomalehdetkin kirjoittivat asiasta. Kainuun Sanomat kertoi sinertävän valoilmiön nähdyn Kuhmon Hukkajärveltä idän ja etelän välisellä taivaalla. Se oli lentänyt kohti maata.

Havaittu ilmiö ei ollut kuitenkaan ufo. Kyseessä oli paljon pelottavampi tapaus. Rajavartioston päällikkö kenraaliluutnantti Koppinen totesi havainnon selitykseksi seuraavaa: "Tasan kello 00.00 Suomen aikaa (kello 01.00 Neuvostoliiton aikaa) oli Karhumäen alueelta ammuttu kaukoraketti tai ohjuksen torjuntaohjus pohjoista kohti. Lennettyään 1–2 minuuttia, raketti räjähti tai räjäytettiin noin 170 kilometrin korkeudessa Vienan Kemin yläpuolella. Räjähdyksestä syntynyt savupilvi oli jo auringon valossa ja se näkyi sen vuoksi hohtavana pilvenä. Räjähdyksestä johtuva pilven laajeneminen oli tyhjiötä vastaavissa olosuhteissa hyvin nopeaa, joten pilvi jatkoi matkaansa raketin lentoradan suunnassa. Ennen lopullista hajoamistaan pilvi oli 200–300 kilometriä läpimitaltaan."

Pilven suuntaan kello 00.10 lentäneen satelliitin arveltiin liittyvän raketin räjäytykseen. Suurikokoisen radioaktiivisen pilven todettiin saattavan aiheuttaa kauko-ohjusten laitteille häiriöitä tai räjäyttää ne. Rajavartiolaitokselta oletettiin, että venäläiset kokeilivat, osaisivatko he luoda pilven

vihollisen ohjusta esittävän satelliitin lentoradalle.

Tämän päätelmän mukaan venäläiset räjäyttivät taivaalla ydinohjuksen. Suomalaisten havaitsema pilvi oli radioaktiivista saastetta, jolla venäläiset kokeilivat, voisiko se tuhota vihollisen ampuman ohjuksen.

Näissäkin kahdessa tapauksessa on pientä ristiriitaisuutta. Raporttien mukaan räjähdykset tapahtuivat kahtena peräkkäisenä yönä. Loppuraportissa mainittu satelliitin lento viittaisi siihen, että koe suoritettiin 29.3. ja keskiyöstä johtuen on siitä tehty myös toiset raportit seuraavalle päivämäärälle merkittynä.

Ilmakehässä 1960-luvulla suoritetut ydinkokeet olivat yleisiä. Niitä tekivät kaikki ydinasevaltiot. Onneksi ne kiellettiin ja nykyään sallitaan vain maanalaiset ydinkokeet. Suomen maaperässä on vieläkin jäämiä 1960-luvun ydinkokeista.

Kainuun Sanomien toimittaja Partanen soitti 18.4.1968 kello 16.25 Suomussalmen Rajajääkärikomppaniaan yliluutnantti Toloselle. Toimittaja kertoi, että edellisenä iltana kello 21.30 oli miespuolinen pankkivirkailija Pälvi havainnut kirkkaan, ilmeisesti säähavaintopalloa muistuttavan ilmiön Ämmänsaaressa. Ilmiö oli ollut korkealla ja liikkunut hyvin hitaasti itään. Siirtyessään itään, se oli samalla laskeutunut maata kohti. Valo oli näkynyt säännöllisen välein, jonka jälkeen hävinnyt. Havaintohetkellä oli kirkas sää ja heikkoa luoteistuulta.

Rajajääkärit alkoivat tutkia välittömästi havaintoa. He haastattelivat 32-vuotiasta havainnontekijää. Tämä kertoi havainneensa asuntonsa ikkunasta suunnassa 50–00 kirkkaan, melkein suorakaiteen (alapäästään litistyneen) muotoisen esineen. Pankkivirkailija siirtyi parvekkeelle katsomaan ilmiötä tarkemmin. Hän havaitsi sen näkyvän

kirkkaana ainakin 2,5 minuuttia.

Rajavartiosto totesi ilmiöstä, että se oli samanlainen kuin huhtikuun 10. päivänä havaittu, mutta nyt se oli hieman lähempänä.

Rajavartiostossa tiedettiin, että 10. päivänä nähty tapaus oli todellisuudessa noin 16 kilometrin korkeudella liitävä säähavaintopallo, joka oli vaeltanut suunnasta 18–00 suuntaan 20–00 noin 20 kilometrin päässä havaintopaikasta.

Huhtikuun 19. päivänä kello 15.15 tiedusteltiin Taivalkosken tutka-asemalta, oliko siellä havaittu kyseistä ilmiötä. Tutkalla ei ollut näkynyt mitään tavallisuudesta poikkeavaa, vaikka tavallisesti tutkat havaitsevat säähavaintopallot.

Tutkimuksien yhteydessä kuultiin Suomussalmen Rajajääkärikomppanian henkilökunnan lisäksi peräti 89 henkilöä. Tapahtumasta oli silti vain yhden henkilön havainto. Ilmiöstä todettiin lopputuloksena, ettei se ollut tekokuu tai tähti. Sen arveltiin olleen säähavaintopallo.

Suomussalmen alueella havaittiin seuraava valoilmiö toukokuun 1. päivänä. Tuolloin Viiangin vartiolla palveleva rajajääkäri Kokkonen näki kello 02.19 suorittaessaan päivystäjälle käskettyä "kuulostus- ja tähystystehtävää", vartion pihalla pallomaisen valoilmiön lentävän nopeasti pohjois-eteläsuunnassa. Ilmiön väri vaihteli kirkkaan, kellertävän, punaisen ja vihreän sävyisenä ja se oli näkyvissä vain viisi sekuntia. Esine ilmaantui pilvipeitteen takaa näkyviin suunnasta 57–00 ja häipyi talon taakse suuntaan 45–00. Ilmiön perässä näkyi pyrstö ja siitä kuului suhinaa. Pyrstöineen esine näkyi puolentoista sormen levyisenä ja sen lentokorkeus oli noin 70 astetta.

Kuivajärven vartiolla palveleva rajajääkäri Härkönen

näki puolestaan ilmiön ensin tähteä muistuttavana pisteenä, mutta se suureni nopeasti. Valoilmiö lensi pohjoisesta etelään ja se kiisi melkein Härkösen yläpuolelta. Valoilmiön lento kesti 20–30 sekuntia, joten havaintoihin oli reilusti aikaa. Ilmiö näytti häipyessään tulevan kohti maata ja sammuvan. Valoilmiön kadottua kello näytti lukemia 02.20. Lentokorkeutta ei havaitsija pystynyt määrittelemään, mikä onkin varsin luonnollista. Rajajääkäri päätteli kuitenkin ilmiön suuresta koosta (1–2 metriä), kohteen olleen matalalla.

Härkösen lisäksi saman ilmiön näkivät yhtä aikaa kaksi rajajääkäriä ja kolme siviiliä.

Puraksen vartiopäällikkö rajavääpeli Nieminen ja rajajääkäri Perttula havaitsi saman ilmiön. Se lensi melkein heidän ylitseen. Myös he näkivät kohteella pyrstön ja kuulivat suhinan. Matalalla lentäneen kohteen nopeudeksi he arvelivat 600–800 km/h.

Kainuun Rajavartioston esikunnasta otettiin yhteyttä myös Kuusamon Rajajääkärikomppaniaan. Sieltä kyseltiin, olivatko heidän rajajääkärit nähneet havaittua ilmiötä. Kysely suoritettiin erittäin kattavasti, kaikkiaan 77 eri paikasta kysyttiin havaintoja. Ainoastaan Kärpän vartiolta havaittiin valoilmiö. Tuolloin Kärpän vartion päivystäjä, rajajääkäri Heikkilä havaitsi kello 02.20 suunnassa 02–00 korkealla lentävän kirkasta valoa heijastavan pallon, jolla oli punertava pyrstöosa. Esine näkyi noin puolen minuutin ajan. Havaitsijasta näytti kuin esine oli kaartanut oikealle, häviten suuntaan 32–00. Havainnon tehneen rajajääkärin mukaan kyseessä oli ilmakehään joutunut satelliitti tai meteori. Tämän vuoksi vartiolta ei ilmoitettu havainnosta aiemmin, koska siellä ei tapausta pidetty mitenkään harvinaisena.

Suomussalmen Rajajääkärikomppaniassa tapausta tutkineen yliluutnantti Tolosen mielestä kyseessä oli noin 200

kilometrin korkeudella nopeasti lentänyt, alas syöksyvä satelliitti, tai sen osa.

Samana päivänä, kello 15.30, havaittiin myös Kuopiossa noususSa ollut valoilmiö. Se ei vilkkunut, eikä siitä kuulunut mitään ääntä. Eräs rouva ilmoitti tapauksesta Viestikeskus 3:lle. Myös partioimassa olleet poliisit näkivät ilmiön.

Kyseessä lienee ollut Neuvostoliiton laukaisema raketti. Asiassa on huomiota herättävää se, että tavallisesti rakettihavainnot tehtiin pimeän tai ainakin hämärän aikana. Nyt oli valoisaa, mutta valoilmiö näkyi silti hyvin.

Maanviljelijä Kinnunen oli toukokuun 3. päivänä matkalla autollaan Kuhmosta kotiinsa Vartiuksen Kiimavaaraan. Kyydissä oli hänen vaimonsa ja poikansa, sekä naapurin pariskunta. Heidän ollessa Riihiahon kohdalla kello 02.20, havaitsivat he auton tuulilasin läpi isokokoisen tekokuun. Alussa ilmiö näkyi pyöreänä kuin isokokoinen tekokuu. Sen koko suureni nopeasti. Ilmiöstä myös putosi jotakin, kuin pieni tähti olisi irronnut ja hävinnyt näkyvistä välittömästi pudottuaan. Ilmiöstä näkyi myös säkenöivä tulipyrstö, josta sinkoili kipinöitä ylös, alas ja taaksepäin. Tulenvärinen pyrstö oli voimakkaasti kallellaan vaakatason alapuolelle. Ilmiö liikkui nopeasti koillisesta lounaaseen, ollen näkyvissä 10–20 sekuntia. Valoilmiöön arveltiin etäisyydeksi 50–100 kilometriä ja se oli ollut 10–30 kilometrin korkeudella. Sää oli melkein kirkas ja tyyni.

Rajavartiolaitos ei ole ilmeisesti tarkemmin määritellyt ilmiötä. Siitä ei ole ainakaan dokumenttia. Sen todettiin olleen "jokin epätavallinen ilmiö".

Itse henkilökohtaisesti kallistun Neuvostoliitosta lähetetyn raketin kannalle. Itsekin olen nähnyt joskus 1970-luvun puolivälissä yhdessä isäni ja äitini kanssa, kuinka hohtava esine kiisi taivaalla nopeasti ylöspäin. Esineen perässä oli

pitkä tulisuihku. Sitten se sammui ja sen perästä näytti tippuvan jotain. Tämän jälkeen tulisuihku syttyi uudelleen. Sama toistui kaikkiaan kaksi kertaa. Arvelimme heti kyseessä olevan Neuvostoliitosta ammutun raketin. Tippuva esine oli raketin ensimmäinen vaihe, osa joka käytti polttoaineensa ja tehtävänsä loppuun. Tämän jälkeen se irrotettiin ja se tipahti kohti maata, samalla uuden vaiheen syttyessä toimimaan. Seuraavana aamuna radiossa kerrottiinkin Neuvostoliitosta laukaistun raketin avaruuteen kyseisenä aikana. Havaintojen yhdenmukaisuuden johdosta tulkitsen selitystä vaille jääneen ilmiön raketiksi.

Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan kesäkuun 10. päivänä kello 11.32 havaittiin Kuopion Rissalan kentän päällä kirkas ellipsin muotoinen esine. Se lensi suurella nopeudella korkealla pilvien yläpuolella pohjoisesta etelään näkyen 5–10 sekuntia. Ilmiöstä ei kuulunut mitään ääntä. Lopulta se häipyi pilveen tai sen taakse. Tutkassa ei näkynyt mitään erikoista, jonka perusteella todettiin, ettei se ole metallia.

Todella mielenkiintoinen tapaus, jonka muodon ja liikkeen perustella voidaan todeta sen muistuttaneen lentävää lautasta.

Asiassa herättää huomiota se, että pilvien yläpuolella lentäneestä esineestä tehtiin näköhavaintoja, vaikka tutka ei saanutkaan siitä havaintoa. Ilmeisesti taivaalla oli aukkoja pilvikerroksessa, josta esine havaittiin. Kentällä oli kyllä MiG-hävittäjiä, mutta ne tuskin olisivat ehtineet käydä tunnistamassa kohdetta. Toinen huomiota herättävä seikka on, mistä tunnistettiin, ettei esine ollut metallia? Siitäkö, ettei se näkynyt tutkassa?

Havainto on erittäin mielenkiintoinen, eikä sille ole löytynyt luonnollista selitystä.

Liite 1 a 1./KR:n kirj n:o 255/III/13 i/3.5.68

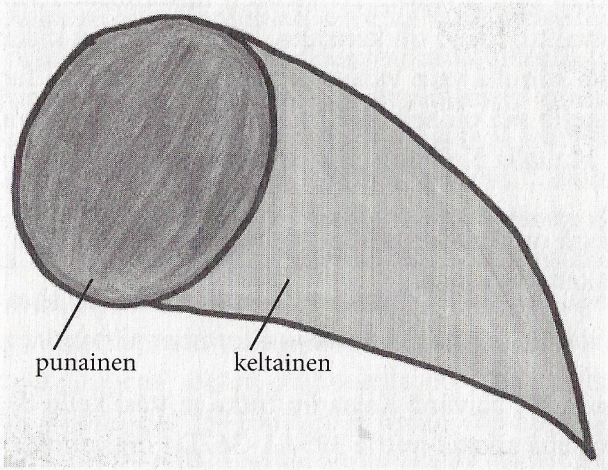

Selite

Mv Kinnusen ilmoitus havaintokohteen muodosta ja lentoasennosta.

Kohteen koko verrattuna normaaliin kuun kokoon oli noin kolmannes kuun koosta.

Heinäkuun 7. päivänä kello 00.01 havaittiin Kuhmon Jonkerin vartion alueella olevasta tähystystornista minuutin ajan näkynyt valoilmiö. Se nousi suunnasta 15–00 kaartaen noin 15 asteen kulmassa. Vaaleana näkynyt valoilmiö katosi suuntaan 11–00. Kohde jätti jälkeensä savu- tai sumujuovan. Mitään räjähdykseen tai esineen hajoamiseen viittaavaa ei havaittu. Ilmiö oli kaukana, koska se näkyi kiikarilla ja paljailla silmillä vain vaaleana hohtavana valona. Tapahtumahetkellä sää oli selkeä, kirkas taivas ja aurinko valaisi ilmiötä. Muualla Kainuun rajavartioston alueella ei ilmiötä havaittu.

Kyseessä on ilmeisesti ollut Neuvostoliiton puolella ammuttu raketti tai ohjus.

Heinäkuun 30. päivänä Kajaanin tutka mittasi kello 08.15–09.16 välisenä aikana reittiä 395A1–367D4 liikkunutta tunnistamatonta kohdetta. Sen nopeus oli 150 km/h ja lentokorkeus 2,5 kilometriä.

Puolustusvoimat suosii erilaisia "ruutukarttoja". Ne tehdään piirtämällä normaaliin karttaan ruudut, jolloin koko maa tulee jaettua tällöin pieniin osiin. Ruudut numeroidaan ja nekin jaetaan vielä neljään osaan, jotka merkitään kirjaimin. Nekin jaetaan vielä kuvitteellisesti numeroin merkittyihin ruutuihin, jolloin kartalta kyetään löytämään tarkka paikka. Sellaisia tarvitaan esimerkiksi lentohyökkäyksiä varten.

Reitti sijaitsi Ilmavoimien ruutukartalla paikassa, jonka

lähtökohta oli Yli-Iin koillispuolella sijaitsevan Tannilan tienoilla. Kohde katosi Rantsilan seudulla.

Lentoreittiä tarkasteltaessa voidaan havaita, että Paavolan tutka-asema sijaitsee aivan lentoreitin vieressä. Ilmeisesti siellä oleva tutka ei ollut tuolloin toiminnassa.

Ilmavoimat ei kyennyt tunnistamaan kohdetta tarkemmin. Tuona aikana esimerkiksi kahlaajalintujen naaraat muuttavat jo etelään, tai ovat jo muuttaneet. Kohteen nopeus ja lentokorkeus viittaavat lintuparven lisäksi myös ilmapalloon. Myös lentokone on eräs vaihtoehto, mutta suomalaisia koneita ei tuona aikana havaintoalueella lentänyt.

Ilmavoimissa tiedetään muuttolintujen muodostavan tutkalle epämääräisiä maaleja. Lintujen ja parven koosta sekä tiiveydestä riippuu tutkakaiun selvyys. Joskus ne ovat epämääräisiä viivoja tai pyöreähköjä tai soikeita merkkejä. Jotta muuttolintujen aiheuttamat tutkakaiut osattaisiin ennakoida ja tulkita oikein, annettiin elokuussa 1964 tutkaoperaattoreille muuttolintujen nopeuksista seuraavat tiedot: lintujen nopeus meren yläpuolella 60–120 km/h, nopeus maan yläpuolella 75–190 km/h. Maan yllä nopeus oli suurempi kuin merellä. Lisäksi lentonopeus kasvoi mitä ylempänä parvi lentäisi.

Elokuun 7. päivänä havaittiin läntisellä Kallavedellä kolmion muotoinen hohtava esine. Se näkyi kello 15.15–15.45 välisenä aikana lentämässä lännestä itään. Esineen lentokorkeus vaihteli 3–5 kilometrin välillä. Fouga Magister radiokutsultaan 231 kävi tunnistamassa esineen kello 17.05. Myös yksi MiG–21:n lentäjä näki kyseisen esineen. Ilmavoimista todettiin, että lentomestari Kuusela oli antanut asiasta selvityksen erikseen. Mikä se oli, siitä ei ole tietoa tarjolla,

ainakaan vielä. Kolmion muotoinen esine viittaisi sääha-vaintopallon alapuolella roikkuvaan laitteistoon.

Kuhmon Rajajääkärikomppanian Kivikiekin vartioaseman kaksi rajajääkäriä havaitsi 23.8. kello 21.57–21.58 vilkkuvan valon taivaalla suunnassa 08–00. Rajamiehet kertovat ilmiöstä havaintoilmoituksessa näin: "Valo oli Pohjantähden kokoinen. Valo syttyi ja sammui kerran sekunnissa. Valon voimakkuus oli tähtien luokkaa. Lentonopeus oli puolta nopeampi kuin Sputnikin. Lentokorkeus oli arviolta Sputnikin lentokorkeus. Havaintohetkellä valoilmiö oli pään yläpuolella. Ääntä ei kuulunut. Sää oli tyyni ja selkeä."

Kuhmon Rajajääkärikomppanian päällikkö majuri Laine totesi lausunnossaan, että ilmiötä oli vaikea selittää. Hänen mukaansa kysymyksessä saattoi olla tekokuu, jonka valon välähtely johtui siitä, että näennäisesti kirkkaasta säästä huolimatta oli siellä täällä pilviä, joiden takaa tekokuu kulki. Tämän vuoksi näytti siltä, että valo syttyi ja sammui säännöllisesti. Majuri oletti myös, että kyseessä saattoi olla lentokone, jonka purjehdusvalot olivat sytytettyinä. Hän arveli sen olevan vähemmän todennäköistä.

Itse henkilökohtaisesti kallistun satelliitin kannalle, vaikka ilmiön nopeus arveltiin "Sputnikin" lentonopeutta suuremmaksi. Taivaalla risteili jo vuonna 1968 lukuisia satelliitteja ja kantorakettien osia. Ne kiersivät maapalloa eri nopeuksilla ja eri korkeuksilla. Suuremmat esineet, tai matalammalla olevat näkyivät usein isompina ja vastaavasti pienemmät tai korkeammalla liikkuvat pienempinä. Samoin korkeammalla liikkuva satelliitti näyttää liikkuvan hitaammin kuin matalammalla oleva, vaikka niiden nopeus olisikin sama. Näinhän on lentokoneidenkin kanssa. Satelliitit ovat kuitenkin erimuotoisia ja ne ovat päällystetty eri materiaaleilla. Niissä on myös erikokoisia aurinkopaneeleja. Nämä seikat vaikuttavat myös satelliitin näkyvyyteen.

Esineen vilkkuminen saattoi todellakin johtua ohuista pilvistä. Monet tähdetkin näyttävät vilkkuvan erivärisinä. Se johtuu puolestaan maapallon ilmakehästä.

Suomussalmen Rajajääkärikomppanian toiminta-alueella, Raatteen vartiolla palvellut ylirajajääkäri Kela oli 24.8. suorittamassa tähystys- ja kuulostustehtävää. Hän havaitsi kello 00.44 rakettia muistuttavan kirkkaan, molemmista päistä punertavan esineen lentävän vaakasuorassa länteen. Rajamies mittasi sormillaan esineen lentokorkeuden. Tuloksena oli, että esine lensi kaksi sormen leveyttä puiden latvojen yläpuolella. Esine ilmestyi suunnasta 09–00 ja räjähti suunnassa 05–00. Tasan minuutin kuluttua lensi toinen samanlainen kohde samaa reittiä ja samalla korkeudella. Sekunnin tai kahden kuluttua ilmaantui näkyviin vielä kolmas kohde. Ne kaikki räjähtivät samassa paikassa. Jäljelle jäi kaksi kirkasta ja yksi punainen savupatsas, jotka häipyivät näkyvistä tuulen hajottamina noin kymmenen minuutin kuluttua. Kohteen lento ja hajoaminen kesti vain noin viisi sekuntia. Lähtölaukauksia tai hajoamisräjähdystä ei kuulunut.

Havainto tehtiin Raatteella tähystystornissa rajamerkillä 717. Rajamerkillä 718 havaittiin kahden rajajääkärin näkemänä vain kaksi kohdetta. Niiden räjähtäessä syntyi pyöreät savupatsaat, joista toinen oli punainen. Muut havainnot olivat samat molemmilla vartiopisteillä.

Ylirajajääkäri Kela ilmoitti havainnoistaan myös Viiangin vartion päivystäjälle rajajääkäri Mikkoselle. Tämä meni vartion pihalle ja näki kaksi lähekkäistä savupatsasta, joista

vasemman puoleinen oli kirkas ja toinen punainen. Savupatsaiden yläreuna näkyi 30 asteen kulmassa, leveyden ollessa 20 astetta. Savupatsaat laajenivat ja häipyivät suhteellisen nopeasti. Kello 00.56 niitä ei enää näkynyt.

Karttimon vartiolla palvellut rajajääkäri Kauppinen näki tornissa rajamerkillä 747 kello 00.44 suunnassa 11–75 myös kolme vierekkäistä melkein oranssia valopatsasta. Havainto näkyi 7–10 asteen kulmassa. Kaksi vasemman puoleista valopatsasta eteni heikon tuulen mukana länsi-luoteeseen ja ne tulivat samalla kirkkaammiksi ja pallomaisiksi. Oikeanpuoleinen, väriltään melkein punainen, näytti pysyvän paikallaan ja hajoavan siihen. Valopatsaat hävisivät näkyvistä kello 00.55 suuntaan 04–00.

Kauppinen hälytti heti paikalle myös kolme muuta rajamiestä. He havaitsivat saman ilmiön.

Yliluutnantti Tolonen sai tämänkin jutun tutkittavakseen. Neljässä eri vartiopisteessä yhteensä kahdeksan miestä oli havainnut kyseisen ilmiön. Lisäksi kuultiin 42 henkilöä, jotka eivät kuitenkaan olleet nähneet valoilmiötä.

Tutkimusten jälkeen yliluutnantti Tolonen päätyi tulokseen, jossa kello 00.44 oli Neuvostoliiton puolelta ammuttu samanaikaisesti kahdessa eri paikassa yhteensä kolme rakettia tai pientä ohjusta. Ne jättivät hajoamispaikalle kaksi kirkasta ja yhden punaisen savupatsaan. Savu- tai valopatsaat olivat yläosasta pallomaisia, mutta alareuna oli tasainen. Tätä olettamusta tuki se, ettei Puraksen, Lapinlammin ja Pirttivaaran alueelta saatu havaintoja ilmiöstä. Toinen, todennäköisempi vaihtoehto oli kuitenkin se, että Neuvostoliiton puolelta ammuttiin kello 00.44 alkaen yhdestä paikasta kolme samaa reittiä kulkevaa rakettia tai ohjusta. Paikka olisi Raatteen ja Karttimon suuntien leikkauspiste, eli 45–50 kilometriä rajamerkki 752:sta suuntaan 14–00 tai

laukaisupaikka oli kauempana. Tätä mahdollisuutta tuki se, ettei mitään lähtölaukausten tai räjähdysten ääntä kuultu. Lisäksi savupatsaiden, jotka todellisuudessa lienevät olleet pallomaiset, alareuna näkyi tasaisena horisontin peittäessä alaosan.

Rajavartioston komentaja everstiluutnantti Ahonen totesi tutkimusasiakirjat nähtyään kyseessä olleen useiden satojen kilometrien päästä, mahdollisesti Kuolan alueelta, laukaistun ohjuksen tai raketin. Havainnossa saattoi olla myös kyse kolmen ohjuksen tai raketin sarjasta, joka räjäytettiin avaruudessa. Räjähtäessään niistä jäi räjähdyspilvi, joka heijastui taivaalla auringon valossa useiden minuuttien ajan.

Valoilmiöt olivat niin voimakkaita, että ne näkyivät myös laajemmalla alueella. Kuusamon Rajajääkärikomppaniassa tehtiin ilmiöstä havaintoja viidellä vartiolla. Valoilmiön nähneet kertoivat siitä hieman toisistaan poikkeavalla tavalla, joka johtui vartioiden sijainnista. Joihinkin vartioihin ilmiö nähtiin paremmin, tai kohteet lensivät sellaisessa kulmassa, jossa ne havaittiin tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin.

Kortesalmen vartion kahden miehen partio havaitsi kello 00.45 kolme valopistettä, jotka lähestyivät jonossa 10–00 asteen suunnassa. Havainnon tekohetkellä miehet olivat tähystystornissa. Ilmiö tuli hyvin kaukaa, mutta se lähestyi nopeasti. Noin kolmen sekunnin kuluttua valot näyttivät räjähtävän yksi kerrallaan samassa paikassa suunnassa 11–00. Räjähdyksestä muodostui nopeasti laajeneva ympyrän muotoinen valokehä, jonka halkaisija oli satoja metrejä. Valopallo kulki tuulen mukana ja häipyi näkyvistä kello 00.55. Paikka, josta valot ensi kerran tulivat näkyviin, jäi hehkumaan kuin verenpunainen aurinko. Hehku laajeni ja laskeutui hitaasti alaspäin ja häipyi näkyvistä kello 01.27. Kaikki

ilmiöt olivat melko korkealla, eikä niistä kuulunut ääntä.

Kuntijärven vartion päivystäjä havaitsi puolestaan kello 00.44 suunnassa 08–00 ylöspäin nousevan puolipyöreän valoa hohtavan pilven. Se liikkui nopeasti pohjoiseen ja samalla ylöspäin. Kello 00.45 näkyi suunnassa 10–00 ja noin 45 asteen korkeudella nopeasti pohjoiseen liikkuva keltainen valo. Se muistutti syttymisvaiheessa olevaa rakettia. Noin 45 sekunnin kuluttua valo hajosi suunnassa 08–00 ja synnytti nopeasti laajenevan puolipyöreän valoa hohtavan pilven, joka liikkui pohjoiseen. Pilvi oli 60–70 asteen korkeudella ja se katosi kello 00.55. Vartion päivystäjän mukaan ilmiö muistutti 20.3.1968 havaittua avaruudessa tapahtunutta sähköistä purkausta.

Pukarin vartion ylirajajääkäri Ollila havaitsi tähystystornista kello 00.45–00.46 idässä kaksi keltaista valoilmiötä. Ne olivat puolikuun muotoisia ja kulkivat luoteesta kaakkoon. Suunnassa 15–00 kohteet kulkivat peräkkäin melko lähellä toisiaan. Niiden ympärillä heijasti keltainen valo. Ilmiö oli näkyvissä kymmenen sekuntia.

Riekin vartion kaksi rajajääkäriä havaitsi tähystystornista kello 00.45 valoilmiöt noin kahden minuutin ajan. Tuolloin näkyi suunnassa 13–00 kaksi nyrkin kokoista vaaleanpunaista valoa. Ne yhtyivät kolmioksi, jonka jälkeen hävisivät.

Kärpänkylän vartiolta havaittiin vain kirkasta valoa pilven takaa suunnassa 13–00.

Ilmiöt havaittiin Kuhmon Rajajääkärikomppaniassakin. Sen toiminta-alueella vallitsi kuitenkin sankka sumu, joka vaikeutti kaikenlaista tähystystä. Sen vuoksi esimerkiksi Korkanan vartion pihalta ei havaittu kuin kolme tavallista voimakkaampaa punaista valorakettia, jotka ammuttiin lyhyin väliajoin.

Jonkerin vartiolla palveleva rajajääkäri Luhtaniemi ha-

vaitsi kuitenkin asuntonsa pihalta kyseisen ilmiön. Asunto sijaitsi korkealla sumualueen yläpuolella, joten havaitseminen oli mahdollista. Rajajääkäri onnistui tekemään siitä tarkat havainnot. Hän näki kello 00.51 punaisen valopallon suunnassa 09–00. Ilmiö oli täyden kuun kokoluokkaa. Pallosta lähti vasemmalle kolme kirkasta juovaa, jotka ilmestyivät näkyviin noin kymmenen sekunnin välein. Uusi juova ilmestyi aina edellisen yläpuolelle. Juovat haihtuivat kello 00.53. Tämän jälkeen valopallo kirkastui, aivan kuin se olisi tullut lähemmäksi, nousten samalla hieman korkeammalle. Pallo hävisi näkyvistä kello 00.54–00.56. Pallon korkeus horisontista oli noin 20 astetta.

Kuhmon Rajajääkärikomppanian päällikkö majuri Laine totesi nähdyn esineen olevan todennäköisesti tekokuun tai muun ulkoavaruudessa tapahtuneen ilmiön. Ilmeisesti Kuhmossa ei vielä tiedetty ilmiön laajemmasta näkymisestä, jolloin niiden voitiin otaksua olleen Neuvostoliitosta ammuttuja raketteja tai ohjuksia.

Kemihaaran vartiosta ilmoitettiin Ilmavoimille, että siellä oli kello 00.45 havaittu valoilmiö. Vartiolta itäkoilliseen oli nähty punainen täplä, josta erkani kolme kaarta länteen päin kymmenen sekunnin välein. Vartion mukaan ilmiö pysyi todennäköisesti koko ajan rajan takana. Ilmavoimien mukaan valvonnassa ollut Enontekiön tutka ei saanut ilmiöstä havaintoja. Tämän vuoksi Ilmavoimien mukaan kyseessä oli todennäköisesti neuvostoliittolainen raketti tai vastaava ilmiö. Samanhan totesi Rajavartiolaitoskin.

Myös lukuisat siviilit havaitsivat tämän ilmiön. Esimerkiksi Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan Oriveden ja Jämsän puolivälissä ollut koululainen näki kello 01:n aikaan koillisella taivaalla valoilmiön, joka nousi noin kymmenen astetta horisontin ylle. Se oli puolipallon tai kaa-

ren muotoinen ja sen viereen ilmestyi kaksi samantapaista, hyvin kirkasta ilmiötä. Ne näkyivät 10–15 minuuttia.

Kello 00.45 ilmoitti Varkaudesta lehden toimittaja usean henkilön nähneen koillisessa kirkkaan ison punaisen valon, joka hajosi kolmeen osaan. Ne pysyivät ensin samalla tasolla ja sitten lähtivät muutaman minuutin kuluttua nousuun. Hajoamishetkellä syntyi kirkas valo. Sama ilmiö havaittiin Joensuun lentokentällä kello 01.00 ja lisäksi eri puolilla maata.

Elokuun 25. päivänä kello 13.06–13.10 havaitsi Kajaanin tutka maalin karttakoordinaatissa välillä 393B4–393B1. Maalia ei saatu tunnistetuksi.

Kyseessä on varsin epämääräinen tapaus. Tutkailmoituksessa ei kerrota maalin lentokorkeutta eikä nopeutta. Hitaasti lentänyt kohde olisi voinut olla lintuparvi, ilmapallo tai jopa pilvi. Nopeasti liikkunut esine sulkee edellä mainitut vaihtoehdot pois.

Lentoreitti sijaitsi meren päällä Haukiputaalta luoteeseen. Kohteen mitattu lentoreitti on varsin lyhyt. Se päättyi Ulkokrunni-saaren pohjoispuolelle. Henkilökohtaisesti arvelen, että asialla on voinut olla vesilintuparvi.

Seuraavana päivänä havaittiin Ainijärven vartiolla kolmeen otteeseen valoilmiö kello 00.15, 00.30 ja 00.52. Vilkkuvaa valoa antava ilmiö liikkui korkealla lännestä itään. Vartio hälytti kello 01.02 Sodankylän tutkan, joka etsi kohdetta kello 01.19–01.49 välisen ajan, saamatta siitä kuitenkaan havaintoja. Ilmavoimat arveli valoilmiön aiheuttajaksi satelliittia.

Palikkajärven vartio ilmoitti syyskuun 16. päivänä kello 20.16 Savonlinnan tutka-asemalle havainneensa kello 20.08

pohjoisesta itään etenevän kolmionmuotoisen punaisen esineen. Sen korkeudeksi määriteltiin noin 30 piirua horisontista. Rajavartiosto toimi ripeästi, mutta siitä ei ollut mitään hyötyä. Tutkan miehistöllä oli tuolloin vapaapäivä ja havainto epäedullisessa suunnassa, joten tutkalla ei mitattu.

Arvelen, että havaittu esine oli tutkimusilmapallo. Kohde oli kolmionmuotoinen ja väriltään punainen. Tavallisesti havaituissa ilmapalloissa oli kolmion muotoisia havaintovälineitä, usein vielä punaisia.

Hieman kello 20:n jälkeen havaittiin Joensuun lentokentällä nopeasti etenevä valoilmiö. Se näkyi noin 300–330 asteen suunnassa, korkeuskulmassa 60 astetta. Kohde vaikutti satelliitilta. Se ei näkynyt tutkassa. Alueella ei ollut myöskään omaa lentotoimintaa.

Kaamasessa ja Inarissa havaittiin syyskuun 21. päivänä kello 21.45 valoilmiö. Se tuli räjähdyksen tavoin näkyviin. Taivaalla tapahtui kolme räjähdystä 1–2 minuutin välein. Ensin tuli näkyville punainen ja sitten kaikki sateenkaaren värit. Ilmiön loppusointu oli sininen. Koko tapahtuma kesti kymmenen minuuttia. Räjähdykset tapahtuivat kaukana luoteessa ja korkealla. Tapahtuman jälkeen taivaalla nähtiin revontulia.

Väistämättä tulee mieleen, että kyseessä oli Neuvostoliiton tekemä ohjuskoe. Se saattoi olla myös ilmakehässä tehty ydinkoe.

Mainitusta ilmiöstä ilmoitettiin myös tutka-asemille. Eräänä ilmoittajana oli Kaamasen tutka-asemalla työskennellyt lentosotamies Huotarinen, joka oli tapahtumahetkellä vapaalla. Hän ilmoitti syyskuun 22. päivänä kello 01.35 Viestikeskus 5:n tasopäällikkönä olevalle värvätylle rouva

Kuoksalle tapahtumasta. Kello 21.30 oli Inarissa vahtimestari Tauriainen huomannut oudon valoilmiön, jota lentosotamies Huotarinen oli mennyt katsomaan. He olivat nähneet kolme "räjähdystä", joista oli seurauksena kaikissa sateenkaaren väreissä oleva tulipallo. Se häipyi vähitellen jättäen sinisen jälkihohteen. Ilmiö näkyi Inarista koilliseen noin 45 asteen korkeuskulmassa ja oli kaukana.

Lokakuun 22. päivänä tehtiin havainto, jolle ei ole löytynyt selitystä. Rovaniemen lennonjohto ilmoitti kello 15.48 kohteesta, joka oli 7–8 kilometriä kentän länsipuolella. Esineen nopeus oli 180 km/h ja lentokorkeus noin 500 metriä. Lapin Lentäjät ry:n Piper Cherokee tunnukseltaan OH-CPZ lähetettiin katsomaan, mikä lentävä esine oli. Kohde hävisi kuitenkin tutkasta kello 16.00 ja koneen miehistö ei havainnut mitään. Tapaus jäi selvittämättä.

Saman kuukauden 30. päivänä havaittiin tutkalla kaksi outoa tapausta. Ensimmäinen nähtiin kello 16.36. Silloin tutka mittasi oudoksi kohteeksi luokitellun tapauksen ruudussa 394C6, joka sijaitsee Oulun ja Kemin välisellä alueella. Kohteen lentosuunta oli kaakkoon. Sen nopeus oli noin 100 km/h. Havainto hävisi kello 16.50.

Toisen kerran ilmoitettiin tunnistamattomasta kohteesta kello 23.50. Nyt se oli pisteessä 420B5. Se hävisi kello 24.00 ruutuun 420C3. Kyseiset ruudut sijaitsevat Perämeren pohjukassa, kuitenkin Suomen puolella.

Mielenkiintoisia tapauksia. Ilmavoimat eivät kommentoineet niitä mitenkään. Harmi, että ensimmäisessä kohteessa tutka ei ole ilmoittanut esineen lentokorkeutta. Toisen kerran ei edes nopeutta. Tapaukset jäävät selvittämättä. Lokakuun lopulla saattaa kuitenkin esimerkiksi hanhet

muuttaa, joten lintujen mahdollisuutta ei pidä jättää pois.

Viestikeskus 3:n tasopäiväkirjan mukaan kyseessä oli todennäköisesti pilviä.

Marraskuun 1. päivänä 1968 kello 06.05 havaitsi kersantti Paavilainen Taivalkosken tutka-asemalta oudon valoilmiön. Taivaalla eteni kaksi kirkasta, tähden tapaista pistettä nopeasti itää kohti. Kohteista ei saatu tutkahavaintoja.

Uskon kyseessä olleen maapallolta avaruuteen laukaistujen esineiden, ehkä satelliitin laukaisuun käytetyn kantoraketin kappaleiden tai kaksi peräkkäistä satelliittia.

Vuosi 1969

Tammikuun 1. päivänä 1969 kello 16.12 kertoi Oulun TWR (lähilennonjohto) saaneensa ilmoituksen Oulun eteläpuolella havaitusta valoilmiöstä. Lennolla ollut Finnairin vuorokone ei ollut havainnut ilmiötä. Myöskään mittauksessa olleet Rovaniemen ja Paavolan tutkat eivät saaneet havaintoja. Lennonjohto arveli, että kyseessä saattoi olla tähti.

Ilmoituksessa ei kerrota, minkälaisesta valoilmiöstä oli kyse. Minkä kokoinen se oli ja liikkuiko se? Olisiko se kenties voinut olla joltakin säästynyt uudenvuodenraketti?

Kuopion Rissalassa havaittiin puolestaan tammikuun 6. päivänä kello 16.50 kirkas, liikkuvaa tähteä muistuttava pallo keskitaivaalla. Sen liikesuunta oli lounaasta koilliseen. Kohde näkyi noin 20 sekunnin ajan. Kohteesta ei ole tutkahavaintoa.

Rovaniemen tutkalla havaittiin 8.1. kello 11.00–14.00 kolme kertaa kirkas pistemaali ruudussa 425, eli Kuusamon tienoilla. Ilmavoimien mukaan havainto saattoi johtua kui-

tenkin pintakanavoinnista.

Samana päivänä kello 17.43 ilmoitti Kajaanin tutka-aseman hoitaja kahdesta pistehavainnosta ruuduissa 366D4 ja 366D6. Oulun TWR:n mukaan alueella ei tuolloin ollut lentoliikennettä. Ilmavoimien mielestä kyseessä saattoi olla pilvimaali. Alue sijaitsee hieman Raahen itäpuolella.

Tammikuun 20. päivänä kello 22.24 Kaamasen tutka-aseman hoitaja ilmoitti, että Lapin Rajavartioston Ivalon komentopaikalta oli kello 20.20 havaittu valoilmiö, joka hävisi kello 20.30. Ilmiö näkyi 30 asteen suunnassa. Se liikkui pohjoiseen vilkkuen vihreää, punaista ja keltaista valoa säännöllisin väliajoin. Rovaniemen ACC:llä (aluelennonjohto) ei ollut tietoa lentoliikenteestä kyseisenä aikana mainitulla alueella.

Ilmeisesti Kaamasen ja Sodankylän tutkat eivät olleet päällä, tai jos olivat, eivät havainneet mitään erikoista. Kyseessä voisi olla satelliitti.

Tammikuun 24. päivänä kello 18.48 ilmoitti Kaamasen tutka-aseman hoitaja, että Rajajoosepin vartiolta oli havaittu kirkas, palloa muistuttava valoilmiö kahteen otteeseen kello 16.48 ja 18.32. Ilmiö havaittiin suunnassa 330 astetta ja se näytti liikkuvan itään. Mittaukseen hälytetyt Kaamasen ja Sodankylän tutkat eivät saaneet ilmiöstä havaintoja. Ylätuuli puhalsi kello 20.00 kymmenen kilometrin korkeudella 350 asteen suuntaan. Tuulen nopeus oli 30 solmua.

Helmikuun 19. päivänä ilmoitti Taivalkosken tutka-aseman hoitaja, että Paljakan vartiolta oli nähty kello 12.15 lieriönmuotoinen esine. Se lensi lännen suunnassa hitaasti pohjoiseen. Ilmiöstä ei ole tutkahavaintoja. Tutka-aseman mukaan Rovaniemen lentokentällä kello 12.00 oli tuulen voimakkuus 7 solmua suunnassa 130 astetta ja Ivalon lentokentällä 4 solmua suunnassa 190 astetta.

Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan Paljakan vartio oli tehnyt havaintonsa kello 12.04. Tuolloin suunnassa 48–00 näkyi 30 asteen kulmassa oleva kartion muotoinen vaalea esine, jonka alaosa oli punertava. Esine liikkui hitaasti lännestä koilliseen. Se häipyi näkyvistä suuntaan 07–00 kello 12.55.

Mielenkiintoinen havainto. Puolustusvoimat eivät kommentoineet tapausta mitenkään. Ei myöskään Rajavartiolaitos. Kyseessä saattaisi olla tutkimusilmapallo, jossa oli kartionmuotoinen laitteisto. Silloin kuitenkin luulisi laitteistoa kantavan ilmapallon tulleen havaituksi. Ilmiö jää selitystä vaille.

Samana päivänä Kaamasen tutka havaitsi kaksi maalia kello 17.37–17.39. Ilmavoimat nimesi ne ”oudoiksi maaleiksi”. Ne lensivät ruudusta 735C9 ruutuun 734C8 ja kello 18.37–18.40 ruudusta 736C4 ruutuun 733D7. Karttaruudut sijaitsevat Petsamon tuntumassa, menetetyn ”käsivarren” pohjoisosassa. Viimeinen maali katosi lähellä ”Suomen päälakea”.

Sota-arkistossa olevissa asiapapereissa lukee tapauksesta, että ”asemanhoitajan selvitys maaleista on toimitettu Ilmavoimien esikuntaan aiemmin”. En ole löytänyt näitä raportteja. Ilmeisesti ne ovat jossakin esikunnan kätköissä.

Maaliskuun 15. päivänä kello 20.47 soitti Aamulehden toimittaja Viestikeskus 3:een. Hän kysyi, oliko viestikeskuksella havaintoja Pälkäneellä ja Pirkkalassa havaitusta kahdesta savuavasta valopallosta. Viestikeskus 3:lla ei ollut tietoja havainnoista. Viestikeskuksesta soitettiin Tampereelle, jossa tiedettiin jo asiasta. Lisäksi Pirkkalassa oli nähty vastaava havainto jo kello 20.05. Pirkkalassa oli nähty myös näiden

kahden valopallon lisäksi yksi pallo vähän myöhemmin. Tutkilla ei havaittu mitään tavallisuudesta poikkeavaa.

Seuraavana päivänä kello 20.10 havaitsi Lappeenrannan lennonjohto sinertävän valoilmiön pohjoisella taivaalla. Viestikeskus 3:n tasopäällikkö kävi myös katsomassa ilmiötä. Hän näki sinertävän valon, joka oli kuin suuri pilvi.

Turun Rannikkotykistön viestikeskus kertoi Utössä havaitun 17.27 pohjoisella taivaalla viisi valoilmiötä kello. Myöhemmin Turusta kerrottiin Örön tukikohdasta havaitun korkealla taivaalla kirkkaan valon. Kello 20.30 ilmoitettiin vielä Ivalosta, Kemistä, Onkamosta ja Rovaniemeltä havaitun viisi sinertävää palloa pohjoisessa. Kello 20.50 Nurmijärven observatorio kertoi Ruotsin suorittavan raketikokeita Kiirunasta. Sieltä oli ammuttu raketti yli 100 kilometrin korkeuteen. Sen tarkoituksena oli tutkia Bariumalkuaineella ilmakehän yläkerroksia ja tuulia. Ruotsalaiset kertoivat myöhemmin ampuvansa koko kevään hyvällä ilmalla kyseisenlaisia raketteja. Niitä nähtiin sitten muinakin päivinä.

Maaliskuun 23. päivänä kello 20.05 havaittiin Turussa eteläisellä taivaalla erittäin kirkas valoilmiö. Se oli pyöreä ja se näkyi noin nyrkin kokoisena. Sen etuosa oli valkoinen, takaosa loisti punertavaa ja vihreää sävyä. Ilmiö lensi idästä länteen erittäin nopeasti ja vaakasuoraan. Sen lentokorkeudeksi määriteltiin 20–30 astetta taivaanrannasta. Samaan aikaan nähtiin Uudessakaupungissa ja Helsingissä keltainen valoilmiö lounaisella taivaalla.

Suomen Tietotoimisto kyseli ilmiöstä Viestikeskus 3:lta. Ilmavoimat arveli sitä satelliitiksi tai kantoraketin osaksi.

Seuraavana päivänä havaittiin Vuorelassa, kymmenen kilometriä Kuopiosta pohjoiseen, länsiluoteessa paikallaan oleva piste. Se heilahteli puolelta toiselle sekä välkkyi vihreää, punaista ja keltaista. Ilmiön korkeudeksi määriteltiin 400 metriä ja etäisyydeksi kaksi kilometriä. Valoilmiö näkyi kello 21.30–21.45.

Viestikeskus 3 oli saanut jo kello 21.00 ilmoituksen geofyysikoilta. He kertoivat lähettävänsä kello 21.15 Vesilahdelta vetypallon. Sen halkaisija oli viisi metriä ja pallo nousisi 35 kilometrin korkeuteen. Pallossa oli mukana vilkkuva valo. Pallo ajelehtisi etelään noin 20 solmun nopeudella. Sen nousunopeus oli noin 300 metriä minuutissa.

Huhtikuun 12. päivänä 1969 tehtiin Ilmavoimissa konkreettinen ufohavainto. Porin lentokentän yllä lensi seitsemän tunnistamatonta esinettä. Tähtäysharjoituksessa ollut Fouga Magister -harjoituskone ohjattiin tunnistamaan niitä. Radiokutsun 286 omaava kone, ohjaajana Tarmo Tukeva, sai pian näköyhteyden esineisiin. Ohjaaja totesi esineiden olevan paikallaan kentän yllä 1500–3000 metrin korkeudessa. Fougan ohjaaja Tukeva totesi esineet pyöreiksi, mutta muuten hahmoiltaan hieman epätarkoiksi. Ne näyttivät keltaisilta. Esineet havaittiin myös tutkalla ja monet sotilaat näkivät ne myös lentokentältä. Lopulta tunnistamattomat esineet asettuivat Fougan yläpuolelle muodostelmaan ja lähtivät vauhdilla karkuun. Mainitut esineet havaittiin muutaman minuutin kuluttua myös Vaasassa.[15]

Asiasta ei ole mitään ilmoitusta Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjassa, eikä muissakaan Sota-arkistossa olevissa viestikeskuksien papereissa.

Asiassa on pientä ristiriitaisuutta. Kirjassa *Ufoja Suomen taivaalla* mainitaan erään lentäjän rullanneen Fougalla Rissalan kentällä. Hän kuuli radiosta ufoja jahtaavan lentäjän ja

15 Tapaus on kerrottu monessakin ufokirjassa, esimerkiksi Uforaportti 2, s. 124.

lennonjohdon välisen keskustelun. Kyseinen lentäjä oli ollut Fougan ohjaaja ja vieressä oli istunut ohjaajaluutnantti matkustajana. Jo käytöstä poistetuissa Fouga Magister -harjoitushävittäjissä istuttiin peräkkäin, eikä vierekkäin. Samoin kenttänä olisi ollut Kuopion vieressä ollut Rissalan kenttä, eikä Porin kenttä.[16]

Kesäkuun 26. päivänä havaittiin Kuusamossa tunnistamaton esine 4000 metrin korkeudessa. Se liikkui hitaasti lounaaseen. Ilmiö havaittiin kello 20.35. Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan siitä tehtiin viimeinen havainto kello 21.20. Se oli tuolloin Ilmavoimien ruutukartalla kohdassa 424A4, eli Kuusamon ja Ranuan välillä. Sen lentokorkeus oli 2000 metriä.

Tasopäällikön päiväkirjan mukaan Ilmavoimien Fouga Magister -harjoituskone kävi suorittamassa esineen tunnistuslennon. Päiväkirjassa ei kerrota kuitenkaan tunnistuksen tulosta. Hitaasta liikkumisesta päätellen se on voinut olla pilvimaali. Tuohon aikaan suuret lintuparvet eivät enää lennä muuttomatkalla, joten linnut tuskin olivat kyseessä.

Ufoja Suomen taivaalla -kirjassa kerrotaan tapaus, jossa havaittiin ufo metsäpalon sammutuksen yhteydessä. Kajaanin Prikaatista oli ollut sotilaita komennettuina metsäpalon sammutustöissä Kärsämäellä elokuun alussa. Eräänä yönä taivaalle ilmestyi äkisti sinisen, punaisen ja oranssin väreissä hehkuva esine. Muodoiltaan se oli kuin litistetty epäsäännöllinen pallo. Se oli keskeltä paksumpi, kaveten molemmista päistä. Kooltaan se oli lentokonetta monta kertaa suurempi. Esine kulki välillä hitaasti eteenpäin ja taaksepäin. Välillä se myös pysähtyi. Toisinaan se kohosi suoraan ylös, kunnes laskeutui jälleen ja teki nopeita ja jyrkkiä käännöksiä. Ilmiö oli näkyvissä useita minuutteja. Tuona aikana sen näkivät useat varusmiehet. Lopulta ilmiö katosi suurella nopeudella ylös.[17]

16 Ufoja Suomen taivaalla s. 42–44.

En ole löytänyt tapauksesta mitään raporttia Sota-arkistosta. Ilmeisesti siitä ei ole tehty edes mitään papereita, mikäli tieto esineestä on edes tavoittanut kantahenkilökuntaan kuuluvia sotilaita.

Elokuun 12. päivänä kello 23.00 nähtiin mielenkiintoinen valoilmiö. Silloin Karihaaran vartiosta vääpeli Kakkonen ilmoitti havainnosta 010 asteen suunnassa. Kohde oli leveä, hopeanharmaa ja jyrkkäreunainen pilvi sinisellä taivaalla, purkautuen ja leviten. Äänihavaintoja ei ollut. Kohde oli erittäin korkealla ja kaukana. Valoilmiö liikkui hitaasti koillisesta lounaaseen. Sen yläpuolella oli tapahtunut kirkas valonvälähdys. Tapahtuma alkoi kello 22.55 ja kohde hävisi pilvien sekaan kello 23.30.

Mielestäni kyseessä oli Neuvostoliiton ilmakehässä tekemä ydinkoe. Kirkas valonvälähdys viittaisi siihen. Leviävä pilvi tukee tätä teoriaani.

Näissä elokuun alun ja 12. päivän tapauksissa saattaa kyseessä olla sama ilmiö. Ehkä varusmiehet ovat nähneet tämän ydinräjäytyksen ja mielikuvitus muokkasi sen ufoksi?

Eräässä Viestikeskus 3:n paperissa on lyhyt, mutta mielenkiintoinen toteamus. Sen mukaan oli 27.8.1969 havaittu ufo Mikkelissä. Viestikeskus 3:n papereiden mukaan tapauksesta ilmoitettiin välittömästi eteenpäin. En ole löytänyt ufoksi ilmoitetusta esineestä mitään tietoja Sota-arkistossa olevista asiapapereista. Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjassa ei kerrota tapauksesta mitään. Ei myöskään muissa Ilmavoimien papereissa. Tieto on varmasti kirjattu

17 Ufoja Suomen taivaalla. s. 67–68.

jonnekin ylös. Ehkä se on vielä Ilmavoimien esikunnan papereissa Tikkakoskella?

On myös myös mahdollista, että tapaus on havaittu siviilien toimesta ja siitä on kenties ollut kirjoitus alueen sanomalehdessä. Sieltä sen olisi havainnut joku sotilashenkilö ja tieto päätynyt sitten Viestikeskus 3:n ilmoitukseen.

Etsin tietoa Savon Sanomista, mutta mitään ei kuitenkaan löytynyt. Lehdessä oli ainoastaan uutinen Tervon varalaskupaikalla suoritetusta sotaharjoituksesta. Tuolloin neljä MiG–21 -hävittäjää ja neljä Fouga Magister -harjoitushävittäjää harjoitteli maantietukikohtatoimintaa 26.8. iltapäivällä. Ilmavoimat harjoitteli siis päivää aiemmin kuin ufohavainto tehtiin. Lieneekö asioilla mitään yhteyttä toisiinsa? Tapaus jää arvoitukseksi.

Joukko naisia näki syyskuun 4. päivänä kello 18.35 Turussa oudon esineen pilvien yläpuolella. Se muutti väriä ja korkeutta. Lisäksi se liikkui välillä ja toisinaan pysähtyi.

Havainnossa herättää huomiota se, että esine oli pilvien yläpuolella, mutta silti maassa olevat naiset havaitsivat sen. Ilmeisesti pilviverhossa on ollut aukkoja, joista esine on näkynyt.

Viestikeskus 3:n mukaan paikalla ei ollut omia tai ulkomaisia palloja. Kuitenkin viestikeskuksen tasopäällikön päiväkirjan mukaan kyseessä oli mahdollisesti Sundsvallista lähetetty pallo, joka oli laskussa. Se selitti muodon muutokset. Värin vaihtelu johtui auringon heijastuksesta palloon.

Lokakuun 6. päivänä kello 04.00 ilmoitti vääpeli Kokkonen Kemihaaran vartiolta tuntemattomasta valoilmiöstä. Kello 03.53 lensi idästä pohjoiseen kirkas liikkuva kappale. Sen takana oli kolme kiilan muotoista juovaa. Korkeutta ei

pystytty sanomaan. Kohde oli kaukana ja erittäin nopea.

Rajajoosepin vartio ilmoitti havainneensa saman ilmiön kello 03.47. Kohde lensi idästä pohjoiseen ja se oli erittäin nopea. Etäisyyttä ei saatu mitattua. Korkeuskulma horisonttiin nähden oli noin 30 astetta. Kohde katosi pohjoiseen noin kello 04.10.

Kuusamossa olleet rajavartijat ilmoittivat nähneensä Kuusamosta kaakkoon kirkkaita lentokoneen jättöjuovan tapaisia ilmiöitä kello 03.50. Niiden lentosuunta oli etelästä pohjoiseen. Rajamiehet arvelivat ilmiön olevan rajan takana.

Kohteesta tuli myös siviilien ilmoituksia, joissa se nähtiin milloin Rovaniemen kaupungin päällä, milloin muualla. Rovaniemellä havaittiin kohteesta lähtevän kapean valokiilan maahan. Kohteessa tapahtui lisäksi kaksi räjähdystä, joiden voimasta se lähti kohti itää. Tapahtuma havaittiin myös kahdesta matkustajakoneesta. Iissä kohde kuvailtiin kuun kokoiseksi ja siitä lähti kolmion muotoinen valokiila. Tapauksesta ei ole tutkahavaintoa.

Kotkasta ilmoitettiin havaitun kello 03.50–04.00 välisenä aikana kirkkaan tähden ja tekokuuta isomman pallon liikkuvan hitaasti itäkoilliseen. Ilmiö muutti lopulta suuntaa suoraan pohjoiseen. Pallon ympärillä näkyi kirkas savuverho, joka laajeni ja jäi lopulta ilmiön jälkeen. Tapauksen näki kolme henkilöä.

Kyseessä lienee ollut venäläinen ohjus tai raketti. Jättöjuovien määrä viittaisi mahdollisuuteen, että niitä lensi useampikin.

Lokakuun 13. päivänä kello 05.40 ilmoitettiin havaitun kirkkaan lentokonetta muistuttavan esineen korkealla Kuopion eteläpuolella. Se lensi etelästä pohjoiseen ja se näkyi kymmenen minuuttia.

Ilmavoimat ei ole kommentoinut tapausta raporteissaan. Kuopiossa Rissalan kenttää piti, ja pitää yhä, tukikohtanaan Karjalan Lennosto. Luulisi sieltä lähetetyn Migin tai edes Fougan tutkimaan mainittua esinettä. Lento selviäisi Hävittäjälentolaivue 31:n lentopäiväkirjasta. Sitä ei ole jostain syystä toimitettu Sota-arkistoon, joten se lienee yhä Karjalan Lennoston hallussa.

Ilmoituksessa ei ole kerrottu, näkyikö esine tutkassa. Tapaus on merkitty myös Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjaan. Siinäkään ei kerrota tutkahavainnosta mitään.

Epäselvät ilmoitukset jatkuivat lokakuun 19. päivänä. Tuolloin ilmoitettiin kello 02.30 valoilmiön lentävän matalalla Rautavaaran lentokentän lounaispuolella. Edellä mainittu havainto ilmoitettiin edelleen Viestikeskus 3:een.

Kuuskajaskarin tähystysasemalla havaittiin marraskuun 9. päivänä valoilmiö suunnassa 180 astetta. Kirkas ilmiö tuli näkyviin kello 20.13. Sen lentokorkeudeksi arveltiin noin kaksi kilometriä ja etäisyydeksi vartiopaikkaan 15 kilometriä. Ilmiö ei ollut näkyvissä kovinkaan pitkään. Se alkoi laskea, kadoten kello 20.28. Tapausta ei tutkittu enempää. Ilmeisesti puolustusvoimissa arveltiin kyseessä olleen jonkin tähden tai planeetan. Vastaavia havaintoilmoituksia on tullut vuosien aikana useita, nimenomaan varusmiesten miehittämiltä tähystyspaikoilta.

Nytkin kyseessä saattoi olla Mars-planeetta. Se laski tuona päivänä noin kello 21.

Savon Sanomista ilmoitettiin joulukuun 15. päivänä Viestikeskus 7:ään erään henkilön havainneen valoilmiön Kuopiossa kello 21.00 aikaan. Valoilmiö liikkui pohjois-eteläsuunnassa pilvien alapuolella. Ilmiö vaikutti pieneltä lentokoneelta, josta lähti valokiila alaspäin ja sen yläosa muistutti tulipaloa. Ilmavoimien mukaan Kuopiosta lähti

Caravelle Helsinkiin kello 20.45.

Todennäköisesti tämä Caravelle-matkustajakone tulkittiin valoilmiön aiheuttajaksi.

Ilmavoimat on saanut vuosien kuluessa useita tällaisia ilmoituksia. Tutkimuksissa on todettu, että havaintoaikaan paikan ylitse on lentänyt matkustajakone.

Vuosi 1970

Helmikuun alkupäivinä löydettiin Kortelahdella sijaitsevasta Peiposjärvestä ilmeisesti meteoriitti. Kerron tapauksesta sen vuoksi, että jotkut pimeällä taivaalla nähdyt meteorit on tulkittu ufoiksi. Lisäksi tämän tapauksen tutkimuksissa löydettiin pyöreä esine, joka olisi voinut olla meteoriitti. Sen löytymisessä on pientä ristiriitaisuutta. Löydön tehneen henkilön mukaan eräänä päivänä kello 12.30 oli kuulunut tuntuva jysähdys. Tämän jälkeen järvessä oli havaittu noin 70 metrin päässä rannasta 30 senttiä halkaisijaltaan oleva avanto. Siitä oli roiskunut vettä noin viiden metrin päähän.

Tapauksen johdosta Ilmavoimista soitettiin löydön tehneelle henkilölle. Tuli ilmi, että hän oli 7. helmikuuta noin kello 14 aikoihin mennyt huvilalleen. Tällöin hän oli havainnut tallaantumattomalla jäällä 30 senttiä halkaisijaltaan olevan sileäreunaisen avannon. Sen ympäriltä oli lumi sulanut kahden metrin matkalta. Lumiroiskeita oli kuitenkin säteittäin viiden metrin päässä. Ne eivät olleet jäätyneet. Vettä oli noussut jään päälle 30 senttiä ja sitä oli jään päällä 70–90 metrin päässä olevaan rantaan saakka. Vesi oli hieman riitteessä. Huvilan sisällä oleva tiilipöytä oli romahtanut, ilmeisesti meteoriitista johtuneen tärähdyksen voimasta.

Tapaus ilmoitettiin poliisille. He tutkivat avantoa rautatangolla. Kolmen metrin syvyydellä oli esine, joka antoi kovan kaiun. Tämän jälkeen poliisit totesivat, etteivät he tutki enää tapausta, vaan se annetaan puolustusvoimille.

Esineen putoamispaikalla oli metrin verran vettä ja sitten mutaa 2–3 metriä. Riu'ulla avantoon sohittaessa voitiin tuntea kova pyöreä esine.

Tapauksen tutkinnassa todettiin kuitenkin, että avanto oli luonnollisella tavalla syntynyt uveavanto.

Tämä tarina olkoon esimerkkinä ufotutkinnan vaikeudesta. Ufo saattaa olla meteoriitti tai joku muu luonnollinen ilmiö. Mikä oli se poliisien löytämä kova pyöreä esine, jää epäselväksi.

Vuoden 1970 ensimmäinen taivaalla tehty havainto oudoista ilmiöistä tehtiin helmikuun 8. päivänä. Tuolloin Taivalkosken tutka-asemalla palveleva kersantti Paavilainen havaitsi kello 19.19 valoilmiön, joka ylitti Taivalkosken kirkonkylän. Kohde lensi pohjoisesta etelään. Havaintoselostuksessa ei kerrota kohteen kokoa. Mikäli se oli tähden luokkaa, on se voinut olla satelliitti. Suurempi kohde sulkisi pois korkealla lentävän ja yhä toimivan satelliitin. Havainnossa on kummalista se, että kohde pysähtyi Taivalkosken kohdalla 1–2 minuutiksi. Sitä ei putoava ja ilmakehässä palava satelliitti tai muukaan avaruusromu tee. Ilmiöstä ei saatu tutkahavaintoja. Viestikeskus 3:n tasopäiväkirjan mukaan ilmiö oli tähteä kirkkaampi ja se oli tullut Oulun suunnalta Taivalkoskelle ja sieltä edennyt nopeasti etelään. Lennonjohdon ilmoituksen mukaan alueella ei tuolloin ollut lentoliikennettä. Tapaus jää arvoitukseksi.

Kaakkoisella taivaalla havaittiin helmikuun 27. päivänä

kello 19.25–22.26 välisenä aikana useaan otteeseen kirkas, punainen valo (kello 22.21–22.25 kaksi samanaikaisesti). Valot olivat hieman tähteä suurempia. Valon todettiin ilmestyvän kirkkaana taivaalle. Muutaman minuutin kuluttua se laskeutui ja sammui. Saatujen havaintojen perusteella valot ovat olleet 60–90 kilometriä valtakunnan rajasta (Laatokan luoteispään – Sortavalan alueella ja ehkä viiden kilometrin korkeudella). Rajavartioston mukaan kyseessä saattoi olla esim. sarja hyvin voimakkaita valomerkkilaukauksia. Samanlaisia valohavaintoja tehtiin esim. 27. ja 28.2.1969 samoista suunnista.

Maaliskuun 19. päivänä kello 16.35 havaitsi Paavolan tutka oudon maalin ruudussa 362D8. Maalimerkki kuvaputkella poikkesi normaalista. Se oli noin 4 mm pitkä ja tavallista kirkkaampi. Hitaasti liikkuneen maalin korkeudeksi mitattiin 7,2 kilometriä. Kello 16.47 se oli ruudussa 362D2 ja edelleen Paavolan tutkan mittauksen mukaan 7,2 kilometrin korkeudella. Tällöin myös Rovaniemen tutka mittasi maalin, mutta sai korkeudeksi vain 5,2 kilometriä. Maalimerkki oli epämääräinen. Kohteen nopeus vaihteli 0–150 km/h välillä, eli se oli välillä pysähdyksissä. Kyseisenä aikana tuolla alueella oli vaihtelevaa ylätuulta. Se puhalsi 5–7 kilometrin korkeudessa koillisesta viiden solmun nopeudella.

Ilmiö liikkui todellisuudessa Ruotsin puolella Skellefteåsta lounaaseen.

Omana mielipiteenäni voin olettaa kohteen olleen ilmakehää tutkiva pallo, joka oli ehkä lähetetty Kiirunasta. Pallossa oli heijastava pinta, niin kuin 17.5.1966 tutkalla havaitulla Ruotsin puolella liitelevällä pallolla oli. Tuulen tyynnyttyä pallo oli pysähtynyt ja lähtenyt jälleen liikkeelle tuulen voimistuttua.

Huhtikuun 4. päivänä kello 21.28–22.15 välisenä aikana

havaittiin Rovaniemellä harvinaisempi valoilmiö. Taivaalla leimusi revontulet suunnassa 340–355 astetta. Siinä ei ole mitään eriskummallista. Lapin taivaalla roihuaa revontulet kirkkaina iltoina ja öinä melko tiheään. Nyt kuitenkin revontulien suunnassa havaittiin spiraalin muotoinen, jättöjuovaa muistuttava oranssin värinen ilmiö. Se havaittiin useasta paikasta Lapin alueella. Ilmavoimat arveli, että kyseessä oli ilmeisesti Kiinan rakettikokeiden jättämä jälki.

Suomeen on usein näkynyt Neuvostoliitosta peräisin olevien rakettien laukaisut. Ilmavoimien arvelu kiinalaisen raketin näkymiseen Suomessa ei ole mitään todisteita.[18]

Tähän tapaukseen saattaa liittyä seuraava havainto. Kirjassa *Ufoja Suomen taivaalla* on kerrottu huhtikuun 5. päivänä kello 23.15 havaitusta ilmiöstä. Se nähtiin Kemijärven mlk:n Misin kylässä. Tuolloin sotaharjoituksessa olleet noin 20 miestä näki tähtikirkkaalla itätaivaalla sinertävää valoa hehkuvan esineen. Sen arveltiin olleen noin kilometrin päässä ja 300 metrin korkeudella. Ilmiö muistutti sikaria ja siinä oli keskellä vaalea juova. Tämä sikarinmuotoinen esine oli peräti noin 50 metriä pitkä. Se pysyi liikkumattomana samassa paikassa ja sen ympärillä näytti olevan jonkinlainen ohut pilviverho. Jonkin ajan kuluttua tästä sikarista oli erkaantunut noin kymmenen metrin läpimittainen kirkas kiekon tai lautasen muotoinen esine. Se pysähtyi muutaman kymmenen metrin päähän sikarin alapuolelle. Tuolloin siitä tuprahti punertava savupilvi, jolloin pieni kiekko peittyi kokonaan savuun. Noin 15 sekunnin kuluttua kiekko tuli savupilvestä esiin ja jatkoi lentoaan. Pienen kiekon lentorata oli mutkitteleva ja se jätti jälkeensä tulipunaisen juovan, joka näkyi taivaalla vielä pari tuntia. Kirkkaan kiekon nopeudeksi arvioitiin vain 100 km/h. Se hävisi muutaman minuutin kuluttua kaakkoon. Sikarinmuotoinen esine jäi vielä paikalleen.[19]

Tämä tapaus saattaa liittyä edellisen päivän tapaukseen. Päivämäärässä on vuorokauden heitto, mutta ilmeisesti jälkimmäisessä tapauksessa muisti on saattanut tehdä tepposen.

Huhtikuun 7. päivänä havaitsi yliluutnantti Gullsten Niinisalossa Hämeen lennoston kolmen Fouga Magister -lentokoneen yläpuolella nopeasti lentävän valon, joka muistutti lentokoneen purjehdusvaloa. Sen lentosuunta oli etelästä pohjoiseen. Tutkahavaintoja ei ilmiöstä saatu. Muuta lentotoimintaa ei ollut. Myöhemmin todettiin, että kyseessä on täytynyt olla satelliitti. Havainto tehtiin noin kello 23.00. Fougat olivat yöharjoituslennolla.

Porista ilmoitettiin toukokuun 13. päivänä, että Pekka Hietaniemi oli havainnut noin kello 11.00 Eurassa erikoisen ilmiön. Havaittu esine, joka oli näkyvissä noin kymmenen minuutin ajan, oli harmaan peltitynnyrin näköinen, ja siinä oli kaksi vahviketta tai kohoumaa. Esine lensi luoteesta kaakkoon 5–10 kilometrin korkeudessa ja se oli pituusakselinsa ympäri vastapäivään pyörivässä liikkeessä. Kulku oli tasaista, eikä ääntä tai valoja ollut havaittavissa. Havaintoalueella ei lennonjohdon mukaan ollut lentoliikennettä, eikä esineestä saatu tutkahavaintoja.

Viestikeskus 3:n tasopäiväkirjan mukaan esineen näki myös toinen henkilö. Päiväkirjassa todetaan myös, että tapahtumahetkellä taivas oli pilvinen, mutta esine kulki koko

18 Kiina laukaisi vasta 24.4.1970 ensimmäisen *Pitkä marssi C2–1* -raketin avaruuteen. Samalla se vei Kiinan ensimmäisen satelliitin avaruuteen. Erilaisia rakettikokeita on luonnollisesti tehty aiemminkin.

19 Ufoja Suomen taivaalla s. 69–70.

ajan pilvien yläpuolella. Pilvimatossa oli muutama repeämä 1000–1500 metrin korkeudella, ja esine oli havaittu juuri noissa repeämissä.

Tapaus on kieltämättä mielenkiintoinen. Jotain havaitsija on varmasti nähnyt, mutta mitä? Suhtaudun havaintoon varsin varauksellisesti. Se johtuu esineen lentokorkeudesta. Olen huomannut, että ihmisten on varsin vaikea hahmottaa lentokoneen lentokorkeutta. Esimerkiksi 400 metrin korkeudella lentävän yksimoottorisen Cessna-pienkoneen arvellaan usein lentävän kilometrin korkeudella. Vastaavasti 9–11 kilometrin korkeudella lentävän suihkukoneen oletetaan lentävän matalammalla.

Kyseinen tunnistamaton esine on lentänyt suihkukoneiden käyttämällä lentokorkeudella, mutta silti siinä on voitu havaita ulokkeet ja pituusakselin ympäri pyörivä liike. Jos esine on ollut suihkukoneita pienempi, niin mielestäni siinä on mahdotonta havaita edellä mainittuja ominaisuuksia. Mikäli esine on ollut todellisuudessa ilmoitettua matalammalla, on siinä voitu ulokkeet ja pyörimisliike havaitakin.

Toukokuun puoliväli on usein hanhien ja kurkien muuttoaikaa, joten lintuhavaintokin on mahdollista. Suurikokoisten lintujen parvet tosin näkyvät tavallisesti tutkalla. Ne voidaan tunnistaa usein siitä, että linnut jättävät tutkan ruutuun erilaisen, epämääräisemmän ja kenties pyöreähkömmän merkin kuin lentokoneet, jotka näkyvät terävinä ja selväpiirteisinä maaleina.

Periaatteessa kyseessä olisi voinut olla lentokone. Harmaa hävittäjä olisi kieppunut tai vaaputtanut lentonsa aikana. Tällöin koneen siivet olisivat antaneet vaikutelman tynnyristä, jossa oli ulokkeet. Paikalla ei kuitenkaan ollut lentotoimintaa, eikä esine näkynyt tutkassakaan.

Tämä ”tynnyri-tapaus” jäänee arvoitukseksi.

Seuraava havainto oudosta ilmiöstä tehtiin Leminahon (Ilomantsi) vartioasemalla heinäkuun 31. päivänä. Siellä havaittiin kello 23.04 luoteessa kirkas valoilmiö. Sen korkeudeksi määriteltiin 200 piirua. Ilmiö laskeutui alaspäin. Havainto ilmoitettiin Leminaholta Säämingin lennonvarmistusasemalle, josta tieto välitettiin heti Viestikeskus 3:lle. Siellä todettiin, ettei Kuopiossa ja Joensuussa ollut havaintoaikana lentotoimintaa.

Tästä tapauksesta on vaikea sanoa, mikä se oli. Mieleen tulee ilmassa tuhoutuva satelliitti tai jokin vastaava avaruusromu. Raportissa ei kerrota tarkemmin ilmiön kestoaikaa tai valon kokoa.

Seuraava raportoitu tapaus on vasta marraskuun 1. päivältä. Tuolloin Convairin kippari ilmoitti havainneensa nopeasti lentävän ”lentokoneen” Tampereen pohjoispuolella. Se oli menossa lentosuuntaan 100. Kello oli havaintohetkellä 18.12.

Raportissa on sana lentokone merkitty lainausmerkkeihin. Ilmeisesti Ilmavoimissa korostettiin täten ufoihin viittaavaa mahdollisuutta.

Kello 18.45 ilmoitettiin, ettei Oulusta matkalla olleen Caravellen miehistö ollut nähnyt mitään erikoista. Ilmavoimat totesi valoilmiön olleen luultavasti satelliitti tai sen osa, koska ilmiö oli ollut hyvin korkealla.

Seuraava tapaus on kuitenkin jo varsin outo. Se tapahtui myös marraskuun ensimmäisenä päivänä.

Kello 19.10 ilmoitettiin Viestikeskus 3:lle, että Helsingin lentokentän päällä oli havaittu useita valoilmiöitä. Ne olivat suunnassa 20–00. Kohteet olivat jopa vaihtaneet keskenään paikkaa.

Kello 19.18 ilmoitti Aeron virkailija Viestikeskus 3:lle nähneensä useita valoja luoteessa kello 19.10. Virkailija ei kyennyt arvioimaan etäisyyttä valoihin. Hän oli kuitenkin kuullut valoista voimakasta ääntä. Havaintohetkellä kentällä oli käynnissä Caravelle. Tästä huolimatta näkijä väitti äänen kuuluvan valoista.

Ilmavoimat ei kommentoinut tapausta mitenkään. Viestikeskus 3:n papereista ei ilmene, onko tutkassa näkynyt mitään. Tunnistuslento olisi myös ollut paikallaan.

Taivalkosken tutka-asemalle soitettiin marraskuun 26. päivänä Hossan vartiosta. Siellä oli havaittu Kuun vasemmalla puolella kirkas ilmiö, joka oli samannäköinen kuin tähti, mutta suurempi. Sodankylän tutka-asemalla tehtiin sama aistihavainto. Ilmavoimat totesi kyseessä olevan todennäköisesti normaalia kirkkaamman tähden.

Tuona päivänä Venus-planeetta oli lähellä Kuuta, joten kyseessä lienee Venus. Suurena ja kirkkaana näkyvä Venus on aiheuttanut lukuisia virhetulkintoja Suomessa ja muuallakin maailmassa.

Marraskuun 28. päivänä oli autonkuljettaja Nurmi ja panostaja Pohjonen matkalla henkilöautolla Jyväskylästä Kuopioon. Mukana olivat myös rouvat Pohjonen ja Nieminen. Seurueen ollessa 2–3 kilometriä Jyväskylän lentokentästä pohjoiseen, arviolta Vehniän kylän tienoilla, he havaitsivat

tien itäpuolella 4–8 kilometrin päässä oudon valoilmiön. Se oli aivan metsän yläpuolella, suunnassa 60–70 astetta. Ilmiö liikkui hitaasti etelästä pohjoiseen. Valoilmiö oli vaaleanharmaankeltainen, hieman puolikuuta muistuttava ja hitaasti laajeneva. Sen keskiosassa näkyi musta vino suorakaide. Matkalaiset pysäyttivät auton. He seurasivat outoa kulkijaa kymmenen minuutin ajan. Tuona aikana autonkuljettaja Nurmi otti mukana olleella laatikkokameralla ilmiöstä neljä värikuvaa.

Ilmiö havaittiin kello 04.05. Varsinaista kirkasta ja terävää havaintoa kesti 3–5 minuuttia. Sen jälkeen valo alkoi hitaasti vaalentua ja tähdet näkyivät sen läpi. Seurueen jäsenet eivät kyenneet arvioimaan ilmiön havaintokorkeutta pimeydestä johtuen. Sää oli muuten kirkas ja taivaalla näkyi tähtiä.

Havainnon tehneet miehet veivät kello 13.50 kamerassa olleen Kodacolor–X -filmikasetin Kuopion lentoaseman lennonjohtoon. Sieltä lähetettiin asiasta tieto myös Karjalan Lennoston esikuntaan. Filmi päätyi lopulta Ilmavoimien esikuntaan. Sieltä negatiivi lähetettiin joulukuun 15. päivänä Nurmelle takaisin. Kuvat eivät olleet onnistuneet yöolosuhteista johtuen.

Ilmavoimat eivät kommentoineet tapausta mitenkään. He kiittivät kuitenkin filmin antajaa ja kannustivat vastaavanlaiseen tekoon jatkossakin.

Asia on merkitty ylös kello 15.00 Satakunnan Lennoston Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjaan.

Mikä sitten tämä valoilmiö oli? Vinon suorakaiteen muotoinen esine on voinut olla raketti ja valo sen perästä suihkuava liekki. Ilmiön havaintosuunta tukee teoriaani. Havainnon tekijät tosin olettivat sen olleen vain 4–8 kilometrin päässä, mutta ihmissilmä on erehtyväinen.

Ilmavoimat on ottanut talteen Savon Sanomissa 11.12.1970 olleen lehtileikkeen. Siinä kerrotaan valoilmiön olleen muodoltaan lähinnä kirkkaan kehän, jonka keskellä oli neliön muotoinen esine. Se oli näkynyt kymmenen minuuttia ja laskeutunut sitten metsän taakse.

Lehtileikkeestä huomataan, että media saa havaintoihin ufomaisempia piirteitä kuin virallinen raportti.

Viestikeskus 7:n päällikkö lähetti joulukuun 11. päivänä kirjeen Viestikeskus 3:lle. Se kuului näin: "Sain 11.12.1970 kello 12.00 ilmoituksen THB-lennonvarmennustutkalla 29.11. kello 19.50 havaitusta tunnistamattomasta maalista. Savon Sanomissa 11.12.1970 olleen lehtiuutisen johdosta soitti autoilija Heiskanen Pajulahdesta noin 12.30 tänään ja ilmoitti havainneensa toissa pyhänä 29.11. lehdessä mainittuun aikaan kirkkaan valon, joka liikkui noin 20 sekunnin ajan kohti Rissalaa. Mitään ääntä ei kuulunut."

Savon Sanomat kertoi, että kello 19.50–20.05 oli Rissalan tutkassa havaittu esine, joka oli liikkunut koillisesta lounaaseen noin 100 km/h nopeudella. Esine lensi 1750 jalan (noin 600 metrin) korkeudessa ja se sivuutti kentän noin kolmen kilometrin etäisyydeltä.

Tapahtumahetkellä oli lennonjohtajana Kalle Lindén. Hän kertoi lehdelle, että ilmassa oli jotain tuntematonta, mutta ilmiö saattoi olla myös lintuparven tai pilven aiheuttama. Lehden mukaan myös lähiseutujen asukkaat olivat nähneet taivaalla oudon valoilmiön.[20]

Pääesikunnassa oli uutisesta otettu valokopio ja se oli liitetty aihetta käsittelevään raporttiin.

Puolustusvoimien mukaan ilmiö oli todellakin havaittu

20 Savon Sanomien uutinen 11.12.1970 oli otsikoitu: Ufo vai lintuparvi? Outo lentävä esine Rissalan taivaalla.

tutkalla kello 19.50. Mainittuun aikaan oli myös autoilija Heiskanen nähnyt taivaalla oudon valon. Puolustusvoimien toinen tutkaraportti on hieman ristiriidassa kellonaikojen suhteen mainitun tapauksen kanssa. Nimittäin Viestikeskus 3 ilmoitti, että tutkahavainnosta tehdyn piirroksen mukaan tunnistamaton maali näkyi kello 17.50–18.05. Mittauskorkeus PAR:lla (tarkkuuslähestymistutka) oli 1750 jalkaa (noin 600 metriä). Esine lensi 100–150 km/h nopeudella. Se häipyi kentän länsipuolella noin kolmen kilometrin etäisyydessä. Tuntematon maali liikkui koillisesta lounaaseen.

Tämän ilmoituksen mukaan kyseessä olisi ollut sama tapaus, mutta jostain syystä eri kellonajoin.

Viestikeskus 3 ilmoitti myös, että tutkahavainnon mukaan maalit 2 ja 3 tulivat näkyviin kello 18.15 ja olivat näkyvissä noin viiden minuutin ajan, jonka jälkeen häipyivät. Viestikeskus 3 yritti ilmoittaa havaintonsa Viestikeskus 7:ään, mutta siellä ei ollut päivystystä.

Tapaus on mielenkiintoinen. Nopeus ja korkeus voisivat viitata lintuparveen tai ilmapalloon. Tuona ajankohtana tuskin suuria muuttolintuparvia enää esiintyi ja esineestä lähtenyt kirkas valo sulkee molemmat vaihtoehdot pois.

Tutkan ilmoittamat maalit 2 ja 3 ovat varmaan tunnistamaan lähteneitä hävittäjiä (tuskin uusia tuntemattomia kohteita). Jälleen kaivattaisiin Hävittäjälentolaivue 31:n lentopäiväkirjaa. Mistään ei löydy myöskään raporttia, olivatko hävittäjälentäjät tunnistaneet, tai edes havainneet oudon kohteen. Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjassa sentään kerrotaan tapauksesta. Sen mukaan kohteet olivat ehkä lintuja.

Hieman ristiriitainen tapaus havaittiin joulukuun 11. päivänä Rajavartiolaitoksen toimesta Jonkerin vartiossa. Siellä nähtiin punaista ja vihreää valoa antava pallo nousevan ylöspäin suunnassa 20–00. Havaintoaika oli kello 21.45. Vartiostosta kysyttiin heti Ilmavoimilta, näkyikö tutkassa mitään erikoista. Ei näkynyt. Ilmavoimat totesi kyseessä olevan ilmeisesti Venuksen.

Luulen, että se oli joku muu tähtitaivaan kohde, sillä Venus-planeetta ei tuolloin noussut.

Russarön tähystyspaikalla havaittiin joulukuun 12. päivänä kello 05.00 tuntematon esine taivaalla. Se näkyi aluksi suunnassa 120 astetta, liikkuen hitaasti suuntaan 280 astetta. Etäisyydeksi arvioitiin kymmenen kilometriä ja korkeudeksi 500 metriä. Ilmiö oli keltainen, mutta siinä näkyi muitakin värejä. Havaitsijoiden mielestä ilmiö oli liian iso tähdeksi. Siitä ei kuitenkaan saatu tutkahavaintoa. Kello 06.45 havainto oli noin kahden kilometrin päässä ja 500–800 metrin korkeudella. Esine oli särmikäs ja siitä lankesi valo vain alaspäin.

Ilmavoimien mielestä kyseessä oli ilmeisesti Venus. Ilmavoimista otettiin kuitenkin vielä kello 07.40 yhteyttä Helsingin yliopiston tähtitieteelliseen observatorioon. Sieltä todettiin, että Venus, Jupiter ja Mars nousivat tähän vuodenaikaan kyseisestä suunnasta noin viiden aikaan ja ne olivat erittäin kirkkaina näkyvissä.

Hangon Rannikkopatteristo lähetti vielä valoilmiöstä otetut negatiivit Ilmavoimien esikunnalle. Negatiivit ja kuvien kopiot lähetettiin takaisin 8.2.1971. Ilmavoimat kommentoi kuvia toteamalla kyseessä olevan ilmeisesti kolmen planeetan (Mars, Jupiter ja Venus) konjuktio, eli näkyminen

samassa suunnassa. Kuvat ovat Sota-arkistossa kansiossa T3149/F24. Kuvissa ei näy muuta kuin tähteä muistuttava kohde.

Vuosi 1971

Tammikuun 5. päivänä kello 11.00 nähtiin Oulun eteläpuolella valoilmiö. Sen johdosta monet oululaiset soittivat mm. Oulun lennonjohtoon. Vuorossa ollut lennonjohtaja ei ollut nähnyt mitään. Hän oli arvellut ilmiötä inversiokerroksen aiheuttamaksi auringon valon heijastumaksi. Paavolan tutka-asema ei havainnut mitään erikoista. Tapauksesta ei ole raportoitu tarkempia tietoja.

Haapasaaressa oleva tähystysasema havaitsi tammikuun 13. päivänä kello 22.15 etelässä outoja valoilmiöitä. Niitä oli peräti noin 30 kpl ja ne häipyivät kello 22.20. Ilmiö oli suunnassa 145 astetta, etäisyyden ollessa noin 40 kilometriä. Puolustusvoimien mukaan oli erittäin vaikea arvioida, mitä valot olivat. Ne olivat eri korkeuksissa, joista kolme punaista valoa erottui noin 15 piirua horisontin yläpuolella. Valot eivät liikkuneet.

Tammikuun 17. päivänä kello 16.55 tuli Viestikeskus 3:lle ilmoitus Haapajärven yläpuolella lentävästä koneesta. Sen miehistö oli nähnyt räjähteleviä valoilmiöitä suunnassa 340 astetta. Ne poksahtelivat 30 astetta lentokoneen yläpuolella. Ilmavoimat ilmoitti heti, että kyseessä oli Kiirunasta ammuttu raketti, jonka avulla oli tutkimusilmapallo viety taivaalle. Kello 17.55 asia varmistettiin vielä Tukholmasta.

Samana päivä kello 18.00 kertoi Turun lennonjohtaja Viestikeskus 3:n henkilökunnalle erään paimiolaisen miehen havainneen valoilmiön. Havaintopaikka oli Paimiosta pohjoiseen. Ilmiö oli pyöreän Kuun kokoinen ja sillä oli säkenöivä pyrstö. Ilmiö näkyi seitsemän minuutin ajan, häipyen kello 17.44. Havainnon tekijän mukaan ilmiö liikkui ylhäältä oikealle.

Ilmavoimat ei kommentoinut tapausta. Havainto voisi olla neuvostoliittolainen raketti. Paimio on kuitenkin Länsi-Suomessa, joten venäläisten rakettien näkyminen siellä on mahdollista, mutta epätodennäköistä. Toinen vaihtoehto on pohjoisempana ja lännempänä oleva Kiiruna ja sieltä lähetty raketti.

Mäntyluodon sääasemalla havaittiin tammikuun 28. päivänä kello 23.55 kirkas valoilmiö. Se ilmestyi Mäntyluodon ylle ja lensi suuntaan 240 astetta. Ilmiön lentorata oli laskeva. Havainto näkyi 40 sekuntia. Se oli huomattavasti normaalia tähdenlentoa kookkaampi ja kirkkaampi. Siitä ei saatu tutkahavaintoa.

Ilmavoimat ei kommentoinut tätäkään tapausta. Ilmiön kokoa ei ole kerrottu. Kyseessä saattoi olla satelliitti.

Helmikuun 3. päivänä havaittiin outo valoilmiö Kuuskajaskarin kohdalla. Turun Rannikkotykistörykmentin viestikeskus ilmoitti kello 22.00 Viestikeskus 3:lle, että siellä oli havaittu puolipallon muotoinen valoilmiö. Sen kupupuoli oli ylöspäin. Ilmiössä näkyi vaihtelevasti eri värejä. Se näkyi usean minuutin ajan, tehden "sik-sak" -liikettä ylös-alas. Tapauksella oli useita näkijöitä. Siitä ei saatu kuitenkaan tutkahavaintoja. Alueella ei ollut omien lentokoneiden lentoja.

Viestikeskus 3 sai kello 23.00 lisätietoja ilmiöstä. Se oli

mantereen yllä arviolta kolmen kilometrin päässä. Alimmillaan sen lentokorkeus oli vain 50 metriä. Se häipyi lopulta horisonttiin jatkuvasti välkkyen 1000 metrin korkeudessa. Valoilmiön havaitsijoina oli siviili- ja sotilashenkilöitä. Alueella vallitsi kirkas sää. Kello 23.20 ilmoitettiin tarkemmin ilmiön olleen Kuuskajaskarista suuntaan 48 astetta ja 21 astetta 28 minuuttia E. Se oli noin kahdeksan kilometrin päässä.

Maaliskuun 7. päivänä ilmoitettiin Kuuskajaskarista jälleen oudosta valoilmiöstä. Nyt se ilmoitettiin nähdyn suunnassa 47 astetta. Ilmiö oli kilometrin korkeudella. Se oli soikean muotoinen ja vaihtelevan värinen. Etäisyydeksi arvioitiin 15–20 kilometriä. Ilmiö havaittiin kello 19.20 tai 19.30. Luku on merkitty Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjaan epäselvästi. Ilmiö liikkui hitaasti edestakaisin. Tapauksen johdosta Liedon tutka käynnistettiin ja sammutettiin sitten kello 20.13, ilmiön kadottua havaitsijoiden katseilta kello 19.50. Tutkalla ei havaittu mitään erikoista. Ilmavoimat päätteli valoilmiön olleen ilmeisesti Eurajoen 300 metrinen tv-masto! Juhani Kyröläisen ja Pekka Teerikorven *Ufojen arvoitus* -kirjan mukaan kyseessä oli Arcturus-niminen tähti.[21]

Näiden tapausten välissä, maaliskuun 2. päivänä, ilmoitettiin Kuopiosta Viestikeskus 3:lle, että siellä oli havaittu loimuava valoilmiö. Se näkyi kello 19.55 ja se lensi etelästä pohjoiseen.

Havainnon kestoa ei kerrottu. Mikäli se oli muutamia sekunteja, oli kyseessä melko todennäköisesti meteori. Jos kohde oli näkyvissä hieman kauemmin, olisi kyseessä satelliitin tai kantoraketin osan palaminen ilmakehässä.

21 Ufojen arvoitus s. 152–157.

Rajavartiolaitoksen havaintojen mukaan Kiirunan suunnalla havaittiin valoilmiöt 15. ja 24.3. Ne olivat ilmeisesti revontulien tutkimusraketteja.

Kiirunan rakettikoeasemalta ammuttiin esimerkiksi vuonna 1971 useita 3- ja 5-vaiheisia revontulten ja ionosfäärin tutkimuksiin liittyviä raketteja. Rajavartiolaitoksen kuukausiraporttien mukaan ne kohosivat 50–120 kilometrin korkeuteen ja aiheuttivat erivärisiä ja erimuotoisia pilviä ja valoilmiöitä. 23.2. illalla kello 19.30 iskeytyi Kiirunasta ammutun 5-vaiheisen säätutkimusraketin kärkiosat (neljä viimeistä vaihetta) maahan Suomen puolella Enontekiön Saarikoskella noin 600 metriä rajasta itään. Ne aiheuttivat maahan syöksyessään ukkosta muistuttavaa jyrinää, sekä maan tärähtelyä. Raketti teki 85–90 cm syvän ja 1,5–2 m leveän kuopan. Tapahtuma aiheutti huolestuneisuutta ja jopa pelkoa paikallisen väestön keskuudessa Saarikosken–Pousujärven alueella.

Itä-Savon Sanomista kysyttiin maaliskuun 31. päivänä Säämingin tutka-asemalta, oliko siellä tehty havaintoja kyseisenä päivänä ufoista. Useat henkilöt olivat havainneet kello 18–21 välisenä aikana kolme punaista valoilmiötä Kerimäeltä kaakkoon. Ne olivat olleet monta kertaa tähtiä kirkkaampia. Ne ilmestyivät 30 astetta horisontin yläpuolelle ja katosivat hitaasti vajoten horisontin taakse.

Viestikeskus 3:lla todettiin, että Kuopion tutkalla oli seitsemän havaintoa pisteistä kello 18–21 välillä. Pisteet ilmestyivät 6000 metrin korkeudelle, alkaen vähitellen vajota ja hävisivät 3–4 minuutin kuluttua. Ne todettiin suurikokoisiksi laskuvarjovaloraketeiksi.

Säämingin ja Kuopion tutkilla oli havaittu jo edellispäivänä Laatokan keskivaiheilla, eli Neuvostoliiton puolella, useita pisteitä, jotka ilmestyivät lentokoneen jälkeen samalle korkeudelle. Tämän jälkeen ne alkoivat vajota. Kyseessä oli todennäköisesti samanlainen tapaus kuin edellinen.

Viestikeskus 3:lle ilmoitettiin huhtikuun 12. päivänä Mäkiluodon linnakkeesta, että siellä oli havaittu lentävä esine kello 21.35. Se lensi pohjoisesta etelään. Esineen muotoa ei pystytty selvittämään. Esine todettiin kirkkaaksi valoksi, joka oli erittäin korkealla. Ilmiön havaitsi eräs tykkimies.

Viestikeskus 3 tiedusteli kello 21.55 havainnosta Nurmijärven observatoriolta. Siellä todettiin, että se oli tekokuu, todennäköisesti yhdysvaltalainen.

Varusmiesten ja muiden sotilaiden satelliittihavaintoja ilmoitettiin muulloinkin. Esimerkiksi huhtikuun 24. päivänä havaittiin taivaalla valoilmiö, joka todettiin satelliitiksi. Samaten kesäkuun 9. päivänä kello 18.30 näki muutama henkilö Lohjanjärvellä kirkkaan liikkuvan esineen. Ilmiöstä ei saatu havaintoja tutkalla. Kyseessä saattoi olla satelliitti.

Heinäkuun 13. päivänä kello 00.40 ilmoitettiin Finnairilta Viestikeskus 3:lle, että taivaalla oli näkynyt lentävä valoilmiö. Se oli Puumalasta suuntaan 155 astetta. Kolmion muotoinen ilmiö liikkui hitaasti. Finnairilta todettiin, ettei kyseessä ollut tähti. Kohdetta etsittiin tutkalla, mutta siitä ei saatu havaintoja.

Ilmiötä ei kommentoitu tarkemmin. Kolmion muoto ja hidas nopeus viittaisi tutkimustarkoituksessa lähetettyyn ilmapalloon. Kolmio oli pallon alapuolella riippuvia laitteita. Tavallisesti palloista saatiin tutkahavaintoja. On kuitenkin tapauksia, joissa tutkahavaintoja ei ole saatu. Lentokoneiden tekemissä tunnistuksissa ne todettiin sitten muovisiksi ilmapalloiksi. Todennäköisesti tässä oli kyse samanlaisesta tapauksesta.

Heinäkuun 15. päivänä tehtiin varsin erikoislaatuinen havainto. Russarön näkötähystys havaitsi kello 23.40 län-

teen lentävän tuntemattoman esineen. Se näkyi suunnassa 135 astetta. Välimatkaksi esineeseen arveltiin 30 kilometriä. Esine oli punertava ja pyöreä. Sen valo ei ollut vilkkuva. Mitään ääntä ei kuulunut. Lentokorkeudeksi horisontista laskettiin noin neljä piirua. Pilvet olivat melko alhaalla, mutta sumua ei ollut. Havainto katosi pilven taakse kello 00.12.

Tutkimuksissa todettiin, että valo oli ollut Valas tähtikuviosta, alfa ryhmää ja rengastähti.

Mielenkiintoinen havainto. Havaitsijan ilmoittama kolmenkymmenen kilometrin päässä lentänyt esine olikin todellisuudessa hyvin kaukana avaruudessa. Tämäkin todistaa, että etäisyyksien arvioiminen on aina hyvin vaikeaa.

Heinäkuun 22. päivänä ilmoitettiin Viestikeskus 3:lle, että Tampereella oli eräs mies havainnut kello 09.00 harmaan soikean esineen lentävän lounaasta koilliseen. Esine lensi pilvirajassa nopeammin kuin tavallinen lentokone. Se oli näkyvissä vain muutamia sekunteja. Viestikeskus 3 sai tiedon asiasta kello 11.55. Ilmiön näkemisen aikana ei kuitenkaan tutkalla näkynyt mitään erikoista. Ilmavoimat totesi, ettei jatkotoimenpiteitä tarvinnut tehdä.

Heinäkuun 22. päivänä kello 23.55 ilmoitettiin, että Luonetjärvellä oli havaittu litistynyt punainen valo Jyväskylän suunnassa. Valo liikkui ylös ja alas. Ilmiöstä ei saatu tutkalla havaintoja.

Kello 00.14 ilmoitettiin punaisen valon olevan etelässä kymmenen asteen korkeudella. Kylmäpihlajan luotsiasema ja Pirskerin merivartioasema näkivät myös saman ilmiön. Se todettiin Venukseksi.

Viestikeskus 5:n asiapapereiden mukaan elokuun 22. päivänä kello 01.20 Pikku-Olkkavaaran vartiomies oli nähnyt vartiokierroksellaan ala-aukon etumaastossa valoilmiön. Se oli hävinnyt vartiomiehen mennessä tarkastelemaan sitä lähempää.

Ilmavoimien mukaan asian johdosta suoritetun tutkimuksen tulokset ovat lähetetty aikaisemmin Hämeen lennoston esikunnalle. En ole löytänyt Sota-arkistosta mitään asiaan viittaavaa lisätietoa. Ne ovat ilmeisesti edelleen Ilmavoimien esikunnan kätköissä.

Harmi, ettei ilmoituksessa ole kerrottu tarkemmin ilmiöstä.

Viestikeskus 5 sai syyskuun 6. päivänä ilmoituksen oudosta ilmiöstä Torniosta ja Kemin lennonjohdosta. Kyseessä oli todennäköisesti havaintopallo, jonka pinnasta aurinko oli heijastanut. Perustelen tätä sillä, että kummastakin havaintopaikasta oli nähty paikallaan oleva kirkas kolmion muotoinen esine. Tapauksesta ei ole tutkahavaintoja. Se on outoa, sillä tavallisesti pallot näkyivät tutkassa, joskus hyvinkin kaukaa.

Syyskuun 7. päivänä havaittiin Kuuskajaskarissa kaakosta länteen etenevä punakeltainen pallomainen valoilmiö. Se tuli näkyviin kello 20.31. Etäisyys ilmiöön arvioitiin 5–10 kilometriksi ja sen lentokorkeudeksi noin kilometri. Valoilmiö nousi merenrajan takaa ja se oli näkyvissä puolisen minuuttia.

Kyseessä voisi olla venäläisten ampuma raketti tai vastaava ilmiö. Se on voinut olla myös laivasta ammuttu ohjus.

Syyskuun 9. päivänä kello 12.30 ilmoitti Parolassa ollut ylivääpeli nähneensä viiden muun miehen kanssa Parolan vesitorninmäellä oudon esineen. Se oli voimakkaasti hopeanhohtoinen. Esine lensi luoteesta kaakkoon. Sen nopeudeksi arvioitin noin 300 km/h ja lentokorkeudeksi 500–700 metriä. Esineessä ei havaittu siipiä, eikä ääntäkään kuulunut. Tuntemattomasta lentolaitteesta tiedusteltiin havaintoja Tampereen kentältä. Sieltä todettiin, että tuolloin oli yksi kone menossa Tampereelta Helsinkiin. Sen lentoreitti ei kuitenkaan sopinut havaitun esineen lentoreittiin. Tutkassa ei havaittu ylimääräisiä lentelijöitä.

Tapaus jäi arvoitukseksi.

Lokakuun 13. päivänä kello 20.10 tehtiin jälleen oudompi havainto. Tuolloin Helsingin tutka ja Helsingin TWR (lähilennonjohto) saivat näköhavainnon tuntemattomasta kohteesta. Se lensi luoteesta kaakkoon ja idästä länteen Helsingin lentoasemaan nähden. Kohteen arvioitu nopeus oli 400–600 km/h ja lentokorkeus 1000 metriä. Tutkavalvontaa suoritettiin parhaillaan Aitovuoren, Valkealan ja Santahaminan tutkilla. Havainnon jälkeen myös Hyvinkään ja Tenholan tutkat käynnistettiin. Yksikään tutka ei saanut kohteesta havaintoja. Saatujen tietojen perusteella kohdetta ei pystytty tunnistamaan.

Mielenkiintoinen havainto, joka näkyi paljailla silmillä ja ehkä kiikarilla. Tutkalla esinettä ei kuitenkaan havaittu. Silminnäkijöiden arvioima lentonopeus sulkee lintujen mahdollisuuden pois. Lintuparvi olisi myös näkynyt tutkassa. Kohteen nopeus oli myös niin suuri, ettei sitä olisi kannattanut lähteä tunnistamaan Malmin lentokentältä.

Ilmavoimien tehtävänä on tunnistaa Suomen alueella

lentävät, tai sitä lähestyvät lentokoneet ja muut tunnistamattomat ilma-alukset. Näyttää siltä, ettei tunnistusta ehditty suorittaa. Porin ja Tampereen kentiltä oli liian pitkä matka pääkaupunkiseudulle. Tapaus jäi selvittämättä.

Siilinjärvellä havaittiin lokakuun 30. päivänä kello 03.16 lännen suunnalla, etelästä pohjoiseen lentävä kirkas sikarin muotoinen esine. Se oli erittäin korkealla. Lentonsa aikana se jätti savuvanan jälkeensä. Esineestä ei saatu tutkahavaintoja eikä muita ilmoituksia. Ilmavoimien mukaan kyseessä oli todennäköisesti meteori tai muu avaruusesine.

Sikarin muodon perusteella kyseessä on voinut olla rakettikin. Havainnossa on samoja piirteitä kuin vuonna 1946 tehdyissä aaveraketti-tapauksissa.

Marraskuun 5. päivänä nähtiin outo tapaus. Tuolloin havaittiin tuntematon kohde kello 22.05–22.25 välisenä aikana Ilmavoimien ruutukartan koordinaatissa 244C2–219A5. Kohteen nopeus oli 250 km/h ja lentokorkeus 800 metriä.

Sama ilmiö havaittiin kello 22.10 Kuopion tutkalla. Siellä todettiin, että kohde oli ruudussa 244C2. Tämäkin tutka mittasi lentokorkeudeksi noin 800 metriä ja nopeudeksi 250 km/h. Ilmiön lentosuunta oli kohti etelää. Kello 22.25 kohde oli ruudussa 219A5, jossa se hävisi. Mikkelin ja Savonlinnan tutkat hälytettiin toimintaan, mutta ne eivät havainneet mitään poikkeavaa. Kohteen lentoreitti oli Kiteen tienoilla, eli melko lähellä rajaa, kuitenkin Suomen puolella.

Tuntemattoman kohteen nopeus oli niin suuri, että se sulkee pois lintuparven mahdollisuuden. Tapaus jäi selvittämättä.

Marraskuun 6. päivänä kello 12.22 reservinluutnantti Pentti Pirhonen ilmoitti nähneensä kello 07.37 Pengonpohjassa (Ylöjärvi) oudon keltaisen valoilmiön lentävän itä-kaakkoon. Valoilmiön lentokorkeudeksi arvioitiin noin 1000 metriä, nopeudeksi 800 km/h ja etäisyydeksi 3–4 kilometriä. Tapahtumahetkellä tutkavalvontaa suoritti Aitovuoren, Kuopion, Mikkelin ja Tenholan tutkat. Ne eivät havainneet mitään erityistä. Ilmavoimat arveli ilmiön olevan ilmeisesti tekokuun kappale.

Vuosi 1972

Heti vuoden alkajaisiksi taivaalla näkyi valoilmiö. Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjassa todetaan, että tammikuun ensimmäisenä päivänä kello 17.29 havaittiin Tampereen tienoilla kirkas valoilmiö. Ilmavoimat totesi sen olleen ilmakehään tulleen satelliitin osan.

Heinäkuun 23. päivän havainto aiheutti pienoista vipinää niin Ilmavoimissa kuin Rajavartiolaitoksessakin. Tuolloin havaittiin tutkilla outoja maaleja, jotka tulivat Neuvostoliiton puolelta Suomen ilmatilaan. Maalit nähtiin useilla tutkilla ja maalimerkit olivat selkeitä ja teräviä. Mahdollisia esineitä pyrittiin tunnistamaan myös Rajavartiolaitoksen toimesta. Rajaviranomaiset eivät hyvistä olosuhteista huolimatta saaneet aistihavaintoja maaleista. Maaleja käytiin myös tunnistamassa Kainuun Rajavartioston helikopterilla ja Karjalan Lennoston Migillä. Alueella ei havaittu muuta kuin vähäisiä pilvimuodostumia.

Ilmavoimat totesi, ettei lentoja johdettu Viestikeskus 5:stä.

Ilmavoimien mukaan alueella oli 23. päivän iltana 2–3 kilometrin korkeudella seuraavanlaiset tuulet: Sodankylän luotaus 260–280 astetta / 10–14 solmua, Jokioisten luotaus 270–280 astetta / 12–14 solmua. Maatuuli Kajaanissa 180–240 astetta / 2–4 solmua. Ilmeisesti Ilmavoimissa epäiltiin maaleja pilvimaaleiksi, sillä ilmavirrat ja tuulenvoimakkuudet otettiin huomioon tunnistuksessa.

Omana mielipiteenäni esitän, että tapaus on voinut olla itäisen naapurimme taholta suoritettua tutkahäirintää. Sitä suoritettiin lähes kuukausittain muidenkin kuin Neuvostoliiton toimesta (Ruotsi, Norja/Nato). Osa häirinnästä oli passiivista, mutta myös aktiivista ja erittäin ”hyökkäävääkin” esiintyi. Suomalaisille tutkille on voitu lähettää valemaaleja, joita on luultu oikeiksi. Silloin taivaalla ei ole havaittu mitään, koska siellä ei ollut mitään. Ainoastaan maalit näkyivät tutkan kuvaruuduissa. Minua ihmetyttää, miksei tunnistuslentoja johdettu Viestikeskus 5:stä. Silloin koneet olisivat voitu opastaa tarkasti kohteelle. Mikäli siellä ei olisi nähty mitään, mutta tutka havainnut kohteen, olisi kyseessä ollut varmasti tutkahäirintä. Saattaa olla, ettei tätä haluttu tehdä, jottei mahdollinen tutkahäiritsijä olisi saanut ”imuroitua” tietoonsa suomalaisen tutkan lähettämiä taajuuksia.

Heinäkuun 25. päivänä kello 22.55 ylikersantti Kivioja Ylitornion vartiolla havaitsi kirkkaan, punapyrstöisen kolmionmuotoisen esineen, joka liikkui hitaasti itään matalalla. Ilmavoimien mukaan se oli ilmeisesti Kiirunasta lähetetty säähavaintopallo, josta laskeva aurinko heijastui. Kanavoivan sään ja matalan lentokorkeuden takia tutkahavaintoja ei saatu.

Kyseessä saattoi todellakin olla ilmapallo. Siihen viittaa jälleen kerran havainnossa näkynyt punainen kolmio.

Russarössä näkyi elokuun 3. päivänä outo valoilmiö kello

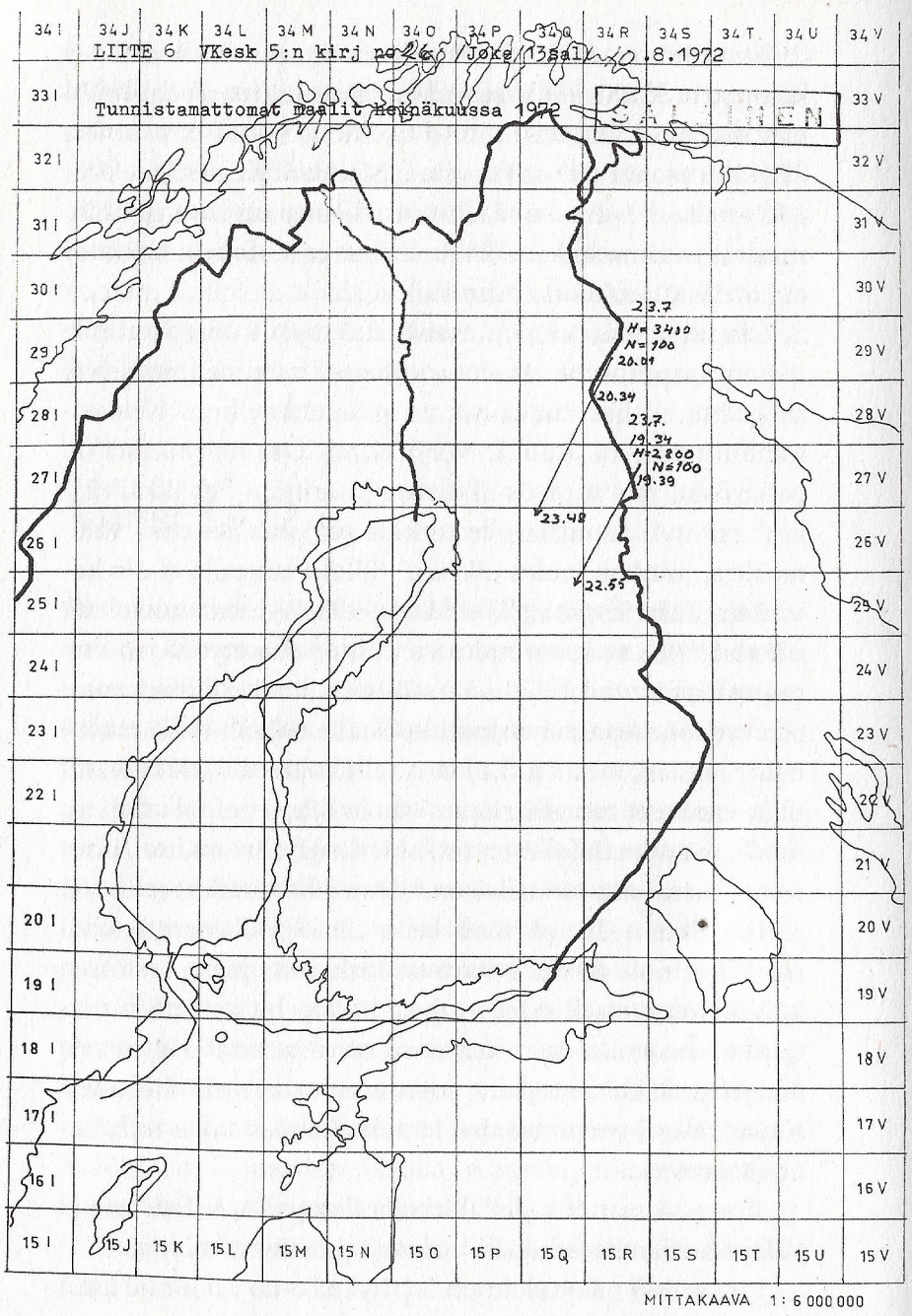

Tunnistamattomat tutkamaalit heinäkuussa 1972

23.27. Ilmiö havaittiin korkealla koillisessa, väriltään se oli vaaleanpunainen ja pysyi paikallaan. Havaintoaika 30 sekuntia. Tapaus jäi selitystä vaille.

Elokuun 13. päivänä havaittiin Kauhavan lentokentän yläpuolella kiiltävä metallipintaiselta vaikuttava esine. Se lensi hyvin korkealla ja suurella nopeudella pohjoiseen. Esine ei näkynyt tutkalla, mutta sen näki maasta kymmenkunta henkilöä.

Nykyään taivaalla näkee satelliitteja kohtalaisen lyhyenkin katselun jälkeen. Myös vuonna 1972 niitä näkyi. Tämä ilmiö havaittiin kuitenkin kello 12.50, joten se ei lentänyt pimeällä taivaalla.

Tapausta ei voitu selittää. Kyseessä saattoi olla ulkomainen vakoilukone, joka lensi tutkavalvonnan yläpuolella. Mustaksi maalatut yhdysvaltalaiset U–2 -vakoilukoneet lensivät noin 30 kilometrin korkeudella, mutta äänen nopeutta hitaammin. SR–71 lensi puolestaan korkealla ja jopa kolminkertaisella äänennopeudella. Noin korkealla lentävää konetta tuskin olisi havaittu maasta käsin, vaikka se olisikin muodostanut heikon jättövanan.

Joulukuun 15. päivänä 1972 havaittiin valoilmiö Muoniosta koilliseen kello 07.00. Havainnosta ei osattu arvioida korkeutta. Siitä ei ole myöskään tutkahavaintoja.

Näiden tietojen perusteella on vaikea tehdä mitään johtopäätöksiä ilmiöstä. Se saattoi olla raketti tai ehkä ilmakehässä tuhoutuva meteoriitti tai satelliitti.

Joulukuun 27. päivänä kello 22.30 tiedusteli majuri Lintula Hämeenlinnasta Viestikeskus 3:lta, oliko siellä havaintoa kello 20.15 Hämeenlinnan päällä nähdystä sikarinmuotoisesta esineestä. Sen oli joku toimittaja nähnyt ja ottanut

yhteyttä sotilasviranomaisiin. Viestikeskus 3 selvitti nopeasti asian. Kyseessä oli Jokioisista kello 19.20 lähetetty pallo.

Vuosi 1973

Vuoden 1973 ensimmäinen tunnistamaton havainto tehtiin helmikuun 23. päivänä Sääksjärvellä. Tuolloin havaittiin kello 14.10–14.15 välisenä aikana oranssin ja valkoisen värinen pallo. Se oli halkaisijaltaan 4–5 metriä ja 400–500 metrin korkeudella. Pallo nousi ja laski järven länsipäässä. Esineestä ei kuulunut ääntä. Puolustusvoimien mukaan Niinisalosta ei lähetetty tuolloin taivaalle palloja. Jokioisten säähavaintoaseman mukaan se ei ollut myöskään säähavaintopallo.

Mahdollisesti kyseessä oli kuumailmapallo. Sen lennosta olisi pitänyt kuitenkin olla tieto lennonjohdossa. Viestikeskus 3:n mukaan tapaus jäi tunnistamatta.

Seuraavaa havaintoa saatiin odottaa toukokuun 3. päivään saakka. Tuolloin Huuskonen-niminen henkilö Inarista ilmoitti Viestikeskus 5:lle havainneensa kirkkaan valoilmiön. Se näkyi noin seitsemän kilometriä Rovaniemen kaupungista lounaaseen ja se lensi etelästä pohjoiseen. Kello näytti havaintohetkellä lukemia 22.50. Ilmiö oli näkyvissä 30–40 sekuntia. Kyseiseen aikaan saapui Rovaniemelle Finnairin DC–9 -kone lennolla numero AY-410.

Heinäkuun 2. päivänä nähtiin jälleen oudompi tapaus. Kapteeni Hietanen ilmoitti kello 12.55 Viestikeskus 7:stä Oulun kentän ylitse lentäneen lännestä itään kirkkaan metallinvärisen esineen kello 12.10. Esine oli näkynyt 15–20 sekuntia. Korkeutta ja nopeutta ei osattu arvioida. Esineen oli nähnyt kolme henkilöä. Tuntemattomasta lentolaitteesta ei saatu tutkahavaintoja.

Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan tapaus sattui heinäkuun 1. päivänä.

Kirkas esine voisi olla lentokone, mutta siitä ei saatu tutkahavaintoja. Satelliitteja näkee harvoin päivällä ja tuolloin oli keskipäivä vuoden valoisimpaan aikaan. Kohde olisi voinut olla esimerkiksi ilmakehässä kirkkaana palava satelliitti tai muu tuhoutuva avaruusromu. Tapaus jäi selvittämättä.

Heinäkuun viimeisenä päivänä havaittiin Helsingin yläpuolella mielenkiintoinen ilmiö. Useat ihmiset havaitsivat kuinka idästä saapui kolme metallin hohtoista leijaa muistuttavaa esinettä. Ne kaartoivat pohjoiseen kello 11.25. Esineet lensivät 10 000 metrissä. Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan kyseessä oli kenties auringon heijastuma lentokoneista. Tutkien mukaan alueella oli vain normaalia lentotoimintaa. Myöskään mitään ilmapalloja tai tutkimuspalloja ei ollut ilmassa.

Esineiden lentokorkeus viittaisi suihkukoneiden käyttämään lentokorkeuteen. Tapausta ei täysin pystytty selvittämään.

Elokuun 2. päivänä ilmoitettiin havaitun pistemäisen valon hyvin korkealla. Se näkyi noin minuutin ja räjähti sitten savuten.

Kyseessä lienee ollut meteori.

Elokuun 12. päivänä kello 22.07 havaittiin seitsemän kilometriä Utöstä pohjoiseen valoilmiö. Se nousi suoraan ylös. Ilmiö oli kirkkaan keltainen ja tähteä suurempi. Se

kohosi 50 metriin kymmenessä sekunnissa ja jäi paikalleen 20 sekunniksi. Tämän jälkeen se pyöri paikallaan ja hävisi äkkiä.

Samanlainen tapaus havaittiin 25. päivänäkin. Tällöin todettiin, että Hirvensalosta (Turku) ammuttiin raketteja.

Elokuun 23. päivänä havaittiin kirkas valoilmiö noin kello 23.20 mm. Nurmeksessa, Vieremällä, Pielavedellä ja Kuopiossa. Havaintosuunta oli koillinen ja ilmiön lentosuunta kaakko–luode. Seuraavana päivänä toimittaja Kemi Yleisradion Kemin toimituksesta tiedusteli, oliko Viestikeskus 5:llä tietoa 23.8. kello 23.00 Kemissä havaitusta valoilmiöstä? Siitä ei ollut tutkahavaintoa, eikä muita havaintoilmoituksia.

Ilmavoimat ei kommentoinut tapausta. Valoilmiön sijainti ja lentosuunta viittaisivat Neuvostoliitosta ammuttuun rakettiin.

Viestikeskus 3:n tasopäällikön päiväkirjan mukaan elokuun 24. päivänä oli nähty tuntematon valaiseva esine kello 13.00. Päiväkirjassa ei kerrota, missä esine oli nähty, eikä mitään muutakaan tarkempaa tietoa tapaukseen liittyen.

Marraskuun 22. päivänä ilmoitettiin Viestikeskus 7:lle, että kirkas tuntematon valoilmiö oli havaittu Pielaveden luoteispuolella.

Kyseessä on erittäin epämääräinen havainto. Raportissa ei kerrota kellonaikaa, milloin esine oli havaittu, sen lentosuuntaa sekä mahdollista korkeutta ja nopeutta. Myöskään ei ole tietoa, havaittiinko sitä tutkassa. En ole ainakaan löytänyt tutkailmoitusten kuukausiraporteista mitään havaintoon viittaavaa.

Matias Päätalon kirjan *Tähtiä ja outoja ilmiöitä* mukaan 28.12.1973 Murtoselän asevarikolla Oulussa esiintyi ufoksi luokiteltava valoilmiö. Sen havaitsi viisi vartiokierroksella ollutta vartiomiestä. Valoilmiö oli kirkas ja siinä oli kaksi tai useampia punaisia valoja, jotka muistuttivat auton perävaloja. Kohde oli kahdesta vartiomiehestä noin 150 metrin päässä, sen korkeuden ollessa 20–100 metriä. Havaintoaika oli 1–2 minuuttia.

Yksi vartiomiehistä oli vain sadan metrin päässä kohteesta. Tällöin sotilas havaitsi valon olevan kirkas keskeltä ja päältä. Kooltaan kohde oli noin kaksi metriä ja sikarin muotoinen. Sen alla oli 20–30 cm halkaisijaltaan olevat pyöreät, voimakkaasti punaista valoa valaisevat valonlähteet. Kohde katosi äkillisesti kello 21.40. Muut vartiomiehet näkivät kohteen kauempaa.[22]

Vuosien 1973–1976 tuntemattomia ilmiöitä

Viestikeskus 7:n kirjeenvaihtokirjan mukaan kyseinen viestikeskus oli havainnut mielenkiintoisia ilmiöitä vuosina 1973–1976. Niistä on raportoitu edelleen, mutta paperit ovat poltettu. Osa papereista saattaa löytyä vastaanottajan hallusta, mutta ne lienevät edelleen Ilmavoimien esikunnassa, joten ne eivät ole tutkijoiden käytössä. Osa näistä havainnoista lienee neuvostoliittolaisista koneista tai niiden tekemistä poikkeuksellisista suorituksista (tutkahäirintää, tutkaa häiritseviä jättöjuovia jne.). Mukana saattaa olla

22 Matias Päätalo: Tähtiä ja outoja ilmiöitä s. 103–108.

myös ilmoituksia ufomaisista tapauksista. Kuten todettua, niistä ei ole saatavissa tarkempaa tietoa.

Nämä tapaukset ovat:

Viestikeskus 7:n lähettämät kirjeet.

Vuosi 1973

– 27.3. lähetettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle havaituista ilmiöistä raportti. Lähete on poltettu 28.10.1981.

– 8.6. todetaan havaitun ilmiöitä. Niistä on lähetetty ilmoitus 11.6. Ilmavoimien esikunnalle. Lähete on poltettu 28.10.1981.

– 19.7. on havaittu ilmiö. Lähetetty samana päivänä ilmoitus Ilmavoimien esikunnalle. Lähete on poltettu 28.10.1981.

– 26.7. on havaittu ilmiö. Tapauksesta on ilmoitettu 31.7. Ilmavoimien esikunnalle. Lähete on poltettu 28.10.1981.

– 27.8. on havaittu ilmiö. Ilmoitettu samana päivänä Ilmavoimien esikunnan tiedustelutoimistolle. Lähete on poltettu 28.10.1981.

– 18.9. on havaittu ilmiö. Siitä on lähetetty ilmoitus 20. tai 21. 9. Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle. Lähete on poltettu 28.10.1981.

Vuosi 1974

– 18.3. lähetettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle raportti 15.3. havaitusta ilmiöstä. Sen peitepiirros ja valokuva poltettiin kuitenkin 30.12.1981.

– 25.3. lähetettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle 20.3. havaitun ilmiön ilmoitukset, peitepiirros ja kuusi valokuvaa. Ne poltettiin kuitenkin 30.12.1981.

– 2.4. lähetettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoi-

mistolle 29.3. havaitun ilmiön viisi peitepiirrosta ja kuusi valokuvaa. Ne poltettiin 30.12.1981.

– 19.4. lähetettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle 16.4. havaitun ilmiön kaksi peitepiirrosta ja kolme valokuvaa. Nekin poltettiin 30.12.1981.

– 3.9. annettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle 30.8. havaitun ilmiön ilmoitus. Se poltettiin jälleen 30.12.1981.

Vuosi 1975

– 23.4. annettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle ilmoitus 11.4. havaitusta ilmiöstä. Lähete poltettiin 30.12.1981.

Vuosi 1976

– 23.3. annettiin Ilmavoimien esikunnan Tiedustelutoimistolle ilmoitus 22.3. tehdystä erikoishavainnosta. Lähete poltettiin 30.12.1981.

Vuoden 1976 aikana havaituista tunnistamattomista esineistä on säilynyt raporttikin. En ole kuitenkaan löytänyt sitä Sota-arkistosta. Ilmeisesti se on vielä Ilmavoimien esikunnassa Tikkakoskella. Tapaus on kuitenkin kerrottu mm. kirjassa *Ufojen arvoitus* sivuilla 122–125.

Kyseessä on tapaus, jossa insinööri Moilanen havaitsi Tikkakoskella varuskunta-alueella pyöreän, hieman ellipsimäisen esineen lentävän taivaalla. Esine lensi idästä länteen noin kello 18.10. Esine oli väriltään tiilenpunainen, valaiseva ja sen valonvoimakkuus vaihteli jonkin verran. Aluksi Moilanen arvioi esineen lentokorkeudeksi 300–500 metriä, myöhemmin 1000 metriä. Esine oli kooltaan Transit-paket-

tiauton luokkaa. Myöhemmin sen kooksi arvioitiin Ilmavoimien DC–3 -kuljetuskoneen kokoa.

Asiaa tutkittiin, mutta esine jäi arvoitukseksi. Se ei näkynyt tutkalla, eikä sitä muut olleet havainneet. Vuosia myöhemmin Moilanen näki samanlaisen tapauksen. Silloin hän selvitti sen olleen Luonetjärven säähavaintoasemalta lähetetyn säähavaintopallon.[23]

Vuosi 1979

Helmikuun 28. päivänä kello 05.04 havaittiin taivaalla kirkkaasti loistava kellertävä valopallo. Se oli suunnassa 50 astetta, josta nousi noin 31 asteen korkeuteen. Ilmiö räjähti jättäen jäljelle kirkkaan savurenkaan, joka levisi myöhemmin haihtuen. Sen kestoaika oli noin 20 sekuntia.

Toiselta havaintopaikalta nähtiin valopallo suunnassa 35 astetta, josta se nousi horisontista aina korkeuskulmaan 55 astetta. Täälläkin havaittiin räjähdys, joka laajeni, jättäen jäljelle ison kaaren, joka himmeni vähitellen kokonaan. Ilmiön kestoksi arvioitiin noin 20 sekuntia. Havainnon näki mm. Harmajan luotsi. Lisäksi se havaittiin jäänmurtaja Avulla ja useilla kauppalaivoilla.

Kello 07.39 saatiin tieto, että kyseessä oli Neuvostoliiton puolelta ammutusta kantoraketin peräosasta.

Tuntematon kohde havaittiin Utin lennonvarmistusasemalta maaliskuun 22. päivänä kello 15.45. Se katosi näkyvistä kello 16.05 rajantakaisena lentona. Kohteen nopeudesta päätellen se oli jokin muu kuin lentokone tai helikopteri.

Kyseessä voi olla Neuvostoliiton puolella lentänyt ohjus.

23 Ufojen arvoitus s. 122–125.

Toukokuun 21. päivänä alkoi selittämättömien valoilmiöiden sarja. Kello 11.00–11.07 nähtiin valoilmiö Ilmavoimien karttaruudussa 1801D46. Ilmiön korkeus vaihteli 1–3 astetta. Sen koko oli noin 120 metriä. Valoilmiö oli pitkulainen, soikea, kirkas ja sininen salamavalolampun värinen. Valoilmiön kesto oli 7,5 minuuttia ja korkeus horisontista yksi aste.

Samanlainen ilmiö havaittiin kello 11.47–12.05 ruudussa 1801D54. Sen korkeus oli kaksi astetta.

Samoihin aikoihin, eli kello 11.42–13.01 havaittiin paikallaan oleva tuntematon ilmiö ruudussa 1801D44. Se oli samassa paikassa kello 15.00 asti.

Vastaavanlainen valoilmiö havaittiin vielä 22.5. kello 22.56 ja 23.5. kello 00.06. Ilmiö oli välillä kadonnut sadepilvien vuoksi.

Valoilmiöiden laaja koko ja kirkkaus viittaisi jopa ilmakehässä suoritettuun ydinkokeeseen.[24] Arkisempi selitys voisi olla raketti- tai ohjuskokeiden sarja.

24 Tuolloin ilmakehässä suoritetut ydinkokeet olivat jo kiellettyjä.

Yhteenveto

Tässä kirjassa on kerrottu vain viranomaisille raportoiduista ufo- ja ufoihin viittaavista tapauksista. Varmasti ihmiset ovat tehneet paljon havaintoja erilaisista ilmiöistä, joista he eivät ole raportoineet Ilmavoimille tai viranomaisille.

Onko sitten näiden havaintojen perusteella pääteltävissä, onko Suomessa vieraillut muiden sivilisaatioiden edustajia?

Havaintojen parasta antia ovat 1930-lukujen kummituslennot. Tuolloin ihmiset eivät vielä tienneet ufoista mitään. Lisäksi ihmiset suhtautuivat jollain lailla "luonnollisesti" outoihinkin havaintoihin. Monien mielestä niitä oli aina näkynyt ja ilmeisesti tulisi näkymäänkin, joten miksi vaivata niillä turhaan päätään?

Sotilasviranomaisille oli kaiken lähtökohtana se, voisiko valoilmiön aiheuttaja olla lentokone. Mikäli voisi, alettiin tapausta tutkia tarmokkaasti. Jos ilmiö katsottiin muuksi kuin lentokoneeksi, se tutkittiin myös. Tällöin monet tapaukset katsottiin epätavallisiksi avaruuden ilmiöiksi. Näiden tutkimukset loppuivat lyhyeen.

Onko ufoista uhkaa Suomen turvallisuudelle?

Kun tunnistamattomia esineitä tai ilmiöitä alkaa esiintyä Suomen maaperällä tai ilmatilassa, on varsin kohtuullista esittää arveluja siitä, onko Suomen turvallisuus uhattuna.

Mikäli tunnistamattomat ilmiöt esiintyvät mitään häiriötä tuottamatta, niistä tuskin on mitään vaaraa yhteiskunnalle. Mikäli niitä esiintyy sotilaallisten kohteiden tuntumassa, saattaa olla syytä huolestua.

Ilmavoimien tehtävänä on estää luvattomat rajaloukkaukset. Sen vuoksi tunnistamattomien esineiden mellastaminen ilmatilassamme pitäisi voida torjua. Mikäli ufot ovat vieraalta planeetalta lähtöisin, edustavat ne silloin paljon ihmiskuntaa korkeampaa teknologiaa, jota tuskin voidaan torjua edes suurvaltojen asevoimilla.

Mielestäni 1960-luvulla ilmakehässä suoritettuja ydinkokeita pidän paljon vaarallisempana ja Suomelle tuhoisampana kuin havaittuja ufoja. Ydinkokeet ilmakehässä olivat todellisuutta. Ufoilmiön olemassaolo on myös todellisuutta, mutta niiden alkuperästä voidaan olla montaa eri mieltä.

Mikäli maapallolle todellakin joskus tulee muukalaisia vierailta planeetoilta, on niihin syytä suhtautua varauksellisesti. Ihminen on luonteeltaan omistava ja sotainen. Universumissa elelee varmasti lukuisia erilaisia sivilisaatioita. Osa on rauhanomaisia, mutta sekaan saattaa mahtua ihmisen kaltaisia sotaisia luonteita. Sellaisten tuleminen maahan saattaisi aiheuttaa kaaosta ja jopa ihmiskunnan tuhon. Ei kukaan voi tietää, ovatko muukalaiset ihmisiä auttavia, "kilttejä vihreitä miehiä", vai valloittamaan tottuneita "avaruuden Tšingis-kaanilaisia".

Lähteet

Sota-arkisto

Paljakan vartion partiopalvelupäiväkirja 1.1.1969–23.12.1969.

Ilmavoimien Esikunnan Ilmatorjuntatoimisto 1934 HB 1 ja 1935–37 HB 2.

Viestikeskus 3:n tasopäällikön kirjat ajalta:

1.11.1965–17.3.1966
17.3.–19.7.1966
18.3.–15.6.1967
1.12.1967–12.2.1968
12.2.–18.4.1968
12.4.–15.6.1968
6.8.–23.9.1968
23.9.–28.11.1968
28.11.1968–29.1.1969
14.3.–25.4.1969
18.6.–4.8.1969
5.8.–9.10.1969
9.10.–28.11.1969
28.11.1969–30.1.1970
30.1.–21.3.1970
21.3.–28.4.1970

28.4.–13.6.1970
14.7.–14.8.1970
2.10.–3.12.1970
3.12.1970–8.2.1971
8.2.–27.3.1971
27.3.–8.5.1971
9.6.–14.7.1971
14.7.–23.8.1971
23.8.–22.9.1971
6.12.1971–13.1.1972
17.7.–28.9.1972
21.12.1972–16.3.1973
1.6.–3.7.1973
3.7.–1.8.1973
1.8.–1.9.1973

Kansiot

T 21918/F1, T 23149/F24, T 23248/F7, T 23249/F22, T 23315/F97, T 23315/ F98, T 23394/F289, T23395/F33, T 23560/F17, T 23679/Cd2, T 23701/F105-F107, T 23701/F109-F113, T23701/F115-F116, T 23701/F118-F119, T 23701/F120-F123, T 24014/F11 (Rajavartiolaitoksen salainen kirjeenvaihto 1967–1968), T 24493/D1, T 24567/Hn 1, T 24767 Aa1–F1 vuodet 1974–1980, Viestikeskus 7. kirjeenvaihto.

Kirjallisuus

Suomen valtiokalenteri vuodeksi 1934. Helsingin yliopisto. Weilin & Göös 1933.

Kansalliskirjasto

Sanomalehti Lapin kansa 25.1.1934.

Sanomalehti Pohjois-Pohja 27.1.1934.

Sanomalehti Helsingin Sanomat 11.6.1946, 12.7.1946 ja 6.8.1946.

Sanomalehti Raahen Seutu 8.8.1946.

Sanomalehti Savon Sanomat elokuun ja syyskuun lehdet 1969.

Aikakausilehti Ultra 12/1985.

Kirjat

Ahonen Lasse ja Äyräväinen Tapio: Uforaportti 2. Suomen Ufotutkijat ry. 1995.

Haapanen Atso: Kesäsota. Apali Oy 2006.

Kuningas Tapani: Ufoja Suomen taivaalla. Kirjayhtymä. 1970. 3. painos.

Kuure, Kari A, Kyröläinen Juhani, Nyman Göte ja Piironen Jukka: Katoavatko ufot? Tähtitieteellinen Yhdistys Ursa ry. 1993.

Kyröläinen Juhani ja Teerikorpi Pekka: Ufojen arvoitus. Tähtitieteellinen Yhdistys Ursa ry. 1980.

Päätalo Matias: Tähtiä ja outoja ilmiöitä. UFO-Finland ry 2007. 2. painos.

Lehdet

Helsingin Sanomat.

UFO-Finland ry

UFO-Finland ry on perustettu 1. maaliskuuta 1999, kotipaikka Helsinki. Yhdistyksen tarkoituksena on tutkia ihmisten kertomuksia ufoilmiöön luokiteltavista kokemuksista ja havainnoista sekä edistää ufoilmiön tieteellistä tutkimusta. Yhdistyksen tarkoituksena on myös levittää Maan ulkopuolisen älyn etsintäprojektien kautta saatavaa tietoa ja edistää muutenkin tieteiden ja sen tutkimustulosten yleistä tuntemusta. Kaikessa toiminnassaan UFO-Finland ry pyrkii toimimaan siten, että tiedeyhteisön ja ufotutkijoiden yhteistyölle voisi syntyä parhaat mahdolliset edellytykset.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys ottaa vastaan uforaportteja, julkaisee tutkimustuloksia ja muita kriittisiä artikkeleita ufoilmiöstä, julkaisee aiheesta kertovaa kirjallisuutta sekä seuraa alan tieteellistä kehitystä. Lisäksi yhdistys on tarvittaessa yhteistyössä muiden vastaavien yhdistysten kanssa.

Voit liittyä yhdistyksen jäseneksi osoitteessa:
www.ufofinland.org

Vuosijäsenmaksun maksaneille jäsenille postitetaan vuosittain yhdistyksen julkaisema ufokirja ilmaiseksi!

UFO-Finland ry
PL 555
40101 Jyväskylä
ufofin@ufofinland.org
www.ufofinland.org

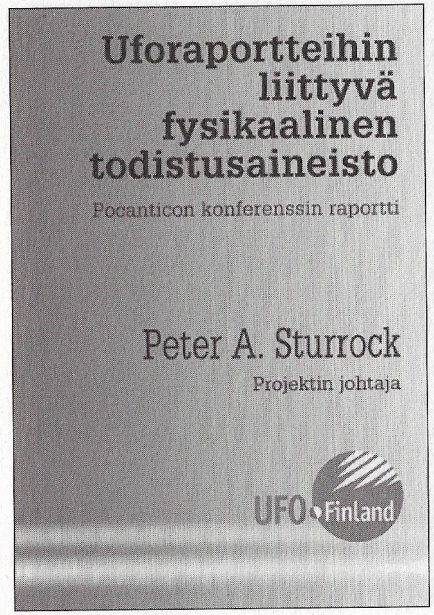

Ufotutkimus ansaitsee tiedeyhteisön huomion! Näin päättelee arvovaltainen tiedemiesryhmä raportissaan, mikä keskittyy uforaportteihin liittyvään fysikaaliseen todistusaineistoon. Tämä raportti on ensimmäinen perusteellinen tieteellinen selvitys ufoilmiöstä 30 vuoteen.

Ufo-ongelma ei ole yksinkertainen, ja on epätodennäköistä, että siihen on mitään yksinkertaista yleispätevää vastausta. Tutkimusten pitäisi keskittyä sellaisiin tapauksiin, jotka sisältävät niin paljon riippumatonta fysikaalista todistusaineistoa kuin mahdollista sekä vahvoja todistajalausuntoja.

Stanfordin yliopiston fysiikan emeritusprofessori Peter A. Sturrockin johtama työryhmä toivoo, että yhä useammat tiedemiehet kiinnostuvat ufotutkimuksesta, jotta tulevaisuudessa edistyttäisiin enemmän kuin mitä on tapahtunut tähän saakka. Vähempää tuskin voi olla – lue tiedemiesten haastava puheenvuoro! 143 sivua, 19 €.

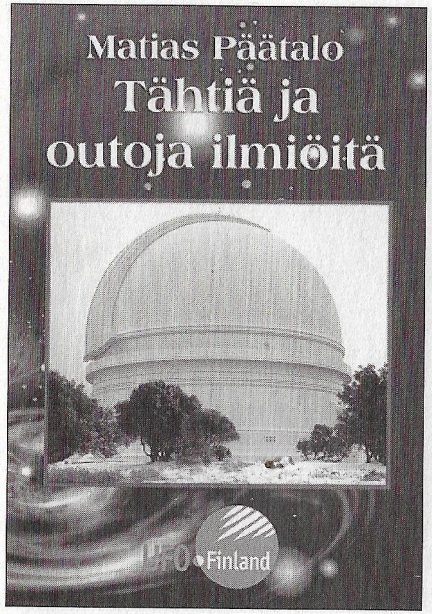

Tunnetun tähtiharrastajan kauan odotettu kirja. Kymmenien vuosien kokemus tähtitaivaan- ja luonnonilmiöiden tarkkailusta sekä aikamme arvoituksellisista ufoista ja oudoista ilmiöistä on nyt tiivistynyt kiehtovaksi kirjaksi.

Matias Päätalon laaja kokemus tiedekirjoittajana on luonut pohjan tämän kirjan synnylle. Tähtiä ja outoja ilmiöitä -kirja on jännittävä, uusia näköaloja ja ideoita avaava teos. Se kertoo terävästi eri ilmiöiden esiintyvyydestä sekä tähtitieteen-, ufo- ja SETI -tutkimuksen ongelmista.

Luonnon ihmeet ovat vaikuttaneet Päätaloon jo lapsena. Tähdet, komeetat, pallosalamat ja "lentävät lautaset" kehittivät luontaisen tutkivat mielenlaadun. Kirja on täynnä tietoa ja suuria kysymyksiä, tutkimuksia ja teorioita. Kirja paljastaa myös Kuusamon Saapungin ufosta syntyneen tiskivesinaurun sekä tuo esille Kainuun rajavartioston tekemät tutkimukset Pyyvaaran ufosta. 227 sivua, 33 €.

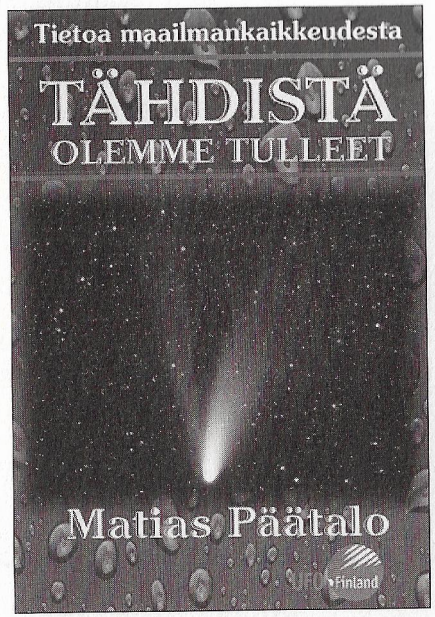

Maapallo on paratiisi-planeetta Linnunradan elämän vyöhykkeellä. Galaksit ovat suuria elämän viljapeltoja mahtavassa universumissa. Galakseja on triljoonia, kuten myös Maan kaltaisia planeettoja. Voi olla myös muita maailmankaikkeuksia ja toisia ulottuvuuksia, joiden fysiikan lakeja emme vielä ymmärrä.

Matias Päätalon kirja Tähdistä olemme tulleet, kertoo ajan ja avaruuden syvästä olemuksesta asiantuntevan tarkasti. Hän pohtii myös ihmisen asemaa, tekoja ja tulevaisuutta – ufojakaan unohtamatta.

Päätalon tuntemus tähtitieteestä on syvällistä, omakohtaisesti koettua ja määrätietoisesti koko elämän ajan etsittyä tietoa. Päätalo varoittaa kuitenkin muodostamasta maailmankuvia uskomusten kautta. Hän painottaa kokeellista epäilyä romuttamatta silti tieteenfilosofista pohdiskelua elämän syvistä arvoituksista.

Tähdistä olemme tulleet ja tähtiin meidän on jälleen palattava. 4-väri kuvitus. 318 sivua, 37 €.